

Hmeljar

GLASILO KMETIJSKEGA KOMBINATA ŽALEC

XXIV

ŽALEC, APRIL 1970

ŠTEVILKA 4

»Hmeljar« izdaja delavski svet kombinata Ureja uredniški odbor: predsednik: Kač Karel; člani: Križnik Veljko, dipl. inž. agr., Zagar Marjan, dipl. inž. agr., Glinšek Slavko, dipl. inž. agr., Kronovšek Ivan. Urednica strokovne priloge Kač Miljeva, dipl. inž. agr. Glavni in odgovorni urednik Vybihal Vili, inž. agr. — Uredništvo je na KK Zalec. — Glasilo izhaja v 5.500 izvodih. — Letna naročnina 12. dinarjev. — Tisk in klišej, Cetis Celje.

Priključile se nam bodo Radlje

Posestvo Radlje leži v Dravski dolini in je poslovalo v sklopu Semenarne Ljubljana. Pri nas je bilo poznano zlasti kot dober pridelovalec hmelja. Prav zaradi tega, ker predstavlja hmeljarstvo in živinoreja 2/3 vrednosti njegove proizvodnje, ocenjuje delovna skupnost posestva, da ji bolj ustreza, če se organizacijsko poveže z našim kombinatom.

Doslej sta kombinat in posestvo že sodelovala na področju hmeljarstva. To sodelovanje se v enem podjetju lahko pomembno okrepi in razširi na druge dejavnosti (živinoreja, perutninarstvo, kooperacija). Posestvu Radlje pa bo koristno zlasti to, da bo lahko uporabljal nekatere strokovne službe, ki jih samo ni moglo organizirati, ali pa so

bile zanj predrage, in jih v sklopu našega podjetja ima na razpolago (razvojno-tehnoška, finančna, komercialna). Zlasti pa bo posestvo v sklopu kombinata lažje prenašalo poslovni in proizvodni rizik. Našemu kombinatu pa ta priključitev tudi ustreza, ker mu omogoča boljše izrabo skupnih služb in razširitev poslovanja na novo področje, kjer je možno poleg lastne proizvodnje pomembno razviti tudi trgovsko dejavnost in kooperacijo.

Semenogojsko posestvo Radlje obsega 250 ha obdelovalnih zemljišč, od tega je 34 ha hmeljišč (ki jih je mogoče povečati na 50 ha). Na njivah prideluje 75 ha žitaric v glavnem za seme, 43 ha raznih semenskih posevkov, ostalo pa so krmski posevki in vrtnine; travnikov je 55 ha. Na teh zemljiščih redi 65 krav in 32 glav mlade živine, pitajo pa tudi piščance.

Posestvo ima za 3,3 milijona osnovnih sredstev po sedanji vrednosti in 3,1 milijona svojega poslovnega sklada. Celotni dohodek v 1969 letu je znašal 2.750.000 din, dobiček pa 50.000 din, finančno poslovanje je urejeno. Zadolžitve ne presegajo finančnih zmogljivosti obrata.

Na posestvu dela 46 stalnih delavcev, od tega 6 kmetijskih strokovnjakov (2 z VŠI, 1 ViŠI, 3 SŠI), 4 računovodski (NŠI), 3 v pomožnih dejavnostih (1 VK, 2 KV), v proizvodnji pa ostalih 33 (1 VK, 16 KV, 16 NK).

Posestvo Radlje bo v sklopu kombinata poslovalo kot samostojna delovna enota KMETIJSTVO RADLJE. Notranje se deli na 3 proizvodne enote (hmeljarstvo, poljedelstvo in živinorejo) in skupne službe DE.

Z dolgoročno pogodbo pa bo še nadalje zagotavljalo Semenarni Ljubljana semenarsko proizvodnjo za njene potrebe.

DE KMETIJSTVO RADLJE bo samostojno, skladno z določili statuta in pravilnikov kombinata, ugotavljala in delila dohodek, sprejemala poslovne odločitve za tekoče poslovanje, sklepala o predlogih večjih investicijskih naložb, urejala zadeve s področja delovnih razmerij, odločala o uporabi svojih sredstev itn.

V DE ostane še naprej skupni finanč.-ekonomski oddelek, finančni center prevzame od njega eksterne odnose (z banko, družbeno skupnostjo, kupci, dobavitelji), plačilni promet in zagotovitev sredstev (interna banka).

Za tehnološke in komercialne posle se ne organizira posebna služba, nosilec teh poslov je upravnik DE.

Delovna skupnost Semenogojskega posestva Radlje je o izločitvi iz Semenarne Ljubljana in priključitvi k našemu kombinatu sklepala na svojem zboru 18. in 23. 3. 1970; delavski svet Semenarne je na seji 25. 3. 1970 sklenil, da soglašča z odcepitvijo obrata,

Rez hmelja

HRANILNO-KREDITNO POSLOVANJE PO NOVEM PRAVILNIKU

V 10. številki lanskega leta smo objavili v našem listu članek »Republiški zakon o hranilno-kreditni službi sprejet«. V tej številki pa bi povedali kako je naše podjetje organiziralo hranilno-kreditno poslovanje po tem zakonu.

Pomen novega republiškega zakona o hranilno-kreditni službi pri kmetijskih in gozdarskih organizacijah je v tem, da se je ta služba pri teh organizacijah enkrat dokončno zakonsko uredila. Te delovne organizacije imajo sedaj zakonsko pravico razvijati hranilno-kreditno službo. S tem pa se odpirajo velike možnosti širjenja te službe, ne samo v poslovnih bankah, marveč tudi pri delovnih organizacijah kmetijsko-gozdarskega značaja. Bistvo zakona pa je v tem, da bodo lahko kmetijsko-gozdarske organizacije poleg zbiranja hranilnih vlog, krepile kreditiranje svojih kooperantov — kmetov ali gozdnih posestnikov. Istočasno pa, da se s tem zakonom zagotovi likvidnost hranilnih vlog, ki jih pri tej službi lahko vlagajo vsi občani in subsidiarno (pomožno) jamči zanje Socialistična republika Slovenija.

Vse obstoječe hranilno-kreditne službe pri kmetijskih organizacijah so morale po tem zakonu uskladiti svoje poslovanje z določbami tega zakona do konca leta 1969 in pričeti poslovati po novih pravilih od 1. januarja t. l. dalje. Zato je tudi naš kombinat na osnovi sprejetih aktov po najvišjem organu upravljanja — delavskemu svetu — uskladi poslovanje hranilno-kreditne službe, o kateri so naši dosedanja hranilno-kreditni odbori, kmetje-kooperanti, ostali samoupravni organi in člani delovne skupnosti na široko razpravljali, dali zelo pomembne predloge, katere je delavski svet zlasti pri sprejemanju Pravidnika o hranilno-kreditni službi v celoti upošteval. Lahko rečemo, da je bil malokateri akt podjetja pred potrditvijo tako vsestransko proučen, kot ta pravilnik. In lahko trdimo, da je o tem aktu razpravljalo tako veliko število ljudi, da nas upravičeno navdaja zaupanje, da se bo ta služba pri našem podjetju tudi v naprej uspešno krepila.

Od 1. januarja 1970 dalje je hranilno-kreditna služba pri našem podjetju organizirana v samostojno organizacijsko enoto brez lastnosti pravne osebe. Vse hranilne vloge so bile izločene na posebni žiro račun pri Službi družbenega knjigovodstva. Naslov službe je: Hranilno-

kreditna služba Kmetijskega kombinata Žalec. Sedež službe je v Zalcu na sedežu kombinata. Na področju kombinata pa je organiziranih 21 hranilno kreditnih izpostav službe tj. na vseh dosedanjih sedežih, kjer je bila ta služba že dosedaj organizirana in v nekaterih novih krajih, zlasti na področju priključnega bivšega kombinata Šmarje pri Jelšah.

Tako ima služba sedaj svoje izpostave v naslednjih krajih: Braslovče, Celje — Miklošičeva ulica, Gotovlje, Petrovče, Polzela, Prebold, Šempeter, Tabor, Trnava-Gomilsko, Vojnik, Vrblje, Žalec — Hmeljarska ulica, Medlog (na sedežu obrata Mleko), Celje — Cesta v Trnovlje (na sedežu obrata Mesnine), Imeno, Bistrica ob Sotli, Kozje, Rogaška slatina, Pristava in Šmarje.

Služba ima svoje samoupravne organe, ki imajo na podlagi pravilnika pravico službo upravljati. Na čelu službe je odbor službe, ki ga vsako drugo leto izvoli delavski svet kombinata, na predlog zbora kreditnih odborov izpostav službe. Izvršilni organ pa je vodja službe, ki ga pravtako imenuje delavski svet. Za vodjo službe je že bil imenovan tovariš Ernest Marinc, direktor finančnega centra kombinata. Odbor službe pa je bil na prvem zboru kreditnih odborov, ki je že bil ob veliki udeležbi 25. marca v Zalcu predlagan in bo izvoljen na prvem prihodnjem zasedanju delavskega sveta. Zbor kreditnih odborov je predlagal v odbor službe 5 kmetov-kooperantov (ki že več let uspešno vodijo kreditne odbore) in pa 1 od delavcev podjetja. Sedmi član odbora službe pa je po svojem položaju vodja službe.

Skrb odbora službe bo vsestranska nadaljna krepitev te službe, upravljanje s sredstvi, nadziranje dela kreditnih odborov, itd. Kreditni odbori na izpostavah službe, ki štejejo od 5—7 članov, pa so prav tako organi službe, njim je po pravilniku poverjena vsa odgovornost nadaljnje krepitve hranilno-kreditnega poslovanja, ki so jo že dosedaj imeli in se njihova funkcija v ničemer bistveno ne spremeni. Morda nasprotno. Njihova odgovornost se še poveča, saj bodo po novem pravilniku predsedniki hranilno-kreditnih odborov podpisovali kreditne pogodbe o dajanju posojil. Najmanj enkrat letno se sestanejo vsi kreditni odbori izpostav na zbor kreditnih odborov, na katerem obravnavajo celotno problematiko hranilno-

kreditne službe in sprejmejo predloge za nadaljnjo poslovanje službe.

Kreditni odbor službe je odgovoren za svoje delo odboru službe in pa varčevalcem, odnosno hranilnim vlagateljem. Ti se bodo sestali enkrat letno. Zbor vlagateljev sklicuje predsednik hranilno-kreditnega odbora na izpostavi službe. Zbor tvori vsi vlagatelji hranilnih vlog na izpostavi službe. Zbor vlagateljev izvoli neposredno vsako drugo leto kreditni odbor in ga ima pravico tudi opoklicati. To pravico ima tudi odbor službe, če ugotovi, da kreditni odbor ne dela po veljavnih določilih pravilnika. To bistveno novost pri našem nadaljnjem delu te službe bodo vlagatelji brez dvoma zelo pozdravili. Saj bodo lahko pri delu te službe neposredno sodelovali in nadzirali poslovanje kreditnega odbora, ki bo moral vsako leto polagati obračun svojega dela. Posebej pa še v tem, ker bodo lahko neposredno izvolili v kreditni odbor take ljudi, ki jim najbolj zaupajo. Administrativna in blagajniška dela s hranilnimi vlogami in posojili, pa bodo opravljali strokovni ljudje, ki bodo s strani vodje službe zato posebej imenovani in za svoje delo neposredno odgovorni vodji službe ter svojim kreditnim odborom. Seveda pa najbolj vlagateljem, saj je v pravilniku postavljena določba največje odgovornosti glede tajnosti hranilnih vlog. Omenimo naj na tem mestu, da je podatke o hranilni vlogi pooblaščen dati izključno samo vodja službe, tj. direktor finančnega centra in to le na pismeno zahtevo sodišča v kazenskih zadevah. V nobenem drugem primeru pa ni nihče pooblaščen dajati kakršnihkoli podatkov komurkoli in če to stori, stori s tem hujšo kršitev, za kar lahko ne samo disciplinsko, temveč tudi kazensko odgovarja.

Izpostave hranilno-kreditne službe sprejemajo in izplačujejo hranilne vloge neomejeno. Najmanjša vloga je lahko 5,00 din in enako tudi izplačilo. Hranilni vlagatelj je lahko vsak občan. Ne more pa biti društvo ali organizacija. Lahko pa je, kadar vlaga vloge iz organizirane vzajemne pomoči. Vsako drugo leto bo tudi žrebano hranilnih vlog. Izžrebani vlagatelji bodo nagrajani s praktičnimi darili. Obresti na hranilne vloge so določene kot v bankah ali pošti. Za avista vloge znašajo obresti 6%, vezane vloge nad 12 mesecev 7%

in vezane nad 24 mesecev 7,5%. Obresti se pripišejo h glavnici na koncu vsakega koledarskega leta. Lahko pa vlagatelj dvigne vezano vlogo tudi pred potekom roka, vendar v takem primeru izgubi pravico do višje obrestne mere in se mu priznajo le obresti za avista hranilno vlogo.

Velika novost pri novem hranilno-kreditnem poslovanju pa so po novem pravilniku krediti, ki jih služba lahko daje svojim kmetom-kooperantom, drugim občanom, ki s kombinatom poslovno sodelujejo, delavcem kombinata in pa tudi drugim občanom, seveda zadnjim pa le, v kolikor ima služba na razpolago ustrezna sredstva. Prednost pri najemanju posojil imajo tisti, ki s kombinatom proizvodno sodelujejo, ki nudijo najvišjo lastno udeležbo in najboljše pogoje vračanja kredita. Kmetje-kooperanti lahko dobijo posojila za dobo 1 leta in do zneska 10.000 din za vse vrste reprodukcijskega materiala. Tu so mišljeni krediti za enoletno proizvodnjo. Za vse ostalo: nakup mehanizacije, obnovo gospodarskih poslopij in stanovanjskih hiš, obnovo kmetij, nove večletne nasade, melioracije, pridobivanje kmetijskih zemljišč, ureditev cest in poti, preusmeritev proizvodnje, itd., skratka za vse, kar služi povečanju proizvodnje, pa je mogoče po novem pravilniku najeti posojilo do zneska 50.000 din za dobo 5 let.

Poleg tega imajo pravico najeti kredit kmetje v potrošniške namene do zneska 10.000 din za dobo 2 let. To pravico imajo tudi delavci kombinata in pa drugi občani.

Kredite bodo odobraval kreditni odbori na izpostavah hranilno-kreditne službe v mejah razpoložljivih sredstev, ki jih bodo v začetku vsakega leta planirali. Kreditne kvote za posojila bo v mejah vseh razpoložljivih sredstev službe določil odbor službe, v sporazumu s kreditnim odborom izpostave službe. Kreditni odbori bodo nato samostojno odločali o odobritvi kredita, zato bodo morali pri vsaki odobritvi skrbno proučiti vsakega kreditjemalca, zlasti glede njegove kreditne sposobnosti in namen za prošene kredita in ponudena jamstva za zavarovanje kredita. Pri obravnavanju kreditov bodo kreditni odbori morali upoštevati razvojni in proizvodni program kombinata. Jamstvo za kredit je tudi v naprej predpisano s poroki ali zastavno vknjižbo na nepremič-

nine. Ta oblika zavarovanja bo prišla v poštev verjetno samo pri tistih posojiljemalcih, ki ne bodo nudili zadostnih kreditno sposobnih porokov. Služba pa bo uredila še eno obliko zavarovanja kreditov in to brez porokov.

so sedaj tako obsežne, da resni nobene potrebe namensko prositi ali odobravati kredite.

Se nekaj besed o regresiranju obresti od kreditov za kmetijsko proizvodnjo, obnovo kmetij in investicij v zasebnem kmetijstvu. O tem so že poročali dnevni časopisi in ra-

darskih objektov, racionalno izkoriščanje in razširitev kmetijskih zemljišč, dolgoletne nade ter za nakup kmetijskih strojev in naprav.

Skušali smo tako na kratko povedati novosti pri naši hranilno-kreditni službi. Brez dvoma, da se pred to službo odpirajo široka vrata. Pri vsem tem pa ne smemo prezreti osnovnega pogoja nadaljnega jačanja te službe in to naraščanje hranilnih vlog. Vsi ti krediti, ki jih je možno po novem pravilniku dati, so odvisni od višine zbranih hranilnih vlog. Po zakonu mora služba imeti 10 % od zbranih hranilnih vlog naložene kot obvezno likvidnostno rezervno pri poslovnih banki. Ta je nedotakljiva. Šele od razlike lahko daje kredite. Služba mora paziti zlasti tudi na nihanje hranilnih vlog, ki je prav značilno za našo službo. Hranilne vloge koncem vsakega leta porastejo, nato pa skozi celo leto padajo. To pa je povsem razumljivo, saj naši kmetje-kooperanti skoraj povsod vsi pustijo ves denar na hranilni vlogi in potem preko leta po potrebi ta denar dvigujejo. Zato bo morala biti tu-

di v naprej glavna skrb celotne hranilno-kreditne službe pridobivati nove varčevalce, jim dopovedati, da je denar shranjen pri naši službi prav tako varno kot v banki. Oziroma še več! Denar naložen na hranilne vloge pri naši službi, koristi neposredno vlagateljem samim. Kmetje lahko dobijo kredite le pri naši službi. Nobena banka dosedaj ni dajala kreditov kmetom, marveč so jih dobili le pri naši službi. In ne samo kmetje, tudi delavci, obrtniki itd. naj vlagajo svoje prihranke pri naši službi. Več bo zbranih hranilnih vlog, več bodo lahko odobrili kreditov. Edino ta denar resnično rešuje naše zasebno kmetijstvo iz zaostalosti in mu odpira boljše pogoje proizvodnje. Zato bodi skrb vseh naših kmetov, delavcev kombinata, obrtnikov in ostalih občanov, krepiti hranilno službo z novimi vlogami, od katerih bo mogoče dati vedno nove kredite za resnično modernizacijo zasebne kmetijske proizvodnje in ustvarjanje vsestranskih boljših življenjskih pogojev po naših vaseh.

Ivan Brišnik

Za praznik dela iskrene čestitke

KMETIJSKI
KOMBINAT
ŽALEC

Zavarovanje pri Zavarovalnici »Sava«. Služba se že dogovarja z Zavarovalnico »Sava« o pogojih zavarovanja. Čim bo dogovor sklenjen, bodo lahko posojiljemalci dobili kredit brez porokov, s tem, da bodo plačali določeno premijo za zavarovanje. Ko bo dogovor z Zavarovalnico sklenjen, bomo pogoje takoj objavili.

Kadar bo posojiljemalec najel kredit za blago, stroje ali material, ki mu ga lahko proda kombinat, bo moral praviloma kupiti to blago pri kombinatu. Ne bo pa to neposredna obveznost kreditojemalca, o čemer bo imel pravico odločiti kreditni odbor. Kredite bodo izplačevali za potrošniške namene do zneska 3.000 din lahko v gotovini, nad tem zneskom pa s čekom. Za vse druge namene pa bo o obliki izplačila ali v gotovini, ali z virmanom ali s čekom odločil kreditni odbor in to odločitev vnesel v pogodbo. S pravilnikom je naložena tudi dolžnost področnim vodjem delovnih ali poslovnih enot, da nadzirajo upravičeno koriščenje kredita, za namene, ki ji bil kreditojemalcu odobren. V kolikor kreditojemalec kredita ne bi porabil v namene za katere mu je bil odobren, pride do razveljavitve pogodbe in mora v takem primeru kredit takoj vrniti. Zato mora biti politika kreditnih odborov pri odobravanju kreditov realna in dejansko namenska. Možnosti najetja kredita

dio. V pripravi je republiški zakon o regresiranju obresti od kreditov za zasebno kmetijstvo. Kdaj bo zakon sprejet in pričel veljati, še ni nič znanega, niti ne koliko bo znašal regres. Takoj, ko bo zakon sprejet, bomo pogoje regresiranja objavili v našem listu. Dokler pa tega zakona še ni, znašajo obresti na vse vrste kreditov 8 %, zamudne pa 4 %.

Po informacijah, ki smo jih prejeli, bo ta zakon upošteval regresiranje kreditov za: nakup plemenske živine, graditev, preusmeritev in opremo gospo-

KDAJ LE 80-ODSTOTNE PLAČE

Ob koncu lanskega leta je zvezna skupščina sprejela predpise, ki določajo, da sme delovna organizacija v določenih primerih izplačevati akontacije osebnih dohodkov (zaslužek) le v višini 80 % povprečnega dohodka po delavcu, ki je bil izplačan v preteklem letu.

To se lahko zgodi v dveh primerih:

1. Kadar delovna organizacija zaključí poslovno leto z izgubo, torej kadar z doseženim dohodkom ne krije izplačanih akontacij osebnega dohodka, izdatkov tekoče skupne porabe in

zakonskih ter pogodbenih obveznosti;

2. Kadar delovna organizacija nima dovolj sredstev, da bi plačala vse svoje obveznosti do dobaviteljev in do družbenih proračunov in skladov, to je, kadar je »nelikvidna«.

IZGUBA

Nadejamo se, da se ne bo zgodilo — seveda če ne pride kaj nepričakovanega vmes — da bo celo podjetje poslovalo z izgubo. Lahko pa računamo, da bo kakšna delovna enota ali obrat imel izgubo. V tem primeru določa naš pravilnik, da se izplačujejo delavcem 80 % plače, kadar enota v svojem poslovanju ne pokrije te izgube. Če pa ima enota na razpolago svoja rezervna sredstva za osebne dohodke, s katerimi pokrije v celoti izgubo, se delavcem izplačujejo 90 % plače, dokler ne vrne teh rezervnih sredstev nazaj.

NELIKVIDNOST

Bolj lahko pričakujemo, da se nam lahko zgodi, da na žiro računu ne bomo imeli dovolj sredstev, s katerimi bi lahko poravnali zapadle račune in druge obveznosti.

V tem primeru lahko za izplačilo plač začasno uporabimo sredstva našega rezervnega sklada. Če pa teh sredstev ne bi bilo, potem bi si lahko izplačevali le 80 % plače, dokler ne bi poravnali vseh računov. Nato bi lahko izplačali tudi 20 % zadržanih plač.

V. K.

Udeleženci občnega zbora Hranilno-kreditne službe

Na 8. redni seji je DSP poleg potrditve zaključnega računa za leto 1969 sprejel še naslednje sklepe, ki jih objavljamo v skrajšani obliki.

● Za manjkajoča osnovna sredstva se obremenijo odgovorne osebe in se jih zadolži, da v sodelovanju z upravniki delovnih enot ukrejejo vse, da se v roku 30 dni najdejo, sicer se na prihodnji seji sklepa o pogojih plačila teh sredstev.

DSP sprejme zaključni račun podjetja za leto 1969 in bilanco za poslovno leto 1969.

a) Ostanek dohodka se razporedi v neobvezni rezervni sklad. Ob sestavitvi investicijskega elaborata za leto 1970 se ostanek dohodka dokončno razporedi: del za povečanje poslovnega sklada in del za sklad skupne porabe podjetja.

b) Potrjen je zaključni račun delovne enote Hišni sklad za leto 1969.

● OD iz dobička je obračunan v okvirni postavki iz delitve v znesku 1.777.006,45, ki se dokončno obračuna po sprejetju bilance na podlagi analiz in rezultatov delovnih enot. Izplačilo se izvrši, ko bodo zagotovljena finančna sredstva, za kar da soglasje finančni center.

● V zvezi z delitvijo dohodka iz poslovnega rezultata v letu 1969 DS sprejme:

a) Obratu Kmetijstvo — DE Govedoreja se v skladu z 31. členom pravilnika o delitvi dohodka pokrije polovica izgube te enote v znesku 327.695 din v breme podjetniških dohodkov.

b) DE Mirošan se odobri posojilo za pokritje zneska 15.939 din iz podjetniških dohodkov, kar DE vrne iz odbička, doseženega v letu 1970.

c) DE Hladilnici se odobri posojilo za pokritje zneska 1.798 din iz podjetniških dohodkov, kar se obračuna pri delitvi dohodka te enote v letu 1970.

č) DE Vital — PE Pijače se odobri za pokritje zneska 26.780 din v breme podjetniških dohodkov. Za ta znesek se zmanjša pospešena amortizacija, oblikovana v letu 1969 in odvede v poslovni sklad podjetja.

d) DE Gostinstvo se pokrije izguba biv. DE Prehrana v znesku 27.286 din v breme dohodkov podjetja.

e) Sredstva 9 % prispevka skupnim službam podjetja se porazdelijo:

- v sklad za premije in nagrade 10 %
- v solidarnostni sklad 30 %
- za delitev 60 %

f) Iz sredstev solidarnostnega sklada se za leto 1969 refundira obratu Kmetijstvo 70 % osebnih dohodkov nerazporejenih delavcev v letu 1969 in vložijo v rezervni sklad oseb-

Zaključni račun sprejet

nih dohodkov tega obrata.

g) Pred delitvijo dobička po tabeli se izloči obvezna akumulacija v naslednjih DE:

	din
— DE Gozdarstvo	28.113
— DE Mešalnica krmil	33.442
— DE Gostinstvo (samopostr. restav.)	35.824
— Obrat Mesnine	749.402

Prispevek skupnim službam se od sredstev obrata Mesnine vloži direktno v skupna sredstva poslovnega sklada.

h) Nerazporejena sredstva DE Hišni sklad se pred delitvijo zmanjšajo za dohodek neplačane realizacije iz leta 1968 v znesku 94.073 din.

● Pri izdelavi gospodarskega računa za leto 1970 se naj planira večja pospešena amortizacija, zaradi hitrejšee obnove sredstev in izvajanja investicijskih naložb v prihodnje.

● Pri izdelavi investicijskega plana za leto 1970 naj FC pripravita točna navodila in pooblastila za izvajanje plana. Ob izdelavi investicijskega plana se analizira vzroke neizvršitve investicijskega plana v letu 1969.

● Pri delitvi sredstev iz dohodka se del sredstev iz neplačane realizacije leta 1968 namenja za povečanje lastnih obratnih sredstev podjetja.

● Na seji so sklenili, da so podatki, zlasti iz informacije o poslovanju podjetja poslovna tajna.

Sprejet je pravilnik o organizaciji in poslovanju hranilno-kreditne službe Kmetijskega kombinata Žalec, upoštevajoč pripombe in predloge DE, ki so bili predloženi komisiji za notranjo zakonodajo v podjetju in so priloženi izvorniku tega zapisnika.

S tem preneha veljati Pravilnik o hranilno-kreditni službi z dne 7. 2. 1967.

● Na podlagi 43. in 58. člena Pravilnika o organizaciji in poslovanju hranilno-kreditne službe se za hranilne vloge in kredite določijo naslednje obrestne mere:

Hranilne vloge:	
— za nevezane (a vista) hranilne vloge	6 %
— za vezane hranilne vloge nad 12 mesecev	7 %
— za vezane hranilne vloge nad 24 mesecev	7,5 %

Kreditni:
— za vse vrste kreditov se določi obrestna mera 8 %, ki velja tudi za ustanovitelja.

Obresti po tem sklepu se

obračunavajo od 1. januarja 1970 dalje.

● Na podlagi 50. člena Pravilnika o organizaciji in poslovanju hranilno-kreditne službe v podjetju navzoči sklenejo, da se 10 % obvezna rezerva iz sredstev hranilnih vlog naloži kot likvidnostna rezerva v Kreditni banki Celje, podružnici za kmetijstvo oz. pri banki, ki nudi najugodnejše pogoje.

● V smislu 57. člena Pravilnika o organizaciji in poslovanju hranilno-kreditne službe DS sklene, da v najemnem primeru kombinat lahko najame kredit iz sredstev hranilno-kreditne službe tudi več kot znaša 1/3 prostih hranilnih vlog in če služba pri svojem poslovanju s tem ne bi bila prizadeta.

● V smislu določil 19. člena Pravilnika o organizaciji in poslovanju hranilno-kreditne službe je bil sklican prvi zbor kreditnih odborov v sredo 25. marca 1970. Prvi zbor je sklical predsednik DS podjetja.

Sprejeta je bila kategorizacija vodilnih in strokovnih delovnih mest v podjetju.

Vodstveno organizacijska delovna mesta so razdeljena v 4 skupine, v katerih je 133 delovnih mest.

traktorja s pogonom na 4 kolesa, škropilnico in mulčer.

● Sistemizirana so naslednja nova delovna mesta:

A) V sekretariatu:

a) Diplomirani pravnik s sodniškim izpitom in 4 leta prakse.

b) Tajnik družbeno političnih organizacij s SSI in dodatno politično šolo.

B) V kadrovskem centru:

a) Evidenčnik — administrator, SSI, administrativne ali ekonomske smeri z 1-letno prakso, znanjem strojepisja in urejanje statističnih podatkov.

C) DE Strojna postaja:

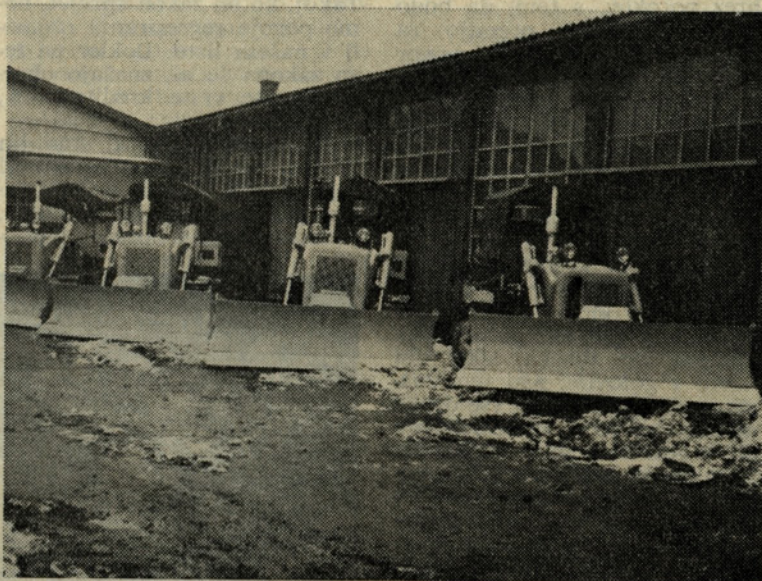
a) 2 DM ključavničarja ali varilca s poklicno šolo in enoletno prakso.

b) 2 DM strojnikov — buldožeristov s poklicno šolo in obvezo za dodatno izobraževanje.

c) V obratu Mesnine je sistemiziranih 6 DM in to, potnik v komercialnem oddelku, vodja maloprodaje v Šmarju, blagajničarja v Preboldu, pomočnika skladiščnika v Celju, evidenčnike v pripravi dela in analitika v ekonomskem oddelku v obratu.

D) V komercialni se spremeni DM komercialista za nabavo v prodajnem oddelku v DM komercialist v uvoznem oddelku.

● Sistemizirano je novo delovno mesto pomočnika glavnega direktorja, ki se evidenčno vključi v sekretariat podjetja. Določeni so pogoji za to

Novi buldožerji na Strojni postaji pred transportom na delovišča

Vodstveno kreativna so prav tako razdeljena v 4 skupine v katerih sta 202 delovni mesti. Delovna mesta, ki niso zajeta v tem predlogu, se smatrajo kot izvajalska delovna mesta s faktorjem udeležbe 1,00.

Za obrat Kmetijstvo v Šmarju — DE Rogaška Slatina je bil odobren nakup preglabnega

delovno mesto in področje dela.

● Glede na naravo dela v podjetju imajo posamezne delovne enote različno organiziran delovni čas. Delavci, ki imajo 5-dnevni delovni teden, se za vsak teden zmanjša dopust za prosto soboto.

(Nadaljevanje na 18. strani)

Poslovni rezultati v letu 1969

Na podlagi zaključnega računa za leto 1969, ki ga je obravnaval in sprejel delavski svet podjetja na svoji seji dne 24. februarja t. l. in ki je odraz sprejetih poslovnih odločitev samoupravnih organov in prizadevanj celotnega kolektiva, je razvidno, da so bili v tem letu doseženi naslednji finančni učinki:

1. Celotni dohodek v znesku 315.626.095 din, kar je po odbitku neplačane realizacije iz leta 1968 za 6% več kot je bil dosežen v prejšnjem letu. Na to povečanje vpliva vrsta faktorjev, ki so nastali v tem letu in sicer: pripojitev Samopostrežne restavracije Celje, ki je dosegla 4.098.402 din realizacije, povečanje realizacije pri drugih delovnih enotah za 112,10%, vskladiščenje proizvodnje sadja DE Mirosan na zalogo v novo zgrajeno sadno hladilnico v Celju, ki pa je bilo v prejšnjem letu že prodano, kot različne tržne situacije, pod katerimi so se formirale prodajne cene proizvodov in storitev.

Delovne enote so dosegle naslednjo eksterno realizacijo:

Delovna enota	v 000 din		
	1968	1969	index
Obrat Kmetijstvo in			
DE Kooperacija	33.542.082	39.591.365	118
Hmezad	74.255.629	74.935.651	101
Mešalnica	7.135.624	1.572.889	22
Mesnine	85.540.780	93.049.095	109
Mleko	14.320.114	24.091.614	168
Pijače	4.092.493	432.664	11
Strojna postaja	3.322.668	3.787.390	114
Prehrana	2.435.111	2.538.446	104
Samopostrežna restav.	—	4.098.402	
Komerciala	18.388.275	34.587.607	188
Skupne službe	229.815	634.697	276
Hladilnica		143.132	
S k u p a j	245.639.071	279.462.957	113

Indeks pod 100 nastopa pri DE Mešalnica in Pijače zaradi tega, ker je eksterna prodaja teh enot potekala preko skupne komerciala, ki poleg povečanja lastnega obsega poslovanja prikazuje indeks povečanja za 88%. Če upoštevamo tem enotam še ta interni promet, tedaj znaša pri Mešalnici 152,1% in pri Pijače 114,8%.

2. Porabljena sredstva znašajo skupaj 252.019.811 din ali za 14% več kot v letu 1968. Tako povečanje rezultira v glavnem na račun večje nabave surovin, trgovskega blaga in storitev, kar pa ima kritje v povečani eksterne realizaciji, vendar z manjšo razliko v ceni glede na porast nabavnih cen zlasti tistim artiklom, ki v strukturi naše proizvodnje in predelave predstavljajo pomembne postavke (živina, repromaterial v kmetijstvu, rezervni deli, mleko, transportne storitve, tokovina).

Na račun vrednotenja zalog po sistemu direct costing, ki je bil uveden v tem letu, tj. ovrednotenjem zalog nedovršene proizvodnje ter polproizvodov in gotovih proizvodov po direktno uporabljenem materialu in osebnih dohodkih, je v tem letu kritih približno 1.000.000 din indirektnih stroškov, s čemer je podana stabilna osnova za bodoče poslovanje.

Na račun pospešene amortizacije je obračunanih za 1.093.297 din več sredstev kot v prejšnjem letu, s čemer smo sicer povečali stroške, vendar čisto akumulacijo za razširjeno reprodukcijo delovnih sredstev ali obnavljanje, ki je v posameznih dejavnostih nujno zaradi tehnične ali ekonomske zastarelosti.

Izredni izdatki so sicer višji za 1.525.303 din, vendar je njih kritje v izrednih dohodkih višje za 3.819.388 din, ki se v glavnem nanašajo na obračunane obresti za naložena sredstva pri bankah, na zaračunane obresti za nepravočasno plačane terjatve od kupcev, na viške pri surovinah in materialu in razni dohodki na račun preteklih let.

3. Če od celotnega dohodka odštejemo porabljena sredstva, vidimo, da znaša dohodek podjetja 63.606.284 din ali 23% več kot v letu 1968.

Struktura delitve dohodka je v primerjavi z rezultati delitve v letu 1968 naslednja:

	Struktura		Index %
	v letu 1968	v letu 1969	
1. Obresti za bančne kredite in hranilne vloge	6,48	4,56	70,3
2. Stroški denarnega in plačilnega prometa	0,60	0,71	118,3
3. Zavarovalne premije	7,10	6,21	87,4
4. Prispevki in članarine zbornicam in združenjim	1,87	1,10	58,8
5. Razne druge pogodbene obveznosti	—	2,47	—
6. Obresti od poslovnega sklada	3,43	3,45	100,5
7. Prometni davek	0,01	0,02	200,0
8. Prispevek iz OD za obnovo Skopja	0,63	0,59	93,6
9. Prispevek iz OD za stanovanjsko izgradnjo	2,51	2,36	94,0
10. Dodatni prispevek za socialno zavarovanje	0,84	0,70	83,3
11. Prispevki za uporabo mestnega zemljišča	0,22	0,22	100,0
12. Vodni prispevek	0,26	0,36	138,4
13. Bruto osebni dohodki delavcev	62,85	65,00	103,4
14. Obvezni rezervni sklad	6,18	5,62	90,9
15. Prispevek v skupne rezerve gospodarskih organizacij	0,52	0,28	53,8
16. Za potrebe družbenih služb in tekočo porabo delavcev	1,27	1,15	90,5
17. Druge izločitve	0,11	0,04	36,3
18. Za poslovni sklad in sklad skupne porabe	5,12	5,16	100,7
	100,00	100,00	

Na račun pogodbenih in zakonskih obveznosti je bilo plačanih iz dohodka 14.828.853 din, preostali del dohodka pa je bil v skladu s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov in dohodka, razporejen na osebne dohodke delavcev in sklade podjetja oz. delovnih enot.

Z namenom realnega prikaza udeležbe mase osebnih dohodkov iz dohodka pa moramo postavko osebnih dohodkov za l. 1969 zmanjšati za obvezno kritje osebnih dohodkov v prenešenih zalogah in neplačani realizaciji iz leta 1968 in upoštevati le v tem letu izplačane in iz dobička obračunane OD. Upoštevajoč to korekturo dobimo tedaj indeks povečanja mase OD v primerjavi z letom 1968 za 103,40%, kar je odraz dejanskega stanja.

Občutno obvezo na račun izločitve iz sredstev dobička predstavlja izločanje sredstev za obvezni rezervni sklad, kar je sicer iz stališča rizika v poslovanju in likvidnosti pozitivno, vendar to omejuje sredstva za investicije, ki so v današnjem tempu razvoja in integracijskih procesov prepotrebna.

Za razne oblike izobraževanja in financiranja strokovnega šolstva in šol so bila v zadnjih dveh letih angažirana naslednja sredstva:

Namen	v letu 1968	v letu 1969	Index
1. za redno štipendiranje	151.710	134.651	88,76
2. za druge oblike izobraževanja delavcev			
— za izreden študij		83.311	
— za izobraževanje kooperantov		57.121	
— za druge oblike izobraževanja		93.412	
S k u p a j	220.958	233.844	105,83
3. Prispevki za strok. šolstvo in financiranje šol	233.677	318.233	136,18
S k u p a j	606.345	686.728	113,2

Ti izdatki so bili v letu 1969 financirani na račun tekoče porabe iz dohodka.

4. Bilanca podjetja nam daje v primerjavi s stanjem ob koncu leta 1968 naslednji prikaz strukture sredstev in virov:

Sredstva

Elementi	Struktura		Index
	31. 12. 1968	31. 12. 1969	
1. Denarna sredstva	2,74	1,26	45,37
2. Terjatve iz posl. razm.	12,26	17,73	143,70
3. Terjatve iz dohodka	3,41	0,31	9,48
4. Sredstva v obračunu	9,91	0,92	9,07
5. Zaloge	16,04	18,69	116,13
6. Plasmaji iz posl. sr.	2,82	4,59	161,90
7. OS v funkciji	47,56	50,76	106,00
8. OS v pripravi	1,46	1,36	92,97
9. Posl. sred. izven funk.	0,39	0,33	84,18
10. Rezervna sredstva	2,96	3,69	123,89
11. Sredstva skupne porabe	0,45	0,25	78,65
	100	100	

Viri

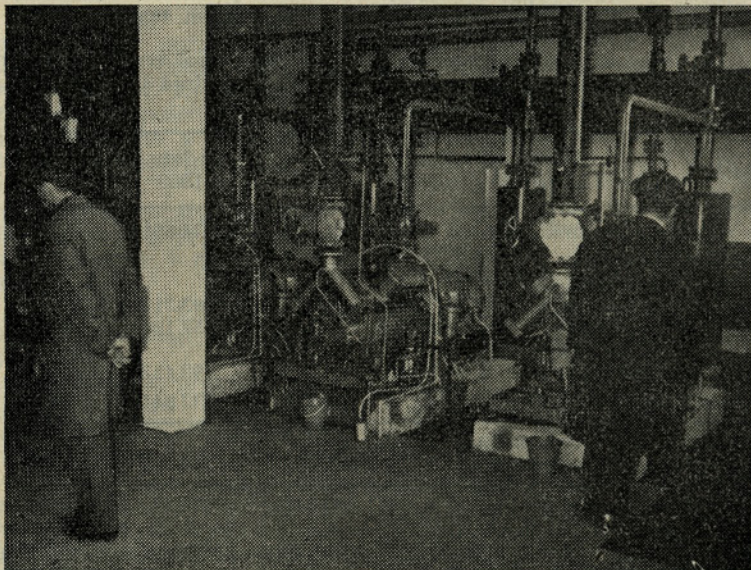
Elementi	Struktura		Index
	31. 12. 1968	31. 12. 1969	
1. Tekoče obveznosti	15,28	21,10	137,25
2. Obveznosti iz dohodka	1,34	1,87	138,50
3. Obveznosti v obračunu	10,63	0,39	3,63
4. Druge tekoče obveznosti	0,46	0,91	196,77
5. Del dohodka vkalkuliran v zalogah	3,41	0,31	9,48
6. Dolgoročne obveznosti	26,81	29,61	109,79
7. Trajni viri posl. sred.	36,57	38,99	105,99
8. Viri rezervnih sredstev	4,82	6,18	127,79
9. Viri sred. skup. porabe	0,68	0,64	92,95
	100	100	

GIBANJE OSNOVNIH SREDSTEV TEKOM LETA 1969 PO POSAMEZNIH SKUPINAH OS

Skupina	Stanje 1. 1. 1969	Povečanje	Zmanjšanje	Stanje 31. 12. 1969
Zemljišča	8.464.114,37	324.243,70	532.314,50	9.256.043,57
Gradbeni objekti	91.168.032,55	8.919.913,69	276.829,29	99.811.116,95
Oprema	47.463.942,80	7.543.111,98	2.819.404,63	52.187.650,15
Dolgoletni nasadi	26.802.654,45	542.814,52	39.958,85	27.305.510,12
Osnovna čreda	4.227.820,00	2.238.508,50	2.002.786,95	4.463.541,55
Pravice na tujih OS in zagonski stroški	7.329.102,87	1.239.531,62	1.138.715,76	7.429.918,73
	185.455.667,04	21.808.124,01	6.810.009,98	200.453.781,07

PREGLED STRUKTURE OSNOVNIH SREDSTEV

Vrsta OS	Struktura		Index
	31. 12. 1968	31. 12. 1969	
Gradbeni objekti	48,81	49,79	113
Oprema	25,52	26,03	113
Dolgoletni nasadi	14,75	13,62	102
Živina	2,33	2,22	106
Pravice na tujih OS	3,23	3,77	126
Zagonski stroški	0,70	—	—
Zemljišče	4,66	4,62	109
	100	100	
% izrabljenosti	24,45	27,92	114

Strojnica v hladilnici sadja v Celju

Pregled izvršitve investicijskega programa po obratih oz. DE za leto 1969:

Obrat / DE	Index izvršitve invest. programa
Kmetijstvo	98,84
Sadjarstvo	90,00
Vrtnarstvo	76,14
Gozdarstvo	46,33
Kooperacija	92,79
Hmezad	42,52
Mesnina	22,80
Mleko	81,03
Pijače	54,17
Prehrana	90,00
Samopostrežna restav. Celje	38,83
Strojna postaja	50,64
Hladilnica	96,81
Zemljiški sklad	101,61
Skupne službe	26,09
Skupne službe — Komerciala	96,29
Mešalnica krmil	—
Hišni sklad	89,64
	67,14

Najmanjša izvršitev investicijskega programa se kaže pri obratu Mesnina, ki pa nastopa na račun predelave. Ta investicijska odločitev je bila sprejeta tekom leta in bo pretežni del te investicijske naložbe izvršen šele v letošnjem letu. Manjše angažiranje sredstev za investicije je imelo pozitiven vpliv na razpoložljiva obratna sredstva. Neizkoriščena sredstva po investicijskem programu se prenašajo kot dobroimetje na leto 1970.

PROBLEMATIKA OBRATNIH SREDSTEV

Problem splošne nelikvidnosti v državi ima precejšen vpliv na višino podjetniških razpoložljivih obratnih sredstev, ki so glede na specifično strukturo naših dejavnosti tudi močno angažirana v nedovršeni proizvodnji, gotovih proizvodih in trgovskega blaga.

Če z namenom primerjave poprečnega angažiranja skupnih obratnih sredstev izhajamo iz osnove leta 1964 z indeksom 100, vidimo, da je trent angažiranja obratnih sredstev v primerjavi s trentom fakturirane realizacije naslednji:

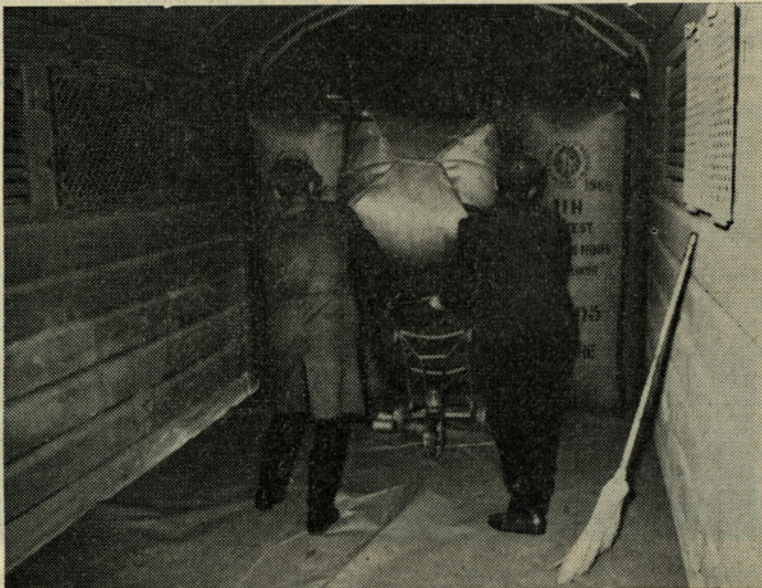
L e t o	Index angažiranih obratnih sredstev	Index fakturirane realizacije
1964	100,0	100,0
1965	119,6	132,0
1966	136,4	169,3
1967	166,7	184,3
1968	177,9	198,2
1969	199,3	231,4

Trent povečevanja poprečnih angažiranih obratnih sredstev sicer ni adekvatno naraščal obsegu fakturirane realizacije, v čemer se odraža vrsto finančno-komercialnih ukrepov, ki so se v poslovanju podvzemali, da bi bil ta nivo čim nižji. Lastna obratna sredstva so se sicer od leta 1964 dalje povečala za 493,0%, vendar v absolutnem znesku to ni omejilo večjega angažiranja bančnih kreditov, kar pa je bilo za normalno poslovanje nujno. Podjetje je pretežno del bančnih kreditov koristilo po regresirani obrestni meri, kar iz stališča stroškov ni tako občutno, kot obveza za vlaganje v rezervni sklad po osnovi poprečno angažiranih obratnih sredstev, o čemer je že bilo govora.

Pregled koeficientov obračanja skupno angažiranih obratnih sredstev za dosego celotnega dohodka, je naslednji:

L e t o	Koeficient obračanja
1964	3,9
1965	4,2
1966	4,7
1967	4,2
1968	4,2
1969	4,4

Terjatve do kupcev v državi so se povečale za 6,245.578 ali za 59,34% in terjatve do kupcev v tujini, ki se v glavnem nanašajo na prodajo hmelja za 8,087.560 din ali za 44,21%, kar je deloma povezano s hitrejšo dinamiko odpreme hmelja, kot je bilo to v zadnjem tromesečju lanskega leta. Takšen porast terjatev je seveda močno angažiral razpoložljiva lastna in bančna sredstva, zlasti še zaradi tega, ker smo dolžni vsa plačila na račun izvoza hmelja takoj preusmerjati na odplačevanje kreditov za zaloge. Na področju izterjave je finančna služba podvzemala potrebne ukrepe, zlasti z doslednim zaračunavanjem zamudnih obresti in v skrajnih primerih tudi s pravno izterjavo, ki pa v vseh primerih ni bila mogoča zaradi dolgoročnih poslovnih odnosov ali interesov. Komercialna služba je deloma uspela tudi v tem, da je omejevala daljše plačilne roke pri kupcih in skušala doseči daljše plačilne roke pri dobaviteljih.

V Hmezadu nakladajo hmelj v vagone za čezoceanske dežele

Obveznosti do dobaviteljev so konec leta povečane za 3,978.705 ali 51,84%, kar je iz stališča obratnih sredstev pozitivno, vendar še ne v bilansirajočem odnosu nasproti terjatvam do kupcev.

Zaloge drobnega inventarja, embalaže in avtogum so se povečale za 42,30%, kar gre v precejšnji meri na račun nabave nove embalaže za DE Pijače.

Zaloge materialov so se zmanjšale za 23%, zaloge nedovršene proizvodnje in polproizvodnje za 28,52%, povečale pa so se zaloge gotovih proizvodov in zalog trgovskega blaga za 44,32%. Slednje se v precejšnji meri nanaša na zaloge sadja v sadni hladilnici, ki jih v prejšnjem letu ni bilo, deloma pa na večjo vrednost zalog v kmetijskih preskrbah in ostalih prodajnih skladiščih oz. prodajalnah. Pregled vezave zalog materiala ter zalog gotovih proizvodov je po DE naslednji:

Obrat / DE	Vezava zalog materiala v šte. dni	Vezava zalog gotov. proizv. v šte. dni
Kmetijstvo	80	58
Kooperacija	73	10
Sadjarstvo	347	155
Vrtnarstvo	73	5
Gozdarstvo	76	17
Mesnine	4	4
Mleko	14	15
Hmezad	89	45
Pijače	79	14
Mešalnica	25	12
Strojna postaja	115	—
Prehrana	35	3
Samopostrežna rest.	29	9
Komerciala	28	41

PREGLED HRANILNO-KREDITNE SLUŽBE KMETIJSKEGA KOMBINATA ZALEC O GIBANJU HRANILNIH VLOG IN POSOJIL ZA LETO 1969

HRANILNE VLOGE

Število vlagateljev

	Index
1. Stanje v začetku leta	94,39
2. Prejetno do konca leta	51,53
3. Izdano do konca leta	216,81
4. Stanje ob koncu leta	100,35

Znesek vlog

1. Stanje v začetku leta	108,7
2. Skupaj vplač. do konca leta	109,4
3. Skupaj izplač. do konca leta	101,2
4. Stanje ob koncu leta	115,5

POSOJILA

Število posojiljemalcev

1. Stanje v začetku leta	101,10
2. Številčno stanje izdanih posoj.	107,96
3. Številčno stanje odplačanih posoj.	115,36
4. Stanje ob koncu leta	97,35

Znesek posojil

1. Stanje v začetku leta	104,6
2. Izdano do konca leta	119,9
3. Prejeto do konca leta	110,4
4. Stanje ob koncu leta	112,5

Iz prednjih pokazateljev je razvidno, da je stanje hranilnih vlog precej povečano in da je njih stanje tudi med letom bilo precej konstantno, na osnovi katerih sredstev je bilo omogočeno uspešno kreditiranje, ki je potekalo zlasti na področju vlaganj v kmetijsko proizvodnjo, nabavo mehanizacije, plemenske živine pa tudi v potrošne namene v skladu z obstoječim pravilnikom.

Menimo pa, da se v smeri povečanja hranilnih vlog da še mnogo storiti, vendar ne samo z dobrimi akcijami, temveč ob pravi stanovski zavesti, da tako naložena sredstva v naši hranilno-kreditni službi dajejo obojestranske koristi preko večje blagovne proizvodnje.

ZAVAROVANJE SREDSTEV

Tudi v letu 1969 je bilo premoženje podjetja zavarovano pri Zavarovalnici Sava in sicer za naslednje rizike:

1. vsa osnovna in obratna sredstva proti požaru, tatvini in ropu, steklo proti razbitju in civilna odgovornost podjetja;
2. samohodni stroji za kasko ali delno kasko, odgovornost, regres in nezgodno zavarovanje šoferjev ali spremljevalcev;

3. blago na transportu;
4. suhi hmelj pri kooperantih proti požaru;
5. obiralci hmelja po principu kolektivnega zavarovanja;
6. proizvodnja hmelja proti toči;
7. proizvodnja sadja in drevnesnice proti toči;
8. ostali poljedelski pridelki proti toči;
9. zavarovanje živine.

V letu 1969 so bile plačane naslednje premije:

		% uveljavljenih odškodnin
1. Za osnovna in obratna sredstva	267.460	263,8
2. Samohodni stroji	111.637	72,5
3. Transportno zavarovanje	39.695	47,3
4. Suhi hmelj pri kooperantih	30.933	6,3
5. Kolektivno zavarovanje obiralcev	56.600	—
6. Hmelj proti toči LP in koop.	2.015.584	1,3
7. Zavarovanje sadja in dreves	114.346	—
8. Zavarovanje ostalega poljed.	46.406	—
9. Zavarovanje živine	233.424	85,2
Skupaj	2.916.088	28,19

Znesek uveljavljenih oz. nastalih škod nasproti plačanim premijam je torej znatno manjši, to pa v glavnem zaradi tega, ker so bile škode po toči na hmelju le minimalne, kjer pa nastopajo največji riziki. Na podlagi prijav je uveljavljanje odškodnin dosledno, vendar menimo, da se morda iz subjektivnih razlogov ne prijavljajo v celoti, temu bo v bodoče posvetiti še več pozornosti.

UVELJAVLJANJE PREMIJ

V letu 1969 smo uveljavili vse premije za proizvodnjo in predelavo mleka. Iz zveznih sredstev so bile uveljavljene premije po 0,30 din za 1 liter predelanega mleka v lastni proizvodnji in 0,10 din za liter predelanega mleka v kooperaciji z individualnimi proizvajalci, nadalje pa še 0,10 din iz republiških ali občinskih sredstev za vsak liter predelanega ali v konzum prodanega mleka. Mleko je moralo vsebovati najmanj 3,2% toščobe. Če je to vsebovalo več kot 3,2, se je preračunalo na toščobo 3,2. Za mleko, ki je vsebovalo več kot 4,2% toščobe pa se upošteva le, kot da vsebuje 4,2% toščobnih enot.

Skupaj je bilo v letu 1969 uveljavljenih 2.332.445 din, kar pomeni precejšen doprinos k dohodku tako v lastni, kooperacijski proizvodnji in predelavi.

SPLOŠNE UGOTOVITVE

Kljub nekaterim neugodnim zunanjim faktorjem, ki so bili tudi v tem letu močno prisotni in zniževali pričakovano akumulacijo (neugodni nabavno-blagajni pogoji, splošna nelikvidnost, porast življenjskih stroškov z vplivom na povečanje OD), kot tudi več notranjih ukrepov, ki so bili že omenjeni, je končni finančni učinek zadovoljiv, kar nam dokazujejo naslednji indikatorji:

Število zaposlenih se je z boljšo organizacijo dela in uvajanjem sodobne tehnologije zmanjšalo po podatkih vkalkuliranih in izplačanih ur za 4,5% in ob tem povečala produktivnost za 8%.

Na tej osnovi se je celotni dohodek na delavca povečal nasproti prejšnjemu letu za 22,2%, dohodek pa kar za 29,1%.

Angažirana skupna poslovna sredstva na delavca so povečana za 13,6%, same delovne priprave pa za 15,1%, kar je v zvezi z investicijsko dejavnostjo, ki se vsa leta v podjetju intenzivno izvaja, ki omogoča doseganje večjih poslovnih rezultatov. Osnovna sredstva po nabavni vrednosti so v primerjavi s prejšnjim letom povečana za 14.998.114 din ali 8%.

Če primerjamo splošno stopnjo rentabilnosti, izračunano na bazi dohodka in vloženih sredstev, vidimo, da je ta znašala v letu 1968 25,6%, ki je v letu 1969 povečana in znaša 29,1% ali več za 13,6%.

Tudi podjetniška stopnja rentabilnosti je povečana v primerjavi z letom 1968, v katerem je znašala 29,3%, v letu 1969 34,2%, torej index povečanja za 16,7%.

Ekonomičnost, izračunana na bazi celotnega dohodka in porabljenih sredstev je znašala v letu 1968 123,5%, v letošnjem letu pa 137,1% ali več za 11%. Če to izračunamo še na bazi dohodka in celotnega dohodka, vidimo, da je znašala v letu 1968 19,1%, v letošnjem letu pa 20,1% ali več za 5,2%.

Udeležba družbe v dohodku je znašala v letošnjem letu 23,3% ali za 9,3% manj kot v prejšnjem letu. Udeležba podjetja v dohodku se je povečala za 2,6% in znaša 11,7% udeležbe v dohodku. Udeležba osebnih dohodkov delavcev v dohodku vključno z delitvijo iz dobička znaša 64,9% ali za 3,3% več kot v prejšnjem letu.

Povprečni osebni dohodki so znašali v letu 1968 842 din, v letošnjem letu pa so skupno z deležem na dobičku doseženi v višini 896 din, kar je spričo rezultatov utemeljeno.

Torej, vsi kazalci rezultatov poslovanja so dokaj ugodni. Ti pa naj bi še vzpodbudneje vplivali na prizadevanje celotnega kolektiva, da bi bili rezultati v bodočem poslovanju še uspešnejši.

Ernest Marinc

KAJ JE NELIKVIDNOST IN KAKO NASTANE

Podjetje je nelikvidno tedaj, kadar z razpoložljivimi denarnimi sredstvi ne more poravnati dospelih obveznosti; enostavneje povedano: kadar nima denarja, da bi plačalo dospele račune in druge dolgove.

Nelikvidnost lahko nastopi iz različnih vzrokov. Večina je takih, ki so posledica slabega ali nepravilnega poslovanja, ali pa slabih poslovnih odločitev. Za tako poslovanje ali odločitve pa so odgovorni tisti vodstveni in strokovni delavci, ki so pooblašteni, da odločajo o poslovanju, o prodajnih in nabavnih pogojih, o finančnih sredstvih itn., ali pa predlagajo neustrezne pogoje sklepov samoupravnih organov.

Oglejmo si podrobneje nekatere vzroke nelikvidnosti:

1. Nepravilne odločitve o uporabi sredstev poslovnega sklada. Če namenimo vsa sredstva za investicije nič pa za obratne namene, če v banki ne bomo dobili obratnih sredstev za novo proizvodnjo, ne bomo imeli denarja za nakup surovin, za izplačilo plač v tej novi proizvodnji — bomo nelikvidni.

2. Če povečujemo obseg poslovanja brez ustreznega povečanja obratnih sredstev, se nam bo prav tako zgodilo, da nam bo zmanjkalo denarja za plače in nakup surovin.

3. Če najemamo investicijska posojila na kratke odplačilne roke in z visokimi obrestmi, se tudi lahko zgodi, da ne bomo imeli denarja za vračanje posojila. To velja zlasti za nova podjetja, ki so zrasla s posojili.

4. Če kupci ne plačujejo pravočasno računov, ali če dopuščamo predolge plačilne roke, se bo tudi zgodilo, da bo denarja zmanjkalo. Za to so zlasti odgovorni delavci v komerciali, kadar dajejo dolge plačilne roke, ali pa prodajajo kupcem,

ki niso sposobni pravočasno plačati dobavljenega blaga. Ni več važno le prodati, treba je prodati takemu kupcu, ki bo blago tudi plačal. V nasprotnem primeru je isto, kot če bi blago poklonili. Odgovorni pa so tudi delavci v finančni službi, če kupcev takoj po zapadlosti računa ne terjajo. Posebna izterjevalna služba postaja vse bolj potrebna.

5. Če imamo prevelike zaloge surovin ali izdelkov, so naša sredstva »zamrznjena« in jih nimamo prostih, da bi z njimi poravnali svoje dolgove. Tudi za to so odgovorni delavci v komercialni službi oz. tisti, ki so pooblašteni za naročanje materiala ali prodajo izdelkov.

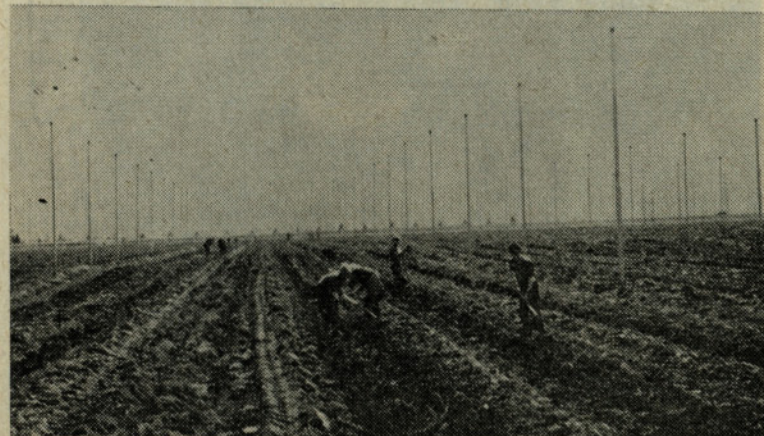
6. Izgube, ki niso pokrite iz trajnih virov, prav tako vežejo obratna sredstva. Pogosto so to tudi prikrite izgube v časovnih razmejitvah, prikazanih terjatvah, ki ne bodo nikoli plačane, v »nekurantnih« zalogah izdelkov itn.

7. Tudi investicije, za katere niso zagotovljena posebna namenska sredstva, zmanjšujejo razpoložljiva sredstva in lahko pripeljejo v nelikvidnost.

Četudi je nekaj objektivnih razlogov nelikvidnosti, jih je večina le takih, ki jih s svojimi nepravilnimi ali napačnimi odločitvami povzročajo vodstveni in strokovni delavci, ki so od strani delovne skupnosti pooblašteni, da odločajo. Posledice njihove napačne odločitve pa čutijo vsi delavci, tudi tisti, ki za nje niso nič krivi.

Vse to opozarja, da morajo vodstveni in strokovni delavci z vso resnostjo in odgovornostjo razmisliti pri vsaki poslovni odločitvi in da morajo za svojo odločitev prevzeti tudi polno moralno in materialno odgovornost pred delovno skupnostjo, ki jim je pooblastilo z zaupanjem dala.

V. K.

Muhasto vreme s snegom v začetku aprila je precej oviralo dela v hmeljiščih. Delavci izkoriščajo lepe dneve in hite z odkopavanjem in vezjo večkrat tudi mokri od ploh

Strokovni pogovori in nasveti

Program pospeševanja v hmeljarstvu za leto 1970

Pospeševalna služba, ki jo opravlja Inštitut za hmeljarstvo v Žalcu, bo kakor vsa leta od kar obstaja, tudi letos potekala po posebnem urniku. Način in oblika pospeševanja je enaka kot v letu 1969, s to razliko, da po urniku ne bo rednih obhodov za lastno in kooperacijsko proizvodnjo na KK Žalec (razen na novo priključenega bivšega KK Šmarje pri Jelšah). Za KK Žalec je predvidena posebna oblika pospeševanja in sicer po potrebi po predhodnem dogovoru s pospeševalcem ali specialistom za posamezne probleme.

Na to obliko pospeševanja na KK Žalec nas je napotilo več momentov. Že zaradi koncentracije hmeljišč je z enodnevni obhodom 5—7 obratov kooperacije bilo težko opraviti kaj temeljitega. Tako pa se bo po potrebi pospeševalec ali specialist posvetil lahko enemu obratu tudi po cel dan enkrat do dvakrat na leto. Manjše probleme pa bo kmetijski strokovnjak na obratu reševal z obiskom na inštitutu, kjer bo lahko dobil ustmeno pa tudi praktično navodilo iz prve roke. Že zaradi večkratnih opravkov na upravi kombinata, povov zaradi tega ne bo več, menimo pa tudi, da so danes kmetijski strokovnjaki na kombinatu že sami tako spoznani s problematiko hmelja, da jih bodo le še nekatera nova ali izjemna stanja napotila na inštitut.

Marsikatera probleme se bo dalo rešiti že po telefonu, ali na način tudi odgovarjati, kdaj in kje se bosta dobila pospeševalec ali specialist s pospeševalcem na terenu.

Najvažnejša oblika pospeševanja pa bodo kot doslej 14-dnevni sestanki, ki bodo vsak drugi petek s pričetkom 10. aprila ob 9. uri v botanični dvorani inštituta. Na te sestanke naj bi hodili tako strokovnjaki iz lastne proizvodnje, kot oni iz kooperacije iz vse Slovenije. Koristnost teh sestankov se je pokazala že lani in prej, še posebej pa lani, ko smo (ne vsakokrat) pripravili tudi praktične prijeme, koristne za proizvodnjo.

Novost letošnjih sestankov bo tudi ta, da bodo udeleženci prejeli pismena navodila za dela in ukrepe za prihodnjih 14 dni. V tabeli »Obhodi« pomeni »S« v koloni teden, v katerem bodo sestanki.

OBHODI

Teden	Od — do	P	T	S	Č	P
6.—10.4.		1	4	6		S
13.—17.4.			5	2	3	
20.—24.4.		1	4	6		S
27.—30.4.			5	2	3	
4.—8.5.		1	4	6		S
11.—15.5.			5	2	3	
18.—22.5.		1	4	6		S
25.—29.5.			5	2	3	
1.—5.6.		1	4	6		S
8.—12.6.			5	2	3	
15.—19.6.		1	4	6		S
22.—26.6.			5	2	3	
29.6.—3.7.		1	4	6		S
6.—10.7.			5	2	3	
13.—17.7.		1	4	6		S
20.—24.7.			5		3	
27.—31.7.		1	4	6		S
3.—7.8.			5	2	3	
10.—15.8.		1	4	6		S

Program pospeševanja izven KK Žalec pa je prikazan v tabeli »Dnevne skupine in čas prihoda pospeševalca ter »Obhodi.« (Program pospeševanja za področje Koroške, Zg. Dravske doline, Dravskega in Ptujkega polja bo izdelal Kmetijski zavod Maribor in ga bodo hmeljarji prejeli po pošti).

Dnevni skupin je 6, ki se bodo zvrstile v dveh tednih. Vsaka skupina od 1—6 predstavlja sedeže delovnih organizacij (ali obratov), katere bo pospeševalec obiskal v enem dnevu. V prvi koloni je navedena ura, kdaj se bo pospeševalec javil na mestu, ki ga bosta določila ob prvem obhodu pospeševalec in odgovoren strokovnjak za tisto področje.

V tabeli »Obhodi« pa so razvrščene skupine po dnevih v tednu, ki je vpisan v prvi koloni. Tako bodo vsi proizvajalci ene skupine obiskani ved-

no isti dan v tednu vsakih 14 dni. Kot primer vzemimo skupino 5, kjer bodo isti dan obiskani obrati KZ Mozirje in sicer: ob 8. uri v Mozirju, ob 10. uri v Rečici, ob 12. uri v Radmirju, ob 14. uri v Kokarjih. Skupina 5 se v tabeli »Obhodi« pojavi pod »torek« prvič 14. aprila, drugič 28. aprila itd. do konca sezone.

PIVSKI KRALJ

Pivo mora teči v želodec — ne smemo ga požirati. To je povedal 24-letni zmagovalac — pivski kralj, ko je na tradicionalnem tekmovanju pivcev piva na Madžarskem dosegel prvo mesto. Pivo pije le na tekmovanju, a takrat zelo hitro: 1 liter v 5 sekundah.

DNEVNE SKUPINE IN ČAS PRIHODA POSPEŠEVALCA

Ura	Skupina 1	2	3	4	5	6
7	Šentjur		Srebrniče	Velenje		Laško
8		Loka/Zidani most	Jurka vas		Mozirje	
9						Rimske Toplice
10	Šmarje				Rečica	
11		Kompolje	Črnomelj	Šoštanj		
12	Rogaška Slatina		Dragutuš		Radmirje	Konjice
13		Brežice		Šmartno/Paki		
14	Bistrica/Sotl.		Metlika		Kokarje	
15		Kostanjevica				
16	Kozje		Škocjan			
17		Šentjernež	Šentjanž			

Pridelovanje fižola med prvoletnim hmeljem

V prvem letu, ko hmelj posadimo, je rastlina šibkejša in ne zaseni celotne površine. Zato je možno med prvoletnim hmeljem gojiti tudi druge poljščine: peso, zelje, krompir, kurozo pa tudi fižol. Zaradi konjunkturne cene fižola je zadnje leto najrentabilnejše gojenje le-tega med prvoletnim hmeljem. To še zlasti zaradi zelo podobne tehnologije pridelovanja enega in drugega. Gojimo »sivček« (sivi visoki

fižol), ki v normalnih letih doseže višino hmeljske žičnice — okrog 7 m in da 20—25 q pridelka na ha.

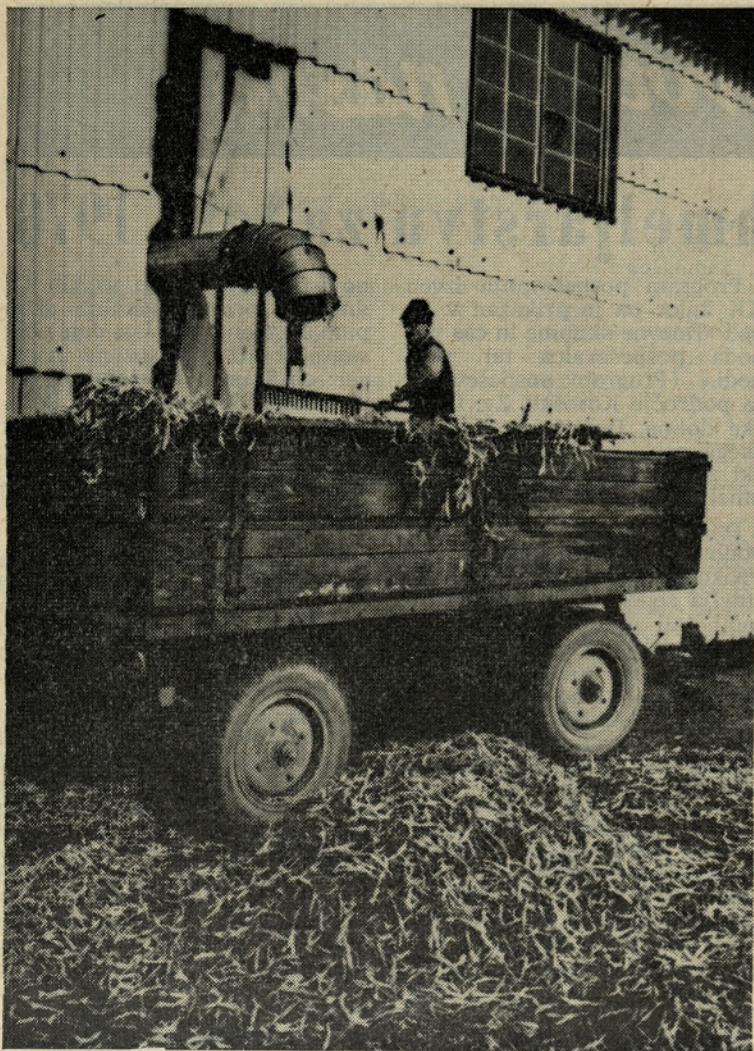
Posebna priprava za saditev fižola ni potrebna, ker je zemlja bila pripravljena za saditev hmelja.

Fižol posadimo ročno konec aprila ali v začetku maja. Za 1 ha potrebujemo 25 kg semena. Sadimo ga v vrste med hmeljske rastline. Na hektar pride 3200 sadilnih mest. Na

vsako sadilno mesto posadimo 6—8 zrn. Po vzniku ali pred sajenjem napeljemo vodilo (žica 1,2 mm ali plastična vrvica).

Do spravila pridelka z gnojenjem fižola ni skoraj nobenih stroškov več, ker se, kot že rečeno, tehnologiji pridelovanja fižola in hmelja ujemata. Okopavanje in kultiviranje je potrebno tudi za hmelj. Celo posebne brige z varstvom pred boleznimi in škodljivci ni. Fi-

(Nadaljevanje na 10. strani)

Od obiralnih strojev, na katerih luščijo fižol, bruharji ventilatorji fižolovino še z nezluščenim strojem na mrežo na prikolici. Ta delavec z grabljami in rokami loči stročje od zrnja, ki ga meče na tla, zrnje pa ostane v prikolici

(Nadaljevanje z 9. strani) žolovo rjo in oglatno listno pegavost zatiramo istočasno, ko škropimo hmelj proti peronospori z bakrenimi pripravki ali organskimi fungicidi.

Fižolovi in hmeljski škodljivci v času rasti so pa isti. To so fižolova ali hmeljna pršica ali rdeči pajek in listne uši (črna fižolova listna uš in hmeljna listna uš). Te škodljivce uničujemo s škropljenjem s sistemskimi insekticidi ali s kombinacijo tediona in kelthana. Škropljenje s fungicidi in insekticidi v hmelju moramo izvršiti, če je potrebno ne oziraje se na to ali je v hmelju fižol ali ne. Poraba škropiva in sam čas za škropljenje pa zaradi fižola nista bistveno večja.

Ko hmelj v drugi polovici avgusta oberemo, pustimo, da fižol dozori. Do zorenja v sredini oktobra ne potrebuje nobene oskrbe več.

Samo spravilo je možno ročno ali strojno. Ročno spravilo je počasno in drago. Zato se je bolje poslužiti strojev in na-

prav, ki jih uporabljamo tudi za strojno obiranje hmelja. To so traktor, prikolica in obiralni stroj za obiranje hmelja, ki je nekoliko preurejen in uporabljamo le obiralni del stroja.

Pri strojnem spravilu fižolove rastline na njivi porežemo, naložimo na prikolico in pripeljemo do obiralnega stroja. Obiralni stroj obere in olušč stroke. Na posebnem situ, ki ga dodamo k stroju, se fižol loči od strožinke in fižolovine. V kolikor je potrebno fižol sušiti, ga razgrnemo v prostor, ki ga uporablja za sušenje in skladiščenje hmelja. Suh fižol je potrebno še prebrati. Ker je ročno prebiranje počasno in drago, zato uporabljamo žitno vejalnico z dodatnim sistemom sit, ki ločijo primesi od fižola. Eventuelne odpadke pa še ročno sproti odberemo. Na ta način se efekt prebiranja 4–5 krat poveča.

Tako pripravljen fižol embaliramo in pripravimo za prodajo. B. J.

Pridelovanje poljščin

Vsako pomlad načrtujemo, kaj bomo sejali in sadili. Dobremu gospodarju pa vedno prihaja na misel, kako bo prodal pridelke in kateri kmetijski pridelki bodo delo boljše plačali. Tako pride na misel vsem problem prodaje kmetijskih pridelkov. Ta postaja vedno bolj občutljiv za kmeta proizvajalca in za kmetijsko organizacijo. Prav je, da že pred začetkom del vemo za cene, ki so s kooperacijskimi pogodbami zajamčene.

KROMPIR

Za hmeljem sklenemo največ pogodb za krompir, ki je namenjen za ozimnico potrošniku. Včasih smo zlahka prodali tudi sortno mešanico neprebranega krompirja. Sedaj vemo, da je drugače. Mnoge kmetijske organizacije ne odkupujejo vseh dogovorjenih količin tudi ne za minimalne cene. Tako ostane blago, namenjeno trgu, neprodano. Ponekod svetujejo kmetom naj sadijo manj krompirja. Površine krompirišč so se v zadnjih letih zmanjšale za več kakor 1000 ha. Pri nas trgovci že sedaj sklepajo prodajne pogodbe za bodoči pridelek.

Zato mora pridelovalec upoštevati zahteve trga, to je potrošnika, če hočemo pri prodaji doseči čimvečji uspeh. Pridelovanje krompirja naj bo zato načrtno in smotno tako, da bomo že sedaj vedeli, kako bomo krompir prodali in po kakom krompir prodali in po kakom.

Letošnje pogodbe bomo morali sklepati z nekoliko nižjo zagotovljeno ceno, in sicer za cvetnik bo najnižja cena 0,48 din in za igor 0,45 din. Če bo pa naša komerciala dosegla višjo prodajno ceno, bo tudi kmet-kooperant dobil za krompir več. Saj že poznamo delitve in doplačila iz preteklega leta.

Če hočemo pridelovati po ceni in pridelati takšen krompir kakršnega želi potrošnik, moramo upoštevati nasvete, ki nam jih daje strokovna služba. Predvsem moramo skrbeti za zdravo in čisto sortno seme. Letos imamo krompirjevo seme iz okolice Nakla pri Kranju. Cena za krompir je nekaj nižja od lanske cene in je 1,22 din za kg.

Se vedno premalo skrbimo za zamenjavo semena in zaradi tega dosežemo premajhne pridelke. Premalo je, če zemljo skrbno obdelamo in pognojimo, če pri tem ne uporabimo zdravega semena. Zaradi tega ne dobimo zdravih rastlin, ki nam ne morejo povrniti niti skrbne obdelave. Seme krom-

pirja bi morali v naših razmerah zamenjati vsako drugo leto.

Če nismo pognojili njive za krompir jeseni, moramo to storiti čim prej spomladi, ko se zemlja primerno osuši. Hlevskega gnojna damo 250 do 300 q na ha. Fosfornih gnojil (superfosfat ali thomasova žlindra) bomo na ha potrosili 600–800 kg. Od kalijevih gnojil krompirju najbolj ustreza kalijev sulfat. Pri nas najlaže dobimo 40% kalijevo sol, ki pa vsebuje klor, zato moramo 500 kg kalijeve soli na ha potrositi nekaj tednov pred saditvijo. Z dušičnimi gnojili gnojimo neposredno pred saditvijo, potem pa dognojujemo po potrebi. Skupno naj bi porabili 300–600 kg dušika na ha.

Za gnojenje krompirju lahko uporabljamo tudi mešana gnojila, in sicer je najboljše gnojilo v razmerju NPK 8:12:16. Pred saditvijo ga potrosimo 800–1200 kg na ha. S primernim gnojenjem krompirja poceniti. Ne moremo si več zamisliti produktivnega pridelovanja brez sadilcev, okopalnikov in izkopalnikov za krompir.

KORUZA

Površine krompirišč se zmanjšujejo na račun povečane proizvodnje koruze za zrnje in silažo. Na travnikih pridelamo veliko kakovostne voluminozne krme. Dobre rezultate v živinoreji pa dosegamo le z dodatkom močne krme, kjer je največ koruze. Razumljivo je, da bomo koruzo še dobivali iz Vojvodine, vendar je primerno, da je pridelamo čim več doma. Pridelovanje koruze bo pri nas gospodarno le tedaj, če bomo uspeli velik hektarski pridelek združiti z majhno porabo delovnega časa pri pridelovanju in spravilu pridelka.

Pri sodobnem mehaniziranem pridelovanju koruze lahko porabo dela zmanjšamo na manj kot 100 ur po ha, od sedanjih 700–800 ur. Hibridne sorte lahko zelo bogato rodijo, vendar jih moramo dobro pognojiti in sicer: 500–700 kg superfosfata ali thomasove žindre/ha; 250–350 kg kalijeve soli na ha; 400–650 kg nitromonkala na ha.

V Savinjski dolini pogosto kmetovalci ne gnojijo povsem pravilno. Mnogokrat potrosijo premalo fosforjevih in kalijevih gnojil v primeravi z uporabljenimi količinami dušičnih gnojil. Posledica takega gnojenja je zakasnitev zorenja in slabša oploditev storžev. Prav je, da pri setvi gnojimo (če gnojimo z nitrofoskali) z gnojili, ki vse-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Dognojevanje pšenice

Po navadi smo ozimno pšenico prvič dognojevali še v sredini ali ob koncu februarja. Letos to ni bilo mogoče. Prav zato moramo biti pri tem opravilu previdni, da ne bomo dali nenkrat prevelike količine gnojila ali pa dvoje dognojevanj preveč časovno približali. Če ste že dali prvi obrok kalkamona, potem boste drugi obrok lahko dali v obliki uree v času škropljenja s herbicidi. Če pa tega niste storili, storite to nemudoma, ker so vsi posevki zaradi dolge zime izčrpani. V tem primeru potrosite drugi obrok takrat, ko bo imelo žito dvoje kalenc. S tem boste preprečili preveliko razraščanje in rast, obenem pa zmanjšali možnost poleganja. Količino določite na osnovi izgleda posevka ali pa se posvetujte s strokovnjakom.

P. B.

Živinozdravniška služba

za april

12. IV. LESJAK Milan, dipl. vet., Prebold, telefon 72-201
 19. IV. ŠRIBAR Edvard, dipl. vet., Šempeter, telefon 71-080
 26., 27. IV. OCVRK Franc, dipl. vet. Vranksko, telefon 72-407
 1., 2., 3. V. ŠRIBAR Edvard, dipl. vet., Šempeter, telefon 71-030
27. IV. osemenjemo redno.
 1. V. ne osemenjemo.
 2. V. osemenjemo redno.
 3. V. osemenjuje dežurni veterinar.

Dežurstvo prične v soboto ob 12. uri in traja do ponedeljka do 7. ure zjutraj.

Veterinarska postaja
 ŽALEC

(Nadaljevanje z 10. strani)

bujejo manj dušika to je 8—12—16 ali 8—16—22 ali 4—20—20 in sicer 500—700 kg na ha.

Pri izbiri sorte moramo upoštevati poleg drugega toplotne razmere in kakovost zemlje. Zavedati se moramo, da je hranilna in krmska vrednost poltrdink nekoliko večja kot pri zobankah.

Za naše obrobne predele so najprimernejše zgodnje sorte, in sicer: Winsconsin 270, Austria 266 in Austrija 290. Prva je zobanka, drugi dve pa sta poltrdinki.

Poltrdinka Austrija 290 in zobanke Winsconsin 355 A, BC 360, ZP 345, ZP 346 in ZP 390 so srednje zgodnje. Pri nas so primerne le za osrednjo dolino in to na lahkih prodatih tleh. Te sorte so nekoliko višje in bujnejše pa tudi nekoliko rodnejše kot zgodnje sorte. Z veliko rodnostjo se odlikuje zlasti ZP 390. Bolj primerna sorta za nas je ZP 346 in Austrija 390.

Zatiranje plevelov z okopavanjem je zelo zamudno in drago, zato je prav, da v letošnjem letu še bolj uporabljamo kemična sredstva za zatiranje plevelov — herbicide. O upora-

bi in delovanju herbicidov smo že poučeni.

FIZOL

V letošnjih prvoletnih nasadih hmelja bomo organizirano pridelovali visoki fižol sorte »Sivček«. O pridelovanju fižola je v tem Hmeljarju poseben sestavek. V kooperaciji bomo pridelovali fižol pogodbeno pod enakimi pogoji kot v preteplem letu. Najnižja zagotovljena odkupna cena je ista kot lani, to je 3,15 din. Vemo pa, da so dobili v lanskem letu kmetje-kooperantje plačan fižol à 4,50 din za kg.

ČESEN

V jeseni smo sklenili nekaj pogodb za pridelovanje zimskega česna. Česen je dobro prezimil, sedaj ga moramo pognojiti s približno 150 kg dušičnih gnojil na ha. Plevele moramo uničiti s pletvijo, kajti okopavanje česna slabo prenaša. Še bolje je, če ga poškrpimo z gezagardom 2 do 3 kg na ha ali afalonom 1 do 1,50 kg na ha. Ko se pojavijo boleznine (peronospora), ga poškrpimo z 0,2% dithane M-45 z dodatkom sandovita 2 kg na ha.

P. B.

POZARNA VARNOST V POLJEDELSTVU

Pri obravnavanju požarnih nevarnosti v poljedelstvu moramo takoj na začetku poudariti, da se je pri nas v povojnem času poljedelsko gospodarstvo zelo močno mehaniziralo in moderniziralo in da se mehanizacija in modernizacija te panoge gospodarstva še nadalje razvija. Ta novo nastala situacija v poljedelskem gospodarstvu precej zmanjšuje požarno nevarnost v tej panogi gospodarstva, zlasti ker danes gradimo več modernih gospodarskih in drugih proizvodnih stavb in manj neprikladnih in improviziranih stavb, ki so jih v prejšnjih časih množično uporabljali v razne namene in so bile največkrat povzročitelji velikih požarnih nevarnosti ter pogostih požarov.

K temu moramo pripomniti, da spremljajo modernizacijo poljedelskega gospodarstva kakovostno druge požarne nevarnosti, ki jih moramo upoštevati pri obravnavanju požarne problematike v tej panogi gospodarstva.

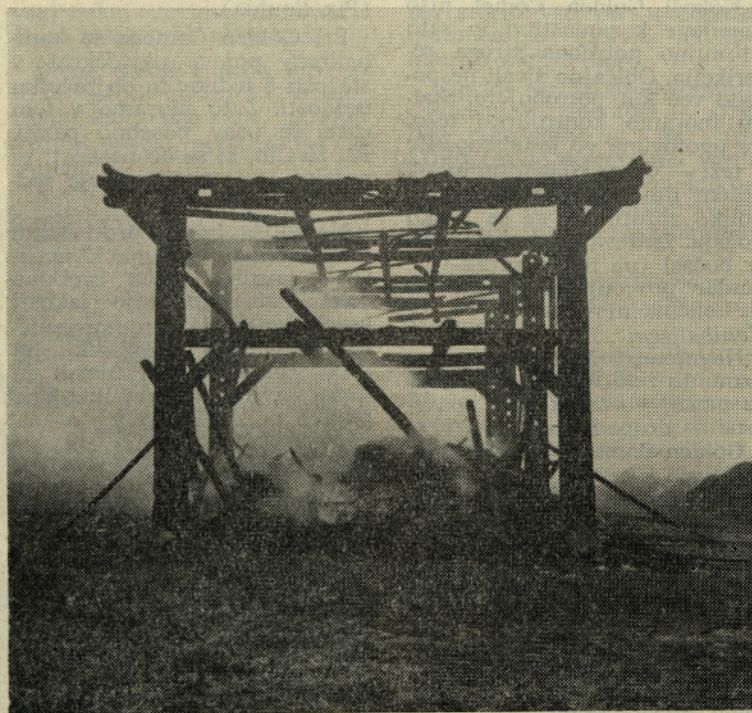
Mehanizacija in modernizacija poljedelskega gospodarstva zahteva od kmečkega prebivalstva na vasi novo znanje s področja požarnega varstva. To pomeni, da je treba pri seznanjanju kmečkega prebivalstva z moderno poljsko proizvodnjo posvetiti resno pozornost tudi

vzgoji glede požarnih nevarnosti, ki nastajajo v tej zvezi.

Pri vzporejanju prejšnje in današnje situacije glede požarnega varstva v poljedelstvu moramo upoštevati še eno zelo pomembno dejstvo. Danes namreč skupno obdelujemo večje komplekse združene obdelovalne zemlje. Ravno te okoliščine lahko v primeru, če jim ne posvečemo dovolj pozornosti, povzročajo zelo resne probleme v zvezi s požarno varnostjo v tej panogi gospodarstva. Združena obdelava zemeljskih plodnih površin je povezana s koncentracijo večjih količin gorljivih in vnetljivih snovi na enem mestu. Temu moramo dodati še dejstvo, da so te snovi pogostokrat koncentrirane v krajih, ki so precej oddaljeni od naseljenih mest in od organizirane gasilske enote, ki bi mogla pravočasno in učinkovito posredovati v primeru potrebe.

Pri obravnavanju požarnih nevarnosti v poljedelskem gospodarstvu bomo najprej obdelali požarne nevarnosti pri proizvodnji žitaric, pri vršenju žita in pri skladiščenju žita. Nato bomo opisali požarne nevarnosti, ki nastajajo pri uporabi mehanizacije v poljedelstvu in končno požarne nevarnosti, ki se pojavljajo na gospodarskih in drugih stavbah kmečkega gospodarstva.

(Dalje prihodnjič)

Pri požarih na kmetijskih objektih tudi hitra gasilska intervencija ne zaleže veliko

Krmljenje:

Od 1. dne do 7. tednov krmi-
mo krmo za piščance na voljo.
V 8. tednu napravimo postopen
prehod iz krme za piščance na
krmo za jarkice.

Prehod je treba izvršiti po-
stopoma v petih dneh. Prav tako
tudi prehod od krme za
jarkice na krmo za nesnice.

Važno: prehod na krmo za
nesnice opravimo že v 20. tednu,
to pa predvsem zaradi tega,
ker so zadnji poskusi dokazali,
da vpliva zgodnji prehod na
kvaliteto lupine in nesnost. Kokoši
dosežejo nekoliko prej
maksimalno nesnost in tudi
število jajc je lahko nekoliko
večje — posebnega negativnega
vpliva na teža jajc pa niso dokazali.

Od 20.—39. tedna uporabljamo
krmo s 17 % surovih prote-
inovin. Krma ima v tem več
proteinov zaradi tega, ker jih
živali v tej dobi tudi več rabijo
— saj še rastejo in nesejo obem-
nem. Od 40. tedna dalje pa do
konca nesnosti naj dobe živali
krmo s 16 % SP in odgovarja-
jočo količino kalorij.

Za živali Golden Comet je
dobra krmna mešanica, ki je na-
rejena po obstoječih normati-
vih za nesnice — paziti je treba
le, da je pripravljena iz zdravih
surovin. Če krmo kupujemo,
potem je najboljša, da jo ku-
pujemo pri takem proizvajal-
cu, ki izdeluje krmne mešani-
ce tudi za lastne kokoši.

Lahko bi napisal še marsikaj
o krmljenju — vendar je na-
šteto popolnoma dovolj za do-
ber razvoj živali.

Mnogi izpadi, ki jih neredko
pripisujemo slabim krmi,
nastopajo kot posledica ostalih
obremenitev živali.

Kokoši Golden Comet niso
nagnjene k zamastitvi in zato
ni nujno potrebna stroga re-
strikcija. Običajno živali ne po-
jedo več kot potrebujejo. Stalno
moramo kontrolirati teža. Če
ugotovimo večje odstopanje
v teži — če so kokoši pretežke,
potem jim moramo obrok
nekoliko znižati. To se le redko
dogaja. Zniževati smemo obrok
le počasi (na teden za 2—3 g).
Kadar povečujemo obrok pa
ta količina ni važna.

Kanibalizem

Nagnjenost živali h kaniba-
lizmu je zelo različna. Nekate-
re pasme so temu bolj podvr-
žene — druge manj.

Golden Comet spada med ze-
lo mirne živali, ki pa so soraz-
merno precej podvržene. Zato
moramo storiti vse potrebno,
da do izbruha ne pride.

Pri kanibalizmu velja za go-
tovo pravilo, da ga je lažje pre-
prečevati kot odpravljati. Kljub
mnogim raziskavam je vzrok
temu še do sedaj nepojasnjen.
Domnevajo, da imajo tukaj
glavno vlogo vremenski, psihični
in prehrabeni činitelji.

Golden comet

(Nadaljevanje iz 3. številke)

Prva oblika je lahko žrtje per-
a, ki preide v kanibalizem glave
in kloake. Ta se bliskovito
razpase če ničesar ne ukre-
mo.

Zaradi nagnjenja h kaniba-
lizmu je najboljše, da živalim
porežemo kljune. To storimo
med 6 in 8 tednom. Lahko tu-
di pozneje, če se problem po-
javi. Vsekakor pa moramo o-
praviti ta poseg pred začetkom
nesnosti.

Opazovna so pokazala, da
nride do močnejšega kaniba-
lizma v prenatrpanih, slabo
zračenih in prašnih hlevih. Po-
sebnost rad izbruhne v času
močne sončne pripeke. Nepo-
sredna sončna svetloba v hlevu.

Proti temu se borimo z za-
stiranjem oken z juto ali pa
pobarvanjem z rdečo barvo. Ta
dva ukrepa sta uspešna le, če
jih naredimo pred izbruhom
kanibalizma — če pa ta že iz-
bruhne, je najboljše, da živa-
lim porežemo kljune.

Kanibalizem lahko nastopi
tudi kot posledica pomanjka-
nja orgimina v krmi. Perna
moka kot dodatek mešanici ali
pa kot poseben dodatek se
mnogokrat prav dobro obnese.

Če se pojavi kanibalizem ob
začetku nesnosti (kanibalizem
kloake) ga lahko preženemo z
2—3 % soli v vodi. Slano vodo
dajemo največ dva dni. Daljše
dajanje slane vode lahko pov-
zroči zastrupitev pri kokoših.
Prizadeta mesta je treba takoj
namazati z lesnim katranom
(Pix liquida).

Pri Golden Cometu se kaniba-
lizem pojavi največkrat v
starosti 8 tednov in ob začetku
nesnosti. Zato moramo v tem
času še prav posebno paziti.
Pri živalih, ki se do nesnosti ni
pojavi — se tudi pozneje red-
ko.

Najboljša borba proti temu
je pravočasno rezanje kljunov.
Ostali načini rdeča svetloba
(okna, luči), znižanje jakosti
osvetlitve in mazanje prizade-
tih mest. Pri živalih, ki jih
vzrejamo v zaprtih hlevih in
nizka, se ta razvada le redko
pojavi.

VLOGA STRES FAKTORJEV

Vsaka kokoš lahko prenese
obremenitev le do določene
stopnje. Močan udarec tu ali
proti udarec tam, obremenitev
in bolezen povzročijo, da kokoš
končno propade.

Vprašamo se, kje je vzrok?
Ali zaradi udarca? Ali proti-
udarca? Zaradi obremenitve
ali bolezn? To vse skupaj ozna-
čujemo kot stres. Noben od teh
ni sam kriv za padec proizvod-

nje — temveč vedno več sku-
paj.

Nazoren primer bi nam lah-
ko služil naslednji opis:

Kokoš je obremenjena zaradi
dobre nesnosti, notranjih in zu-
nanjih zajedalcev k temu pa še
pomaga pomanjkanje krmilne-
ga prostora. V takem primeru
je lahko mera že do roba pol-
na, ko se pojavi še ena napaka
n.pr. preprih, pa žival omaga
zaradi napora. Tukaj ni vpraša-
nje kakšen je določen činitelj,
ki neugodno deluje na počut-
je živali temveč tudi koliko je
teh činiteljev.

Naštel bi najvažnejše stres
faktorje:

Stres ki nastopa zaradi kon-
kurenčne borbe v jati:

1. Premalo krmilnega pro-
stora.

Manj kot 15 cm na žival vse-
eno ali uporabljamo navad-
ne krmilnike ali pa krmilni
trak;

2. Premalo napajalnega pro-
stora.

Manj kot 2 cm na žival.
V vsakem kokošnjaku je pri-
sotna določena hierarhija. Živa-
li se gibljejo v določenem kro-
gu in v tem prostoru ima ena
prvo in ena tudi zadnje mesto.

V primeru, da je v hlevu do-
volj krmilnega in napajalnega
prostora bi tudi zadnja kokoš
lahko nesla prav tako dobro
kot ostale. Če pa tega ni — po-
tem pa so živali na spodnjem
koncu hierarhične lestvice pri-
zadete — prenehajo nesti in
moramo jih izločiti kot nespo-
sobne za nadaljno proizvodnjo.

Poskusi z ozirom na krmilni
in napajalni prostor so poka-
zali naslednje rezultate:

dolžina korita po živali cm	izgube po živali jajc
12,5	7
10,0	16
7,5	25
5,0	42
2,5	74

dolžina napajalnika po živali cm	izguba jajc
2	4
1,6	9
1,2	14
0,8	20
0,4	33

3. Napetosti v jati zaradi bor-
be za določeno mesto.

Ko vhljavljamo živali v proiz-

vodne prostore pazimo, da jih
ne mešamo. Vselujemo jih po
možnosti tako, kot so bile vzre-
jene. S tem prihranimo dosti
borb in si zagotovimo boljšo
proizvodnjo.

Znano je, da lahko kokoš
»pozna« največ 100 sovrstnic.
Pri razmeščanju opreme mora-
mo paziti na to, da je ta tako
razporejena, da ni treba živali
puščati tega ozkega območja
kjer se počuti varno. Prav za-
radi tega so večji objekti pre-
grajeni z mrežami na oddelke
— v katerih je največ po 500
živali. Po možnosti naj bi bili
ti oddelki še manjši, ker se
nam bi to izplačalo.

Po možnosti naj bi imela ži-
val vse kar potrebuje v krogu
3 metrov. Najlažje držimo to
konkurenčno borbo v mejah z
odgovarjajočo opremo, ki zago-
tovi vsaki živali dovolj življenj-
skega prostora (krmilniki, na-
pajalniki, gnezda, peskovniki).

4. Neizenačenost jate.

Ob vseljevanju v proizvodne
objekte je treba paziti na to, da
vselujemo izenačene živali. Ve-
lika neizenačenost je znak, da
je bila vzreja slaba — če to na-
daljujemo bomo imeli tudi
proizvodne rezultate slabe. V
primeru, da imamo večje šte-
vilo zaostalih živali, ki pa so
še proizvodno sposobne jih je
treba vseliti v poseben odde-
lek.

5. Rast.

MLADE kokoši rastejo še do
10. meseca starosti. To pomeni,
da prve 4 mesece kokoš nese
in raste obnemem. To pomeni za
živali veliko obremenitev. Za-
to je treba prav v tem času
skrbeti, da imamo dobro krmo,
bogato z beljakovinami žival-
skega izvora in z vitamini.

6. Visoka nesnost.

Čimvišja je nesnost, tem več-
ji je tudi stres in toliko bolj
pomembno je, da v tem času
izključimo vse ostale neugodne
činitelje — izključiti moramo
brezpogojno enega in to: po-
manjkljivo krmljenje.

7. Pomanjkljivo krmljenje.

Kokoš ima v dobi visoke nes-
nosti izredno velike zahteve po
vitaminih, beljakovinah in rud-
ninskih snoveh. Velik problem
dobrega krmljenja je v tem, da
krmijo rejci večkrat poleg kr-
mila še ostalo žito, ker računajo,
da bodo na ta način zmanj-
šali stroške. Kdor tako računa
se zelo moti. Naše krmne me-
šanice so pripravljene tako, da
jih uporabljamo 100 % brez do-
datkov ostalih žitaric. V prime-
ru, da krmimo še žito (pšenica,
koruza) takoj porušimo raz-
merje med beljakovinami in
kalorijami, ki je velikega po-
mena za dobro proizvodnjo ži-
vali. Pri živalih Golden Comet
ne pride samo do padca nesno-

sti temveč tudi do kanibalizma. Zato bi vsako nekontrolirano dodajanje ostalega žita odsvetoval.

8. Črpanje telesnih rezerv.

Če je krma preslaba, da bi zagotovila dobro proizvodnjo, začno živali črpati lastne rezerve. Da bi preprečili napako moramo žival redno tehtati. To lahko naredimo na dva načina: ali da tehtamo vsako žival posebej, ali pa več skupaj v gajbah. Če telesna teža ne narašča po predvideni krivulji ali če celo pada je znak, da nekaj ni v redu. Lahko je tukaj krma neprimerna. Lahko je razmerje beljakovine:kalorije nepravilno, vendar se to zelo redko dogaja. Bolj pogosto je vzrok temu prenizka poraba krme. Če je napaka pri nas potem moramo obrok povišati. Če pa živali ne marajo jesti je pa najboljša, da za določen čas zamenjamo krmo. Dogodi se, da se živali določene krme naveličajo. Zato je treba stalno spremljati porabo krme. Takoj ko opazimo zmanjšani apetit je treba ukrepati. Včasih pomaga tudi večkratno potresanje avtomatov oz. večkratno vklapljanje krmilnega traku.

Paziti je treba tudi na to, da nam živali ne raztresajo krme. Večkrat se dogaja, da je po naših računih poraba krme v redu — teža in nesnost pa ne. Če bolj natančno opazujemo, lahko večkrat ugotovimo, da dosti krme kokoši raztresejo. Korito oz. rob krmila naj bo v višini hrbta živali.

Kontrolirajte naslednje: Krminiki so prepolni; po Splitgerberju vidimo kakšne so izgube v odvisnosti od tega kako polni so krmilniki.

do roba napolnjen	izguba
krmilnik	29 %
2/3 napolnjen	7,4 %
1/2 napolnjen	2,1 %
1/3 napolnjen	1,3 %

— krmilna korita preozka;

— podgane: Za vsako podgano, ki jo vidite, se skriva še ostalih 100. V enem letu bi se krmo, ki jo požre 200 podgan, prehranili 100 kokoši;

— notranji zajedalci; predvsem askarisi — zelo šodljivo delujejo na izkoriščanje krme;

— črevesni zajedalci: kokcidioza in ostali paraziti puščajo večkrat hude posledice na črevesju, ni sposobno v polni meri sprejemati vseh hranilnih snovi, ki so v hrani prisotne;

— krma slabe kvalitete.

Ne glejte na ceno po vreči, glejte kakšna cena je po jajcu ali po kilogramu jajčne mase;

— slaba izolacija. Čimbolj mrzel je hlev — večja je poraba krme;

— premalo kremenčevega peska: Brez njega se več krme

zgubi iz prebavnega trakta. Pesek mora biti čist in brez prahu.

9. Pomanjkanje vode.

Kokoši morajo imeti vodo stalno na razpolago. Jajce vsebuje 65 % vode, telesna tkiva

Odgovarjajoče pri različni nesnosti:

pri 0 % nesnosti	140 gr	vode na žival na dan
pri 50 % nesnosti	204 gr	vode na žival na dan
pri 70 % nesnosti	231 gr	vode na žival na dan
pri 90 % nesnosti	257 gr	vode na žival na dan

Težko bi dovolj poudarili kako pomembno je, da živali ne trpe žeje. V nasprotnem primeru pride do vratnega skubljenja, kanibalizma in do močnega padca nesnosti. Živali le redko dosežejo prvotno nesnost. Zato mora biti skrb za vodo naša stalna naloga.

10. Slaba higiena v hlevu (tega ne bi mogli imenovati stres — vendar je pa predhodnik).

Raba stare stelje, zbita in vlažna stelja, umazani napajalniki, prevelika naseljenost, živali različne starosti.

11. Bolezen v jati.

Lahke infekcije, pri kateri ne moremo reči kaj je, živalim pomeni tudi stres.

Pri manjših infekcijah npr. vnetje črevesja, se je zelo dobro pokazal bakreni sulfat. Omogoča nam, da imamo ta problem pod kontrolo. Pri večini boleznih en sam povzročitelj še ne more povzročiti bolezenskega stanja. Potrebno je določeno število teh in pa občutljivost živali, da pride do takega stanja.

Posebno pozornost je treba posvetiti kugi (New Castle), bronhitisu in kokcidiozi. Vse so enako nevarne. Najhujše pri tem pa je to, da pripravljajo pot še za ostale bolezni — za katere je zdrava žival skoraj nesprejemljiva. Bronhitis in

pa prav tako. Vsako pomanjkanje vode, pa naj bo to samo prehodno, je težak stres.

Pri — 7° C znaša razmerje med vodo in krmo	1,5 : 1
pri 16° C	2 : 1
pri 38° C	5 : 1

kuga (New Castle) vodita do kroničnega vnetja dihal. Kokcidioza pa pripravlja pot CRD in levkoki kot tudi ostalim procesom v črevesju in ne nazadnje tudi nespicičnemu vnetju črevesja.

12. Zajedalci (gliste, uši, pršice).

Mnogi perutninarji mislijo, da so njihove živali brez zajedcev. Vemo pa, da je to velika zmeta. Samo tisti perutninar, ki redno kontrolira svoje živali, sem z vso pravico reči, da so njegove živali proste.

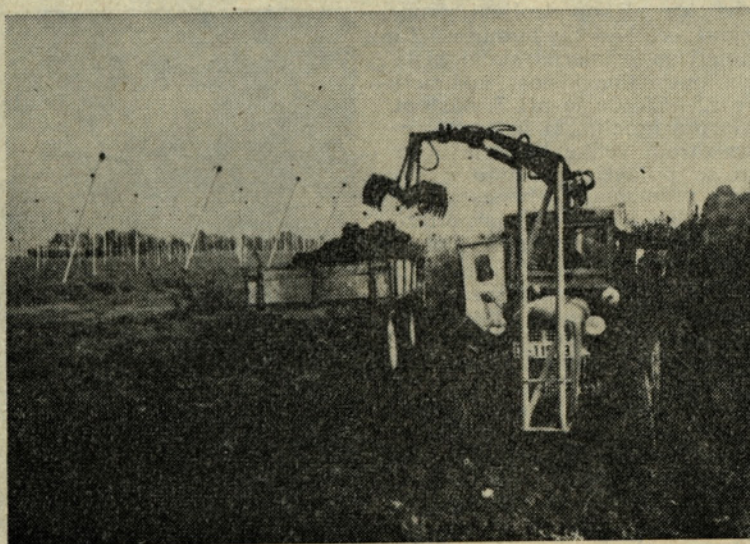
V toplen letnem času je treba posebno paziti na pršice. V vročih dneh se razmnožujejo z neznansko hitrostjo in lahko postanejo čez noč problem številka ena.

13. Hlev je premrzel (pod 7° C) ali prevroč (nad 24° C):

Nesnice se počutijo pri 13—16° C najbolj ugodno. Proizvodnja trpi, če je temperatura višja od 24° C ali pa nižja od 7° C. Kvaliteta in teža jajca pa trpita zlasti v veliki vročini.

Ne moremo vplivati na vreme, vendar pa vseeno lahko vsaj nekaj storimo, da obvarujemo živali pred ekstremi.

Stene, strop morajo biti izolirani proti mrazu in vročini. Stelja mora biti suha in rahla. Pozimi debelo, poleti tanko naslojena.

Ročno in z nakladalci hitimo nakladati prikolice ob velikih kupih gnoja. Gnoj trosimo po hmeljnikih in zaoravamo.

Živali potrebujejo v veliki vročini mnogo več vode — moramo jim omogočiti, da jo tudi dobe.

Zračenje! Vzelo bi preveč prostora, če bi hoteli opisovati izvedbo. Skrbeti je treba, da zagotovimo živalim dovolj svežega zraka — gledati pa moramo, da mrzel zrak ne pritiska neposredno na živali — mora se predhodno vsaj nekoliko segreti (zimsko in letno zračenje).

14. Nagle spremembe temperature in vlage.

Vremenska napoved na radiju in televiziji nam omogoča, da se na te pravočasno pripravimo.

Navadno zadošča že to, da odgovarjajoče prilagodimo zračenje. Varna zaščita pred takimi spremembami je dobro izoliran hlev.

15. Cepljenje, rezanje kljunov, preseljevanje živali in sprememba v dnevni oskrbi predstavlja prav tako stres za živali.

Najvažnejše pri vsem je to, da živali varujemo pred delovanjem različnih stresov. Toda to je mogoče le do določene mere.

Vsekakor pride do tega, da moramo živali preseliti, jih cepiti, rezati kljune itd. Vemo, da to pomeni stres, vendar moramo določeno delo kljub temu opraviti. Kljub vsem ukrepom se nam lahko zgodi, da izbruhne bolezen, ali pa da nas presenetijo navedene vremenske spremembe.

Vsak lahko spozna, da moramo storiti vse, da bi dodatne obremenitve spravili na najmanjšo možno mero.

V primerih, ko predvidevamo določene obremenitve — si lahko pomagamo s t. im. stres krmo. Ta je sestavljena različno z ozirom na to, za kakšen namen jo uporabljamo: več kalorij, več proteinov, vitaminov, antibiotikov itd.

Življenjska moč hibridov je še dodatno zagotovilo proti stresom.

Nevarnost rejcev je, da bi se na to sposobnost, ki jo ima tudi Golden Comet v veliki meri, preveč zanašali in prepuščali živali prevelikim obremenitvam.

Na koncu samo ena misel:

Težko bi našli dobrega perutninarja, ki ne bi uporabil precej časa tudi za opazovanje svojih živali. Vedno, kadar jih opazujemo, se lahko nekaj naučimo — kako se obnašajo, kaj potrebujejo in kaj jim še manjka. Bolj ko jih bomo opazovali — bolj bomo vedeli kaj in kako je treba storiti, da bi dosegli najboljše rezultate.

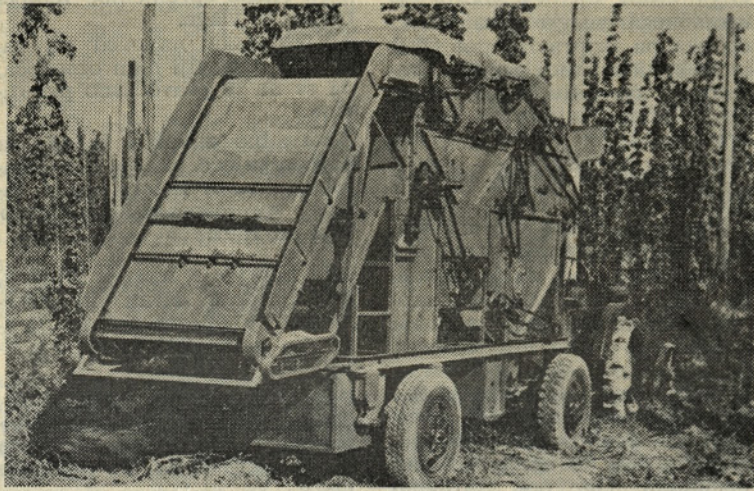
Jesenko Franc, dipl. ing. agr.

inž. Tone Wagner

O SOVJETSKEM KMETIJSTVU

(Nadaljevanje)

V Žitomiru je tudi hmeljarska raziskovalna postaja — Ukrajinska doslidna stančija hmeljarstva. Ustanovljena je bila leta 1924, ima bogato tradicijo in tudi danes bistveno prispeva k napredku svojetskega hmeljarstva, posebno ukrajinskega.

Obiralni stroj, z zmogljivostjo 0,5 ha/dan je še v preizkušanju

Hmeljarska raziskovalna postaja v Žitomiru je sestavljena iz oddelkov za selekcijo, agrotehniko, fitopatologijo, entomologijo, agrokemijo in filozofijo, tehnologijo, mehanizacijo in ekonomiko. Na postaji dela 15 izobraženih fakultetnih strokovnjakov, od katerih je 7 doktorjev znanosti. Njim pomaga 23 tehnikov. Raziskovalna hmeljarska postaja v Žitomiru je pravzaprav hmeljarski inštitut na precej visokem raziskovalnem znanstvenem nivoju in ga imenujejo postaja le zaradi specifične organizacije znanstveno raziskovalnega dela v Sovjetski zvezi. Inštituti so v Sovjetski zvezi pedagoško znanstvene ustanove. Tudi želja strokovnega kolektiva v Žitomiru je, da bi hmeljarska raziskovalna postaja postala sčasoma inštitut.

Raziskovalna hmeljarska postaja v Žitomiru se ukvarja z raziskavami hmeljarstva v Ukrajini. Vzgajajo s selekcijo ukrajinskega hmelja nove klone in sorte s križanjem. Nad polovico površin v Ukrajini je zasejanih s klonom 18, a 4% s klonom žitomirski 5. Klon 18 so začeli širiti leta 1936, a žitomirski 5 v letu 1959. Ostale površine so zasejane s populacijo hmelja, za katero smatrajo, da je zmes raznih čeških sort. Klon 18 daje za 2 q/ha višji pridelek. Hmeljarstvo se je v Ukrajini začelo pred 100 leti, a

selekcija leta 1929. S križanjem so vzgojili žitomirski 8 in ukrajinski 38. S križanjem so začeli leta 1950. Žitomirski 8 so dobili leta 1956 v tretjem pokolenju. Oče mu je divji hmelj, a mati žateški hmelj. V tretjem letu križanja so križali s sinom 20—6/6 in odbrali žitomirski 8, ki je rezultat povratnega kri-

globoka, orjejo na 35 cm in pri tem gnojijo s 40 t/ha hlevskega gnoja in 5—6 q fosfornih in kalijevih gnojil.

Novo nasade sadijo s sadikami in ukoreninjenci. Priporoča jo ukoreninjence, vendar teh vedno primanjkuje. Ukoreninjenci so dragi, ker ni dovolj delovne sile in zato sadijo večinoma s sadikami. Najboljši čas za sajenje je zgodnja pomlad in sadijo na globino 10 cm. Na eno sadilno mesto posadijo 1 ukoreninjence ali 1 do 2 sadiki.

Novo nasade sadijo na razdaljo 2,5 × 1,0 m ali 2,1 × 1 m. Stari nasadi so bili sejani na razdaljo 1,5 × 1,6 m in jih več ne sadijo na to razdaljo, ker ni potrebne mehanizacije.

Napeljujejo 4 trte na 2 vodili od vsake rastline. Na 1 ha imajo 4890 rastlin, a 10—14.000 napeljanih trt. V nasadih se pojavlja 5% praznih mest, a niso redki nasadi, ki imajo 15% praznih mest.

Na oddelku raziskujejo zelo intenzivno koreninski sistem hmelja. Ugotavljajo, da je koreninski sistem različen v prvem, drugem in tretjem letu pri različnih sortah hmelja in različni na različnih tleh. Razširjenost koreninskega sistema je odvisna tudi od gnojenja, števila napeljanih trt in razdalje sajenja. Aktivni koreninski sistem delijo na koreninske lase (debeline do 1 mm) in koreninice (debeline 1—3 mm). Debelejše koreninice in korenine smatrajo za prevodne. Ugotavljajo, da na razvoj koreninastega sistema vplivajo strani neba. Najbolj je razvit koreninski sistem na vzhodni strani, srednje na jugozahodni, a slabo na severozahodni. Korenine

proučujejo po metodi profila in po metodi razkopavanja. Korenine segajo do 3,5 m globoko, a pod 20 cm najdejo le 10—12 debelejših korenin, ki niso posebno obraščene. Ugotavljajo, da je koreninski sistem mnogo slabše razvit, če hmelja ne napeljujejo in tudi pridelek je precej manjši.

Rez hmelja opravljajo konec marca in v prvi dekadi aprila. Preizkušajo tudi mehanične načine rezi. Ko doseže rastlina vrh žičnice, odbijejo vršiček in s tem povečajo pridelek na 12—15%.

S hlevskim gnojem gnojijo: vsako leto 20—30 ton/ha ali vsako drugo leto 40 ton/ha. Dajejo ga ob rastlini, 35 cm do vrste in na globino 18—20 cm v brazde.

Mineralna gnojila uporabljajo v sledečih količinah na ha hmeljišča: N — 120 kg, P₂O₅ — 120 kg in K₂O — 160 kg.

S fosforjem in kalijem gnojijo jeseni in spomladi, a z dušikom spomladi in med vegetacijo. Na podzolu priporočajo sledeči gnojni načrt za široko prkso:

1. obrok spomladi:
 - N — 60 kg/ha
 - K₂O — 80 kg/ha
 - P₂O₅ — 90 kg/ha
2. obrok — prvo dognojevanje:
 - N — 30 kg/ha
 - P₂O₅ — 30 kg/ha
 - K₂O — 40 kg/ha
3. obrok — drugo dognojevanje:
 - N — 30 kg/ha
 - P₂O₅ — 0 kg/ha
 - K₂O — 40 kg/ha

Raziskujejo kolobarno gnojenje s fosforjem in kalijem vsako drugo leto. Dosedanji rezultati so dobri.

Redčenje poganjkov

Od dušičnih gnojil uporabljajo amonsoliter, sečnino, amonično vodicu in nitrofosko. Amoniačna vodica je zelo praktična, ker ubija tudi ličinke dolgonosca (*atiorynchus ligustici*). Dajejo jo 3–4 q na ha. Najboljša od vseh je nitrofoska, ki jo dajejo 10 q/ha.

Od fosfornih gnojil uporabljajo granulirani superfosfat (20% P_2O_5), dvojni superfosfat (40% P_2O_5), ali tomaževo žlindro (10–12% P_2O_5), ki jo uporabljajo le v jeseni.

Od kalijevih gnojil uporabljajo: kalijevo sol, kalijevo magnezijo in kalijev sulfat. Kalijeva gnojila brez klora so zelo dobra, zlasti na podzolah, kjer je nujno gnojenje z 20–30 kg magnezija na ha.

Na karbonatnih tleh je nujno gnojenje s cinkom 3–4 kg/ha, kar poveča pridelek 1,5 q na ha v 3 letnem povprečju.

globoka, orjejo na 35 cm in pri tem gnojijo s 40 t/ha hlevskega

Gnojenje z mikroelementi je precej raziskano. Posebno mangan in molibden dajeta dobre rezultate. Če je njihova količina v tleh mala, se gnojenje pokaže na povečanem pridelku in povečani količini grenkih smol. Gnojijo 2–3 kg molibdena/ha, ali 1–3 kg mangana/ha spomladi skupno z ostalimi mineralnimi gnojili.

Foliarno gnojenje z dušikom, fosforjem in kalijem so precej preizkušali, vendar niso dosegli posebnih rezultatov.

Istočasno uporaba nitrofoske in rogora v granulah je dala dobre rezultate. Prav tako se je dobro pokazala tudi kombinacija tekočih insekticidov in te-

kočih gnojil v času vegetacije, v jarke ob vrstah hmelja.

Preizkušali so vpliv giberlina, vendar so nadaljne preizkuse opustili, ker niso dobili praktičnih rezultatov.

Pri strojnem obiranju režejo trte na višini 2 m in dajejo spomladi 30 kg/ha dušika več, da nimajo manjšega pridelka.

Preizkušajo tudi vpliv neke formulacije desikatorja, s katerim tretirajo rastline tik pred obiranjem. Tako odpadejo listi in rastlino lažje strojno obirajo.

Dela v hmeljarstvu želijo čimbolj mehanizirati, tako raziskujejo nove žične konstrukcije ter preizkušajo razne traktorske priključke pri obdelavi hmelja. Preizkušajo škropilnico OH-2 za 20–25 ha in talni aplikator PFO-2 za 5–6 ha, kapacitete v 8 urah. Preizkušajo tudi molekulator, ki ima kapaciteto 15 ha na dan.

Preizkušajo protitip univerzalnega kultivatorja za medvrstno obdelavo PRUN-1,5AH. V hmeljiščih uporabljajo traktor P-54 V, ki ima 50 KS. Oddelek preizkuša tudi protitip mobilnega obiralnega stroja, ki ima kapaciteto 0,5 ha na dan.

Tudi varstvo rastlin pred boleznimi in škodljivci zavzema pomembno mesto v raziskovalnem programu hmeljarske postaje v Žitomiru. Preizkušajo nove preparate proti hmeljni peronospori. Običajno uporabljajo 1% bordojsko brozgo pred obiranjem. Zaščita proti peronospori je sledeča: Prvo škropljenje spomladi (konec maja ali v začetku junija). Upo-

rabljajo zineb ali klorno kisli baker.

Drugo škropljenje pred cvetenjem v času butonizacije izvajajo z istimi pripravki.

Tretje škropljenje izvedejo z 1% bordojsko brozgo pred obiranjem. Najboljše rezultate dosegajo z bordojsko brozgo, ki jim omogoči kviliteten pridelek

Od hmeljskih škodljivcev so pomembne uši, bolhač, dolgonosec in rdeči pajek.

Hmeljišče škropijo s helikopterjem in uporabijo 200 litrov tekočine na ha. Helikopter ima tank za 300 litrov. V tem letu so škropili štirje helikopterji. Škropljenje s helikopterji izvajajo že 4 leta. Helikopter de-

Hmeljna sušilnica z dovodom goriva

tudi v vlažnih letih. V suhih letih škropijo le dvakrat: v začetku julija in pred cvetenjem.

Pepelasta plesen je redka, a če je, jo zatirajo z 1% kalcijevim polisulfitom. Če se poleti pojavi, jo zatirajo tudi v žveplovim prahom (30–40 kg/ha). Na karbonatnih tleh se pojavi tudi kloroza in v tem primeru priporočajo cinkove preparate v obliki kompleksnih soli.

la 2 minuti in 1 minuto polni. Leti 1,5–2 m pa tudi do 5 m nad konstrukcijo.

Ugotavljajo, da imajo tudi nematode, vendar niso bistveni problem.

Kvaliteta hmelja je odvisna od svetlobe temperature, padavin in zračne vlažnosti. Kot kemično kvaliteto hmelja smatrajo skupno količino greničnih smol. Alfakisline so pomembne za pivovarništvo, vendar so skupne smole kriterij kvalitete hmelja.

Namakanje hmelja je le izreden ukrep. Ugotavljajo dinamiko vlažnosti tal in določajo norme namakanja ter način in čas namakanja. V sušnih letih namakajo ob začetku vegetacije, ob pojavu zalistkov in ob začetku cvetenja. Iz poskusov so ugotovili, da je za razvoj rastline dovoljna 20% vlažnost tal, a da kritična vlažnost tal znaša 13–14% in tedaj je potrebno namakanje. V praksi namakajo brazde. Novejši način namakanja z razpršilci še preizkušajo.

Cas odbiranja določajo na osnovi kemične analize hmelja. Kriterij je količina skupnih smol. V letu 1969 so bile vremenske prilike neugodne za zorenje hmelja in se je obiranje zakasnilo za 7–10 dni.

Hmelj obirajo ročno in pri obiranju zelen hmelj tehtajo. Za obiranje plačajo za 1 kg zelenega hmelja 17 kopejk, vlaga zelenega hmelja je v začetku obiranja 80–82%, a na koncu obiranja 75%. Tako je izplen suhega hmelja iz zelenega v za-

(Nadaljevanje na 16. strani)

Ročno obiranje hmelja

(Nadaljevanje s 15. strani)
četku obiranja 17 %, a na koncu tudi 25 %. Razmerje med suhim in zelenim hmeljem znaša 1:4—5. Sui hmelj lahko oddajajo od 13 % vlage.

Hmelj uvrščajo na osnovi predpisov v 3 kakovostne vrste. Te se med seboj razlikujejo po skupni količini grenčičnih smol, po barvi storžkov, vonju, barvi lupulina, količini primesi, osemenjenosti in količini pepela. Tako je hmelj, ki je uvrščen v I. kakovostno vrsto svetlorumene do zlatozeleno barve, mora imeti 15 % skupnih grenčičnih smol, mora biti čistega hmeljnega, nežnega vonja z zlatorumeno barvo lupulina in največ 0,5 % primesi, manj kot 1 % semena in manj kot 10 % suhe snovi. Tudi za drugo in tretjo kakovostno vrsto so slični kriteriji.

Na postaji za hmeljarstvo raziskujejo tudi tehnologijo hmelja po obiranju, predvsem modernizirajo sušenje hmelja, odvolgovanje, žveplanje in basanje. Hmeljske sušilnice so opremljene z ventilatorji, so gravitacijske in sestojijo iz 3—4 etaž. Kurijo jih z nafto, malokje s premogom in avtomatično uravnavajo temperaturo. Priporočajo, da se temperatura sušenja povišuje od 55—65 °C, seveda pri zadostni količini zraka. Temperature nad 65 °C škodljivo vplivajo na količino alfa-kislina in barvo lupulina. Vsaka sušilnica je lahko opremljena tudi z žveplano komoro. Po žveplanju, ki ga izvedejo z žveplanim prahom, hmelj iztresejo v hmeljske stiskalnice in tako balirajo hmelj za odpremo.

Na postaji za hmeljarstvo raziskujejo tudi ekonomiko hmeljarstva. Pri tem rešujejo probleme normiranja, del v hmeljarstvu, kategorizacije delovnih postopkov, koncentracije in specializacije hmeljarstva v kolhozih, v sovhojih ter znižanja stroškov in povečanja rentabilnosti proizvodnje.

Postaja za hmeljarstvo v Žitomiru ima dobre kontakte s proizvodnimi organizacijami in budno spremlja proizvodnjo v Ukrajini. Kljub veliki površini hmeljišč, je zaradi širjav ukrajinske ravnice površina hmeljišč neznatna in takorekoč neopazna. Širjenje hmeljišč predvsem v podzolahni talni coni kaže na strokovno rajoniranje hmeljske proizvodnje. Poleg Ukrajine je hmelj razširjen tudi drugod, vendar v manjši meri. Glavno hmeljarstvo je okarakterizirano s podzolahnimi tlemi, travniškimi černozemom, z globoko talno vodo in peščeno teksturo. Povprečna letna temperatura je 8 °C in toplota v času vegetacije je zelo enakomerno porazdeljena. Kako klima vpliva na kvaliteto hmelja, dokazuje

količina smol hmelja v Ukrajini in v Alma — Atenski oblasti. V Ukrajini je imel hmelj 15—17 % skupnih smol, kjer je bila temperatura 18 °C in povprečna vlaga 70 %. Ista sorta pa je imela v Alma-Atenski oblasti le 8,6—11,6 % skupnih smol, seveda pri temperaturi 20—23 °C in vlagi 42—53 %. Karakteristično za ukrajinsko hmeljarstvo je gojenje hmelja na žičnicah, ki so visoke 6,5—7 m in lesene. Poskusi z železobetonskimi drogovi, ki so jih začeli v letu 1963, so dali pozitivne rezultate in sedaj imajo že preko 100 ha žičnih konstrukcij na železobetonskih drogovi. Površina 1 konstrukcije je nad 2 ha. En drog pa tehta 450—500 kg. Zanimivost ukrajinskega hmeljarstva je izredna in trajna skrb za plodnost tal. Zagotavljanje trajne količine humusa in ugodnega vodno-zračnega režima skušajo doseči z uporabo ne le hlevskega gnoja, temveč tudi raznih kompostov, ki jih pripravljajo iz šote in obogatijo z mineralnimi gnojili in amonijakom. Izreden poudarek dajejo v zadnjih letih obiranju hmelja v pravi stopnji zrelosti. Mnogo je tudi tam kritike na prezgodnje obiranje hmelja in s tem zmanjšanje pridelka in količine smol. Posebno prevzem, ki upošteva količino smol in plačilo po količini smol, naj bi vplival na izboljšanje kemične vrednosti ukrajinskega hmelja. Problem mehanizacije je pri mnogih delovnih postopkih pridelovanja hmelja že rešen. Ugodno so rešili mehaniziranje obdelave, gnojenje v času vegetacije in varstvo hmelja pred boleznimi in škodljivci. Tudi sušenje hmelja je kljub enostavni tehniki po zamisli na sodobnem nivoju. Ovlaženje hmelja po sušenju je na poti k sodobnim tehničnim rešitvam. Ni so pa še rešeni problemi strojnega obiranja hmelja in kontinuiranega sušenja, pa tudi rez hmelja ni mehanizirana.

Celoten vtis o stanju in razvoju ukrajinskega hmeljarstva, o njegovi strokovni perspektivi, ki sem ga dobil v sorazmerno kratkem času, je ugoden. Pri tem spoznavanju tako proizvodnje hmelja, kot raziskovalnega dela hmeljarske postaje v Žitomiru, so mi koristno in predano pomagali strokovnjaki raziskovalne postaje v Žitomiru. Kontakt z njimi in izmenjava strokovnih mnenj sta bila vsekakor obojestransko koristna. Spoznal sem hmeljarstvo dežele, ki je bilo za nas v povojnih letih sorazmerno malo poznano. Spoznal sem tudi njihovo izredno slovansko gostoljubnost in željo, da se strokovni stiki med hmeljarji njihove in naše države nadaljujejo v obojestransko korist hmeljarske proizvodnje.

NA SEJEM V VERONO

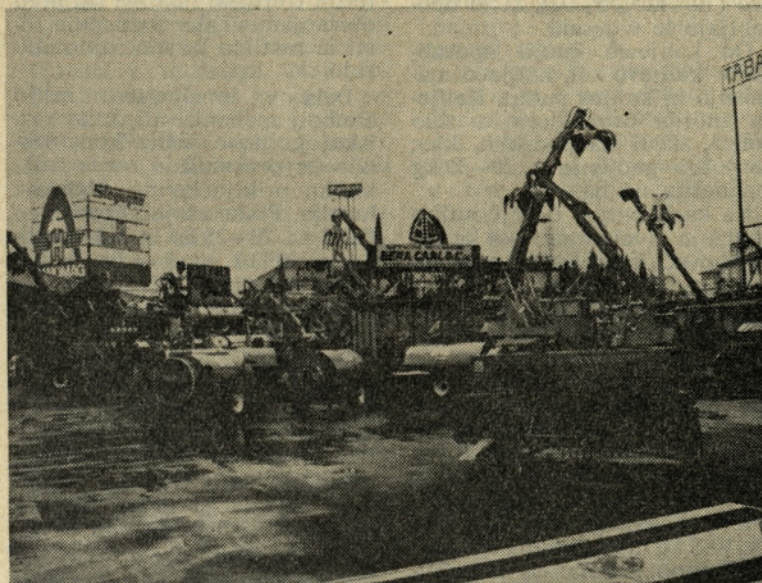
Obiskali smo s kooperanti KZ Šoštanj spomladanski kmetijski sejem v Veroni in si ogledali Gardsko jezero in Benetke.

Letošnji 72. mednarodni kmetijski sejem in sejem zootehnike, 23. razstavo kmetijske mehanizacije in 2. salon nove tehnike — tako svoj sejem v Veroni imenujejo Italijani — je

skalo nad milijon obiskovalcev.

Organizatorji sejma so napisali v prospekt, da dobite na sejmu vse, kar sodobno kmetijstvo rabi in vse kar le-to nudi.

In kako smo se vozili do Ve-

Del razstavišča v Veroni

obiskalo veliko naših kooperantov in kooperantov sosednjih kmetijskih organizacij. Sejem je bil ustanovljen 1898. leta, po letu 1930 pa je postal med-

rone? O naših cestah ne bi pisal, ker jih poznamo. Moram pa priznati, vsaj po vidiku sodeč, da so vsaj pri nas stranske ceste ponekod lepše.

Udeleženci izleta v Verono, v pristanišču na Markovem trgu v Benetkah

narodni. Sedaj se razprostira na 300.000 m², od tega je 120.000 m² paviljonov, salonov, hlevov, servisov. Lani je razstavljalo 4.741 razstavljalcev, od tega 30 zunanjih. Sejem pa je obi-

Ze pri Tržiču (Monfalcone), sem dobil vtis, da vse ceste težijo proti severu, da bomo Slovenci priključili našo cesto nato s precejšnjo zamudo.

Italijani so zgradili čudovite avtostrade v notranjost dežele. Z njimi vabijo turiste in zelo pospešujejo promet. Cestni dinar res vračajo cestam.

Razstavišče v Veroni je nabito s stroji vsemogočih firm, namenov in velikosti. Hodili smo skoraj 5 ur in si nismo uspeli ogledati prav vsega. Privlačili so nas traktorji znanih firm, njih priključki, novosti in živina.

Stroji so se zvrstili od tako malih, da bi lahko z njimi skoraj obdeloval lončnice, pa do gigantov, kot je plug z 2,5 m visoko pluzno desko ali traktor s skoraj 2 metra visokimi kolesi. Prav tako se zvrstijo kosilnice, kombajni, obračalniki, črpalke, prikolice, goseničarji, nakladalci, kultivatorji,

di. Amerikanci so razstavili črno mesnato govedo Angus, Angleži prav tako mesnati tip črnega goveda Galloway. Francozi pa rjavo govedo Limousine iz svojih jugozahodnih pokrajin.

Utrujeni smo na večer prišli v hotel Sportsmen ob Gardskem jezeru in se temeljito okrepčali in spočili.

Voznja do Benetk je v vedrem razpoloženju med koooperanti iz Šaleške doline hitro minila. V Benetkah nas je »napadla« skupina prodajalcev spominkov in razglednic. Jože je z enim mešetaril za večji spominkov in razglednic. Jože je dejal: »Jurja dam, če hočeš?« in pokazal 10 N din. Prodajalec se je strinjal in pričel vpiti »jurja« in vihteti spominek po zraku. Kmalu so mu

in nešteti mostovih ter trgov in tržiščih mahnil nazaj do avtobusa. Ogledali smo si prodajalce, zelenjavni trg, kupili mandarine in pomaranče za 2 din kg in še razne drobnarije, primerjali cene z našimi in občudovali arhitekturo.

Ustavili smo se še v Trstu, zapravili zadnje lire in komaj čakali, da se sproščeno okrepčamo v Senožečah v naši lepi domovini.

Utrujeni, a za marsikatero spoznanje bogatejši, smo se zadovoljni razšli. Vy

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

in nekaj misli o regresiranju individualne gradnje v 1970. letu

V našem podjetju imamo specializirano enoto, ki skrbi za gospodarjenje in reprodukcijo skoraj tri milijarde vrednosti v poslovnih prostorih in v stanovanjskih prostorih. Stanovanja so vsa v upravi naše DE Hišni sklad. Razpolagalno pravico ali pravico odrejanja, komu datti stanovanje, imajo komisije za družbeni standard. Stanovanja v družbeni lasti so nastajala in se gradila v DE po potrebah, ki so nastajale tekom let in to v obdobju teritorialne organizacije delav v podjetju. Po tem principu so dane tudi razpolagalne pravice DE, ki so pač že od nekdanj obstajale. Tak princip razpolaganja s stanovanji ni več uspešen in do neke mere škodi poslovnosti podjetja kot celoto, ki je že od 1. 1. 1969 opustilo teritorialni organizacijski princip. Imamo velike težave, ker ob takem stanju imajo pravico do stanovanjskih fondov le tiste delovne enote, ki so že nekdanj obstajale. Na novo ustanovljeni obrati in delovne enote stanovanjskih kapacitet nimajo, četudi imajo veliko potrebo po stanovanjih. Taka situacija nas sili, da nekoliko bolj centraliziramo pravice razpolaganja pri centralni komisiji za družbeni standard in tako omilimo diferenciacijo pri možnosti reševanja perečih stanovanjskih problemov v DE.

Vse večja potreba se kaže tudi v tem, da bi ponovno začeli z načrtno gradnjo v družbeni lasti in to v mestih oziroma vključeno v naseljih mestnega značaja. Zaenkrat naj bi v okviru podjetja bila izbrana središča Celje, Smarje in Žalec.

Posebej skrbno moramo razmisliti, kako v prihodnje razporediti 4% sredstva stanovanjskega prispevka, ki se ga v našem podjetju kar precej nabere. Do sedaj so se organi upravljanja odločili 50% teh sredstev, to je ca 50.000.000 din usmeriti v individualno gradnjo stanovanj. Glede na veliko število delavcev v podjetju, ki si žele zgraditi lastne domove, so ta sredstva preskromna in ne zadoščajo za pokritje potreb. Menim tudi, da je sistem razdeljevanja, četudi je zako-

nit, saj imamo za delitev teh sredstev pravilnik s točno določenimi kriteriji, nesmotern in da je potrebno razčistiti več zadev pri individualni gradnji.

Najprej me moti to, da denar namenjen za individualno gradnjo praktično razdelimo prej preden smo ga ustvarili, saj preko samoupravnega organa spomladi napravimo razdelilnik sredstev, ki se bodo po določilih (4% prispevek od OD) zakona natekli v podjetniško blagajno šele do konca tekočega leta. Tisti srečniki, ki naj bi po pravilniku dobili kredit iz teh zbranih sredstev, bi seveda radi denar dobili spomladi, kar pa je vsem ugoditi nemogoče.

Drugo dejstvo, ki je neugodno je, da dajemo kredit preko hranilniške službe pri kreditni banki, ki nam zato, ker svojih vlog ne vežemo vsaj za 12 mesecev, doda le 25% sredstev. Če bi se pri tej službi odločili za namensko varčevanje, bi po enem letu lahko od banke dobili 75% več kreditov, kar bi zelo učinkovito pripomoglo k smotrnejši in hitrejši gradnji zasebnih hišic. Morda še ta pripomba, da bi lahko varčevali namensko tako interesenti kot mi in bi dobili dvakrat podvojeno količino sredstev.

Mislím, da ni odveč, če omenim še tretjo težavo, ki jo v podjetju čutimo kot izredno pereč problem, to je ocenitev možnosti za graditev. Vse preveč delamo nenačrtno. Zelo redek je tisti graditelj, ki se je odločal graditi svoj novi dom, ki pač danes precej stane, načrtno. Nekaj malega denarja si prištedijo, drugo bo pa podjetje dalo, je mnenja večina. Strinjam se, da ima vsak pravico si želeti imeti svoj dom, samo graditi bo treba načrtno in izkoristiti vse možnosti tako, da ko začnemo graditi, hitreje zgradimo. Tudi pri individualni gradnji bo v bodoče treba imeti princip, da morajo sredstva za gradnjo biti zagotovljena, ker je sicer problemov toliko in tako velikih, da jih oba partnerja, torej delavec in del. organizacija, nista v stanju rešiti. Se na nekaj bo treba pomisliti. (Nadaljevanje na 18. strani)

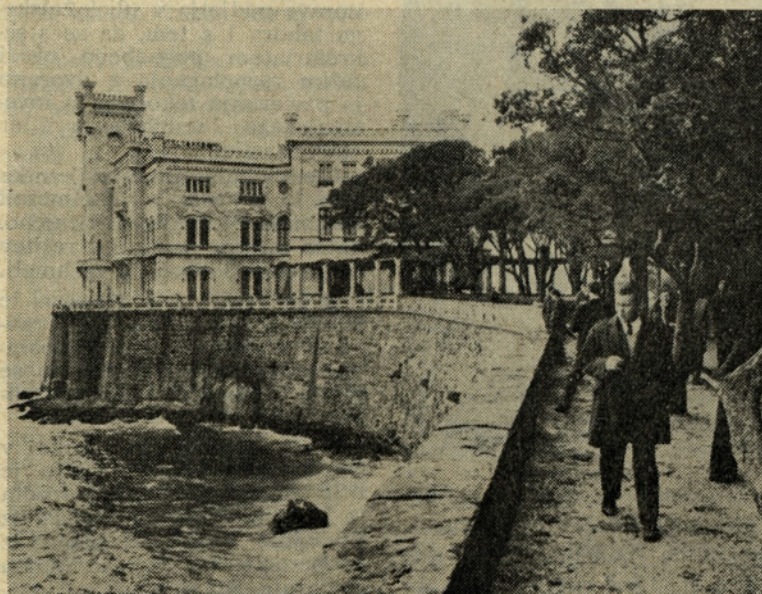

Pogled na Doževo palačo in razgledni stolp v Benetkah

sejalniki, trosilci in še in še od Japonske Honde prek Steyerja, nekaterih nemških, pa do poplave italijanskih firm. Na sejmu so razstavljeni kuncji, golobi, kokoši, ptiči, razna semena novih hibridov koruze, pšenice, poljščin in cvetic. Močan vtis na nas vse pa je napravila razstava živine, predvsem gove-

sledili še drugi prodajalci, mi pa smo pokupili skoraj vse spominke za otroke, ker so se nam zdeli zelo poceni.

Kot je že tradicija, smo se peljali z ladjico do Markovega trga, se povzpeli na razgledni stolp, si ogledali Markovo cerkev, doževo palačo in most vzdihljavaev, jo po ozkih ulicah

Miramar pri Trstu

OBČNI ZBOR DKIT ŽALEC

8. DSP

Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov Žalec je imelo 13. marca sedmi občni zbor.

Ker ni bilo polovice prisotnih članov, so pričeli z zborom šele čez eno uro.

Predsednik društva dipl. inž. Milan Dolinar je govoril o težavah v kmetijstvu in o dokaj plodnem delu društva v preteklih dveh letih. Društvo je organiziralo več izletov tudi v inozemstvo, več zanimivih predavanj, ki pa po mnenju predsednika niso bila dovolj obiskana. V svojem izvajanju je skušal ugotoviti vzroke za nedelavnost večine članov in nakazati primerne rešitve in oblike dela za poživitev društva.

Nadzorni odbor je ugotovil, da je inž. Tone Sedovšek vodil blagajniške posle vzorno in tekoče.

Med razpravo so navzoči podudarili, da bo v prihodnje potrebno bolj gojiti in izražati stanovsko zavest in pripadnost prav v delu z društvom in v njem. Vsi so bili mnenja, da

je nedelavnost čutiti prav pri vodilnih kadrih tako našega kot šoštanjanskega področja in področja moziarske zadruge.

Rečeno je tudi bilo, da je brez pomena tako veliko društvo, če ovira delo manjših skupin. Ugotovljeno je bilo, da sta društvu DKIT v Mozirju in Šoštanju bili zelo aktivni, sedaj pa skoraj ignorirata delo združenega društva. Izrečeno je bilo, da naj društvo preide na staro obliko dela.

Na podlagi debate je formiran sklep: če se v delu društva ne najde večja zainteresiranost, predvsem pri članih iz Mozirja in Šoštanja, mora po določenem času odbor sklicati izredni občni zbor, ki bi odločil o razdelitvi društva na bivše manjše enote.

Nekateri so bili mnenja, da bi morali navezati s člani več osebnih kontaktov, kar pa bi angažiralo ogromno časa in v

sedanjih pogojih dela to skoraj ni izvedljivo.

Diskusija je nakazala, da se da ugotoviti vestne in delovne člane skozi redno plačevanje članarine. Tudi v prihodnje naj bi bila plačana članarina znak za pripravljenost delati v društvu.

In sklep v zvezi s plačevanjem članarine: vsak, ki do konca maja ne poravna članarine za tri leta nazaj (nekateri so jo dolžni še za več let), bo črtan iz članstva društva.

Vabimo vse člane, da se o plačilu članarine pogovore s tovarišem Sedovšek Tonetom na Inštitutu za hmeljarstvo.

Udeleženci zbora so izvolili nov 11-članski upravni odbor in 3-članski nadzorni odbor.

Ob koncu so navzoči izrazili željo, da bi novi odbor delal s podporo članstva vsaj tako plodno, kot je delal stari.

Vy

Aktiv mladih kmetijskih proizvajalcev v Grižah

(Nadaljevanje s 17. strani)

da povzroča predolgo trajajoča graditev silno izčrpanje naših delavcev. Zato predlagam v sistemu individualne gradnje korenite spremembe. Vse tiste, ki se odločajo graditi svoje domove, pozivam na 2 do 3 letno varčevanje oz. namensko varčevanje pri banki ali pri naši hranilni službi, če bo tako varčevanje uvedla. Vsak, ki se za to odloči, naj bi svojo odločitev takoj sporočil komisiji za družbeni standard podjetja, ki bi skušala svoja skromna sredstva na enak način kot on zanj namensko vlagati pri banki ali lastni hranilni službi in to na enoletni odpovedni rok. Tako bi dosegli 75% podvojitve kreditov in tako skrajšali dobo graditve.

Da bi lahko prešli od sedanjega po moje iracionalnega vlaganja denarja za individualno gradnjo, predlagam, da podjetniška sredstva, namenjena za njo, takoj položimo pri banki za namensko varčevanje in če trenutno nimamo svojih sredstev, da si jih za to sposodimo, ker tako vsaj v 1971. letu omogočimo pravočasno kreditiranje. Nadalje še predlagam, da v letošnjem letu komisija razdeli kredite le tistim graditeljem, ki bodo do jeseni lahko svoje domove dogradili in se že preselili vanje ter tako sprostili družbena stanovanja za one delavce podjetja, ki si svojega doma še ne morejo zgraditi.

A. G.

Napisal bom par besed o mladih v Grižah. Lansko leto, ko so se začeli ustanavljati AMKP na pobudo KK Žalec, smo ga ustanovili tudi v Grižah.

Leto dni je od takrat, ko se je sestel prvi odbor. Razmišljal je, kako začeti, da bi pritegnil mlade kmečke fante in dekleta. Na ustanovni seji nas je bilo že dvajset. Led je bil prebit. Pričeti bo treba z delom. Kako in kaj? Povprašali smo stare kooperante, mentorje in že smo

začeli sestavljati plan. Plan, ki smo si ga zastavili, ni bil obsežen. Bil pa je vsestranski.

Sodelovali smo pri poskusnem gnojenju. Tako smo lahko vsak dan opazovali učinek posameznih gnojil. To je bilo prvo delo. Druga večja akcija je bila zabava. Sami vemo, da je osnova za kakršno koli večje delo denar. Zabava, ki smo jo imeli v aprilu, ni prinesla sicer največ, toda začetek je le bil. (Nadaljevanje na 20. strani)

Tudi to zimo so bili aktivni mladih kmetijskih proizvajalcev zelo delavni. Tam, kjer lani niso priredili kuharskih tečajev, so jih letos. Na sliki mlade kuharice iz Griž z neumorno voditeljico tečaja tov. Šepec. — Tečaji v Grižah, Galiciji in drugod so pod okriljem delavske univerze Celje in našega kombinata — obrata za kooperacijo.

(Nadaljevanje s 4. strani)

Delavcem, ki imajo 7-dnevni delovni teden, se sobote ne odbijajo. Delavcem s 5-dnevnim delovnim tednom se tako preračunani dnevi dopusta obračunajo po 8 ur na dan, vsem ostalim pa po 7 ur na dan.

Če je redni delovni čas pri delu sezonskega značaja, ko traja delavnik 6 dni na teden in več kot 7 ur dnevno, se za nadomestilo obračuna 7 ur dnevno.

● Podjetje se zaveže, da bo v letih 1970 do 1975 tj. 6 let zapored vlagalo v sklad občine Žalec za financiranje teritorialne obrambe sredstva v višini 2% od 1/12 neto osebnih dohodkov po zaključnem računu in to polovico do 30. junija, drugo polovico pa do 30. novembra vsako leto.

● Sprejmejo se dopolnitve pogodbe o poslovnem sodelovanju in vključitvi v Poslovno skupnost za hmelj. Dopolnjena pogodba se pošlje vsem proizvajalcem hmelja na področju Slovenije v podpis. Dopolnjena pogodba je priložena izvirniku tega zapisnika.

● Na predlog DE Hišni sklad se odobri Sporazum o pogojih oblikovanja in delitve dohodka stanovanjskih podjetij Slovenije.

Za dopisnika Sporazuma med DE Hišni sklad in Združenjem se pooblasti Uranjek Miha, upravnik DE Ilišni sklad.

Na podlagi sklepov DSP z dne 29. 12. 1969, DE Hišni sklad preda v upravljanje DE Kooperacija vse dvorane v bivših zadružnih domovih po stanju 31. 12. 1969, ki je naslednje:

● DE Hišni sklad še naprej upravlja z dvorano v zgradbi uprave podjetja v ulici Žalskega tabora 1 s tem, da se s sekretariatom pogodbeno uredi režim razpolaganja z dvorano in plačevanja tekočega in investicijskega vzdrževanja ter amortizacije.

Glede kala hmelja letnika 1968, ki je nastal v DE Hmezad (redni kalo), je bilo sklenjeno, da se zadeva predloži v rešitev bodočemu odboru PS za hmelj.

● Delovni enoti Mirošan je odobrena odprodaja dveh rabljenih traktorjev, DE Kooperacija sušilnice v Dobriču, ki se proda Čremošnik Ivanu iz Dobriča.

● Za sodnike porotnike v Okrožnem sodišču v Celju je DSP imenoval: Franko Jožeta iz Messin, Potočnik Franca iz Prebolda, Pugelj Bogdana iz kooperacije in Vogrinc Marto iz obrata Kmetijstvo.

F. I.

TRNJEVA POT ŽIVLJENJA

(4. nadaljevanje)

»Ali nista ravno tam, kjer sva pred leti z Brankom nabirala šmarnice? O kom neki sta se pogovarjala?«

Bala se je, da bi jo zasačila, ko prisluškuje. Neslišno se je izmuznila in odhitela domov.

Bila je že precej časa v postelji, ko je prišel Branko domov. Brez besed se je vlegel na klop pri peči in zasmrčal.

*

Bližal se je začetek šolskega pouka.

»Mama, kdaj boš šla in nama kupila kaj za šolo? Saj nimava še ničesar,« sta Lenko prosila starejša dva. Ireni je bilo že devet let in bo šla že v tretji razred. Sedemletni Istok pa gre letos prvič.

Cetudi Branku in materi ni bilo nič kaj po volji, je Lenka res šla.

Imela je še toliko drugih opravkov, da se je res morala enkrat odločiti, da gre.

Zgodaj je šla, da bo prej doma. Ker v bližnji trgovini ni dobila knjig za otroka, ji je svetovala trgovka, naj gre v mesto, tam še pa gotovo imajo.

»Bom pa šla in nakupila še nekaj najbolj potrebnega,« si je mislila.

V trgovinah je bilo treba povsod čakati. V eni izmed trgovin je še posebno dolgo stala v vrsti.

Kar nestrpna je že bila. Saj se bo čisto predolgo zamudila. Doma pa je obljubila, da bo že dopoldne nazaj.

Ko bi že bila ravnokar na vrsti, da bi bila postrežena, vstopi pred njo našopirjena ženska, s kričeče pobarvanimi usti.

Lenka ji je vljudno povedala, da že čaka skoraj celo uro.

Ženska je začela vpiti, da jo takale neumna kmetavzarica ne bo učila manire.

»Kaj pa je za kmeta, če zamudi cel dan. Za nas izobražence pa je vsaka minuta dragocena.«

Lenka se je zmedla. Med tem jo je ženska odrinila in zahtevala, da ji postrežejo.

Tako majhno in neznatno se je počutila pred to ošabnico. Misli si je: »Skoraj gotovo ima ona služkinjo doma, ki bo skuhala, pospravila, pazila na otroke, če jih sploh kaj ima. — Vse bo našla v redu, ko pride domov. A kako bo našla pa Lenka?« jo je še bolj zaskrbelo.

»Zakaj je toliko krivic na svetu?« ji je oralo po glavi.

Prebledela je. Ničesar ni videla več okrog sebe.

Pred očmi so ji spet zaplesali kolobarji.

Sonce je pripekalo, ko je hitro stopala po razgreti cesti peš domov.

Bi se že peljala, pa je dala zadnji dinar, ko je za moža še kupila nekaj cigaret. — Brez teh bi si ne upala domov. Da bi si pa kaj za jesti kupila, še pa za misliti ni bilo.

S težkim tovorom, je čisto ubita sredi popoldneva prišla domov.

»Kje si se klatila?« jo je nahrulil mož.

Skušala mu je vse razložiti. Ni je hotel poslušati. Kot ponorel jo je suval, zmerjal, udaril v obraz.

»Vse vem, zakaj te ni bilo tako dolgo. Kaj misliš, da ne vem, da se vlačiš z Globočnikovim Jurkom. Kakšna pa si, prasicca?«

Lenka si prvi hip ni vedela razlagati vsega tega, dokler se ni spomnila moževega pogovora, kateremu je prisluškovala, s tisto žensko, prejšnji teden, ko je hodil s sejma.

V tem trenutku pride skozi vrata mati.

Povedala je, da je že tudi ona večkrat videla Jurka hoditi tod okrog.

»Saj je vendar pot mimo.« se je skušala braniti Lenka.

»Pot mimo,« jo je z visokim glasom zaoponašala mati.

»Potuhnjena ti. Si od mene kdaj slišala kaj takega? Sem se jaz kdaj vlačila tam okrog, kot se sedaj ti? Ni čudno, da nam je tak' toča stolkla, svinja pa mrtve povrgla, ko se takele stvari godijo. — Doma bi bila pa otrokom kaj skuhala, namesto, da zapravljaš tam okrog. Še ob grunt nas boš spravila, plajza. Kak' sem pa jaz zmiraj šparala.« je mati kot obsedena klatila z rokami.

Lenka ni vzdržala več.

Kot tigrice je planila. Sama ni vedela, kdaj je potisnila mater skozi vrata.

Saj je morala nekaj storiti, ko ji je pa hotelo raznesti prsa...

Zvečer se je vlegla v posteljo zraven malih dveh.

Mož pride in ji pokaže s prstom proti svoji postelji.

Z glasom, ki ni obetal nič dobrega, ji ukaže:

»Voziii!«

V Lenki se je nekaj uprlo. »Ta človek, ki jo je pred par urami tako žalil, ji sedaj na tako nizkoten način ukazuje, kje bo ona spala. Ne.«

Ni se zganila.

»Kaj ti se boš meni upirala? Ali si pred oltarjem tako obljubila, da boš možu nepokorna, a? Boljše, da te kar na mestu ubijem, psica!«

Zavihtel je z nožem proti njej in zadel z njim ob leseni posteljni rob, da se je globoko zapičil vanj. Planil je na Lenko, jo obdeloval s pestmi, davil.

Irena mu je skočila na hrbet. Za njo še drugi otroci. Vlekli so ga stran in vpili nanj: »Pusti mammo pri miru!«

Razmetal jih je kot cunje. Medtem se mu je tudi Lenka izvila. Ravnokar je stegnila roko, da bi prestregla udarec namenjen Ireni, ko stopi mati v hišo.

»A sedaj boš pa še njega tepla? Prej si pa že mene. Pa še otroke sedaj učiš. Sram naj te bo, flajdra. Nesrečo kličeš nad našo hišo!«

Otroci so se v strahu oklenili Lenke.

Ko sta se stara mati in Branko nekaj prerekala, so se zmuznili skozi vrata in se skrili na senu.

Takšni in podobni dogodki so se vrstili dan za dnem.

*

Sušili so otavo.

Sonce je že polagoma izginjalo za gozdom, ko je bilo še precej za zgrabiti. Mati je odšla že prej domov, Branko pa je šel h kleti.

Lenka je s težavo pograbila, kar je še ostalo.

Minula neprespana noč, danes pa ta nenavadna vročina, sta ji vzeli skoraj vse moči.

Sedla je za grm, da si za trenutek odpočije.

Utrujena je naslonila glavo med dlani.

Premišljevala je o svojih otroških letih, o šoli.

Nehote se je spomnila na svojo prvo in obenem zadnjo ljubezen. Kako se je, kot nezkušeno dekle, slepo zagledala v Branka. Ničesar slabega ni takrat opazila na njem, sploh na ničemer ne, kar je bilo v zvezi z njim.

»Ali ni vse tisto, o tako opevani idealni ljubezni, bilo zanjo usodno, zgrešeno?« jo je grizlo v razbolelem srcu.

Spanec jo je premagal.

Zdrami se, ko zasliši čisto za seboj govorjenje. Ni si upala vstati izza grma, da bi jo kdo ne videl in rekel: »Poglejte jo, kako lenuha. Je le res, kar mati pravijo.«

Po glasu je spoznala, da govori mož z Globočnikovim Jurkom.

»Kaj neki, fant išče tod?« je pomislila Lenka.

»Bo pa le menda res, kakor se je tu in tam slišalo, da skrivaj lovi zajce. Ali ga ni prejšnji večer mož nekaj omenjal, ko se je tako razdivjal?«

je s skrbjo pomislila, ko naenkrat stopi pred njo.

»Lisica prokleta, sedaj si se pa ujela! Sedaj sem vaju pa zasačil! Ali mi boš sedaj še tajila? Kurba hudičeva.«

Z vilami v rokah se je zamažal proti njej. Vse Lenkino prigovarjanje, naj se ne razburja čisto po nepotrebnem, je bilo zaman.

*

Bil je sveti večer.

Lenka si je želela, da bi še tudi ona enkrat šla k polnočnici. Vseh trinajst let, odkar je poročena, ni mogla skoraj nikoli od otrok. Sedaj je pa tudi tamali toliko, da spi vso noč.

Ko je videla, da je tudi mož pijan zasmrčal, se je odpravila misleč, da je še pogrešali ne bodo.

Tako praznično razpoloženje je bilo čutiti povsod.

Cerkev je bila slovesno razsvetljena in okrašena.

Ah s kakšno blaženostjo je včasih v otroških letih poslušala, ko so zabučale orgle in pevci tako lepo zapeli »Sveta noč, blažena noč...«

A nocoj? Kot da je gluha in slepa za vso to lepoto okrog sebe.

Iz oči so ji lile solze. Ni jih mogla ustaviti. Odganjala je žalostne misli, ki so ji kar po sili stopale pred oči.

Iz leta v leto se ji huje godi. Ni zadosti, da ji že doma prizadenejo toliko žalosti, ampak jo hočejo še pred drugimi osramotiti.

Zdi se ji, da kar čuti na sebi zasmehljive poglede ljudi. Kakšno sliko si bodo ustvarili njeni otroci o njej?

Ali tudi oni ne bodo podvomili v njeno poštenje?

Saj je vedno skrbelo, se trudila, kolikor je bilo v njenih močeh, da bi sebi in svoji družini ustvarila topel dom. — Kot bi kradla, je včasih na skrivaj kupila to in ono, kar je bilo potrebno pri hiši, da je že marsikaj precej drugače, kot je bilo v začetku. Jestvi velikokrat ni imela česa. — A sedaj je v obeh ljudeh v čisto napačni luči. — Kolikokrat je mož pred vsemi sramoti in ji preti, da če je Bog pravičen, se bo še hudo pokorila za svoje grehe. — Da bi se že zdavnaj vse pri hiši podrlo, ko bi on ne bil tako skrben, ji vedno ponavlja...

Iz razmišljanja jo je zbudil srebrn glas zvončka, ki je pozval še k zadnjemu blagoslovu.

(Konec prihodnjič)

KMETIJSKI KOMBINAT ŽALEC
razpisuje naslednje:

JAVNE LICITACIJE

1. Stavbnih parcel v Celju v zazidalnem področju stanovanjske soseske Lava I-S. Parcele so velikosti od 450 do 550 m² in so predvidene za individualne gradnje.

Javna licitacija bo 15. 4. 1970 ob 8. uri.

2. Stavbnih parcel v zazidalnem področju Polzela — nasproti poslovnih prostorov PE Kooperacija Polzela.

Parcele so predvidene za gradnjo vrstnih stanovanjskih hiš.

Javna licitacija bo 15. 4. 1970 ob 10. uri.

Obe licitaciji bosta v pisarni uprave podjetja, soba št. 21/II v Žalcu.

Za vse parcele je izklicna cena 15,00 din za m².

Razen tega je kupec dolžan plačati vse stroške v zvezi s kupno pogodbo in urediti plačilo komunalnega prispevka s Skladom za komunalno urejanje zemljišč občine Celje, oziroma Stanovanjskim gospodarstvom Žalec.

Za vse parcele imajo zaposleni v našem podjetju predkupno pravico pri nakupu parcel.

3. Gospodarska poslopja v Bukovžlaku, ki stoji ob cesti Celje—Bežigrad.

Objekt obsega tri prostore in sicer dva hleva in svinjak. Izklicna cena za poslopje je 42.000,00 din in za funkcionalno zemljišče 10,00 din za m².

Javna licitacija bo dne 16. 4. 1970 ob 8. uri na kraju samem pri objektu ob hiši št. 84 v Bukovžlaku.

4. Posestva v Jankovem — k. o. Višnja vas z gospodarskimi poslopi in pripadajočim zemljiščem razen hmeljišča pod cesto.

Izklicna cena za gospodarsko poslopje s stanovanjem, drugega gospodarskega poslopja in kozolca je 60.000,00.— din.

Izklicna cena za pripadajoče zemljišče je 1,50 din za m². Samo zemljišče brez poslopij ne bomo prodali.

Javna licitacija bo na posestvu samem v Jankovem, dne 16. 4. 1970 ob 10. uri.

Vse ostale informacije lahko zainteresirani dobijo v pisarni uprave podjetja, soba št. 21/II v Žalcu.

ŽIVINOREJCI!

OBVEŠČAMO VAS, DA BO PRODAJA PLEMENSKE ŽIVINE — KRAV IN BREJH TELIC SIVORJAVE PASME NA GOMILSKEM 15. IV. OB 9. URI.

ŽIVALI SO PLEMENSKO DOBRO ODBRANE, ZATO PRIČAKUJEMO RESNE KUPCE.

DE KOOPERACIJA

Čebelarji so zborovali

Člani čebelarskega društva Žalec so se sestali na občnem zboru. Predsednik tega mladega društva dipl.inž. Polde Škarf je poudaril, da so bili uspešni v preteklem obdobju, da so imeli velik uspeh pri izobraževanju in zatiranju čebeljih boleznih.

Občni zbor je bil dobro obiskan. Poleg domačih so se zboru udeležili še gostje iz Celja, predstavnik zveze čebelarskih društev Slovenije in drugi.

V načrt so vnesli, da bodo organizirali dva praktična tečaja za čebelarje začetnike, več poučnih izletov in da bodo končali snemanje filma o čebelarjenju.

Ljudske napovedi

Ce sončen je april in suh,
bo maj za lepo vreme gluh.

Ce se more o Juriju vrana
v žitu skriti,
dosti zrnja je mlatiti.

Ce v malem travnu rado grmi,
se slane bati treba več ni.

IZREKI

Človek želi, da je od vsakega
boljši, a od sina, da je gorji.

Bolje je nositi suh dežnik
kakor mokro obleko.

Denar in nabrušen nož lahko
v prid in škodo obrneš.

POZNAVALEC

Sodnik priči: »Ali veste, kaj
prisegate?«

»In veste, kaj se bo zgodilo,
če ne boste govorili resnice?«

»Da, naša stran bo dobila
pravdo.«

I. K.

Kje je 10 napak?

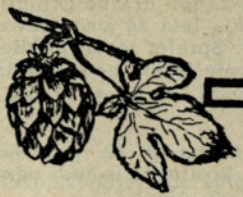

FIZIKA

Precej obilna ženska je stopila na pokvarjeno tehniko in vrgla kovanec v režo. Tehnika zaropoče in pokaže 45 kg. Neko, ki je stal poleg, se je zgrozil: »Strašno, ta ženska mora biti votla.«

REŠITVE

- 1 — kmet, ki kupuje konja
ima različna rokava;
2 — 3 kmet, ki prodaja konja,
ima različni obuvi, pe-
to ni zatakajeno za klo-
buk;
4 — konj ima govorni parkeš;
5 — petelin ima zraščan
kljun;
6 — kmetica ima na levi roki
6 prstov;
7 — pujssek ima pernat rep;
8 — zobje na grabljah nima
!o konci;
9 — koza spi v pasji uti;
10 — na vodnjaku je vodovod
na pipa.

Hmeljar

1970/1

PRILOGA HMELJARJA

»Hmeljar« izdaja delavski svet kombinata Ureja uredniški odbor: predsednik: Kač Karel; člani: Križnik Veljko, dipl. inž. agr., Zagar Marjan, dipl. inž. agr., Glinšek Slavko, dipl. inž. agr., Kronovšek Ivan, Urednica strokovne priloge Kač Miljeva, dipl. inž. agr. Glavni in odgovorni urednik Vybihal Vili, inž. agr. — Uredništvo je na KK Zalec. — Glasilo izhaja v 5.500 izvodih. — Letna naročnina 12. dinarjev. — Tisk in klišej: CETIS Celje.

SEJA PREDSEDSTVA EVROPSKEGA HMELJARSKEGA BIROJA 7. MARCA V PARIZU

Spomladanska seja predsedstva EHB je bila, kot je v navadi že vrsto let v Parizu 7. marca.

Sejo je vodil novi predsednik g. Höfter (ZR Nemčija), naš predstavnik dr. Pavlič pa je prvič sodeloval na seji v vlogi novega generalnega sekretarja. Za pripravo seje in sodelovanje je bil deležen splošnega priznanja delegatov.

Dnevni red letošnjega zasedanja je bil precej obsežen:

1. Imenovanje članov predsedstva
2. Potrditev zapisnika zadnje seje z dne 8. 8. 1969 v Ljubljani
3. Poročila o hmeljarski situaciji v državah članicah
4. Poročanje o razgovorih s predstavniki ameriškega hmeljarskega odbora
- 4 a. Sklepanje predsedstva o sprejemu združenja ameriških hmeljarjev v EHB
5. Izmenjava mnenj o položaju hmeljarstva na svetu in o studiju tržišča
6. Poslovnik komisij EHB
7. Priprave na 20. kongres EHB v Belgiji
8. Hmeljarski orden
9. Eventualna resolucija
10. Razno.

Predsednik EHB g. Höfter je po kratkih uvodnih besedah otvoril sejo.

V prvi točki dnevnega reda so delegacije povedale, kdo je uradni predstavnik države. Vsaka država ima le enega predstavnika v predsedstvu. Imenovani so bili naslednji predstavniki:

- Belgija: R. Top
 Bolgarija: odsoten
 Čehoslovaška: M. Knakal
 ZR Nemčija: L. Höfter
 Anglija: D. Holmes

- Spanija: de Arcenegui
 Francija: E. Lux
 Jugoslavija: L. Četina
 Poljska: odsoten

V drugi točki dnevnega reda je bil soglasno brez popravkov in pripomb sprejet zapisnik zadnje seje predsedstva, ki je bila ob priliki kongresa 8. 8. 1969 v Ljubljani.

V tretji točki so podali poročila o hmeljarski situaciji predstavniki posameznih držav članic. Najvažnejši podatki iz teh poročil so prikazani v tabeli 1.

Nemški predstavnik je še povedal, da po njihovi oceni predelajo v koncentrat (zmlet hmelj) okrog 90.000, v ekstrakte pa okrog 12.300 stotov a 50 kg. Pričakujejo, da bodo nemški hmeljarji povečali površine hmeljišč za nekaj 100 ha.

V Angliji so v preteklih letih še dvakrat zmanjšali površine. Za leto 1970 pa ocenjujejo, da bodo potrebe po hmelju za 11,4% večje kot v letu 1969. Zato planirajo povečanje površin.

Zaradi poenotenja statističnih podatkov je predsedstvo sprejelo sklep, da je treba v poročilih navesti skupne površine hmeljišč vključno s prvoletniki, čeprav v tem primeru podatke o poprečnem pridelku na hektar ne daje prave slike.

V četrti točki dnevnega reda je generalni sekretar dr. Pavlič poročal o razgovorih, ki jih je imel s predstavniki hmeljarjev Združenih držav Amerike. Lani je delegacija ameriških hmeljarjev obiskala vrsto evropskih držav članic EHB, med njimi tudi Jugoslavijo. Ob tej priliki se je zanimala, kakšne so možnosti pristopa združenja ameriških hmeljarjev v našo organizacijo. Kasneje pa je vložila tudi formalno vlogo, ki smo jo obravnavali na seji predsedstva. Prvič smo

govorili o teh možnostih že leta 1965, pozneje pa leta 1967, ko se je kot gost udeležil kongresa EHB v Španiji tudi takratni predsednik ameriških hmeljarjev g. Riel. Takrat je večina delegatov gledala skeptično na takšno razširitev EHB. Zaradi tega in zaradi nerazpoložnosti ameriških hmeljarjev ni prišlo do bolj konkretnih razgovorov. Naše stališče je bilo že vseskozi jasno. Mednarodna organizacija hmeljarjev lahko s tem samo pridobi na pomenu, če bo v njej vključenih več hmeljarjev. Hmeljski trg je namreč svetovni trg, zato je združevanje proizvajalcev hmelja v svetovnem merilu koristno in potrebno. Tako razširjena organizacija bi omogočala tudi boljše sodelovanje na strokovnem in znanstvenem področju. Pomisleki, ki so jih navedli nekateri delegati proti sprejemu, niso tehtni, težave pa ne nepromestljive. Končno je bilo po daljši in temeljiti razpravi izluščeno, da moramo sprejeti načelen sklep o tem, ali naj se naša organizacija razširi tudi izven Evrope. Večina predstavnikov je bilo za to razširitev, vendar je pred dokončnim sprejemom izvenevropskih držav potrebno spremeniti tudi statut ter ime organizacije. To pa lahko napravi le generalna skupščina na svojem izrednem zasedanju v avgustu. Šele potem bi lahko združila ameriških hmeljarjev definitivno sprejeli v našo organizacijo.

V peti točki dnevnega reda je dr. Kastner poročal o težavah pri izmenjavi tržnih poročil. V razpravi so bile izražene sugestije, da bi poročila vsebovala tudi podatke o pridelku hmelja in o cenah po sortah ter podatke o hmeljnih koncentratih. Sprejet je bil predlog, da bi za preračunavanje količine ekstrakta v naravni hmelj uporabljali razmerje 1:3,5, namesto dosedaj običajnega 1:2,5. Po grobi oceni se pridelava na svetu

TABELA 1

Država	Površina hmeljišč 1969 — ha	Pridelek 1969 skup. stotov a 50 kg	Ocena pridelka na kongresu EHB	Uvoz	izvoz	Domače pivovarne	Poprečne prodajne cene ^{*1}
Belgija	1095	41610	32782	21098	47984	37500	17,00 — 24,00 ^{*2}
Čehoslovaška	8735	211800	8800	118500	102100	169000	...
ZR Nemčija	11772	453073	57053 ^{*3}	221540 ^{*3}	305279 ^{*3}	415000	...
Anglija	6766	212906	16783	15059	214630	220000	21,00
Spanija	1111	23715	6300	—	30015	28500	16,96 — 25,89
Francija	1150	41496	21780	22880	36900	43500	21,50 — 31,00
Jugoslavija	3800	101237	—	82350	1400	98000	22,00 ^{*4} — 20,50 ^{*5}

Opombe k tabeli 1

*¹ preračunano po uradnem tečaju

*² glede na kakovost in sorto

*³ vključeno z ekstraktom, ki je preračunan na naravni hmelj s faktorjev 3,5

*⁴ poprečna cena za področje Slovenije

*⁵ poprečna cena za področje Bačke

okrog 15.000 ton hmelja v ekstrakt. Sprejet je bil sklep, da bomo še nadalje izpopolnili izmenjavo tržnih poročil. Podrobneje pa bo o tem razpravljala ekonomska komisija, ki bo zasedala v Bruslju.

V šesti točki dnevnega reda je predsedstvo razpravljalo o poslovniku komisij EHB. Na podlagi predlogov znanstvene in tehnične komisije ter sugestij, ki jih je dalo predsedstvo, je generalni sekretar izdelal predlog, posebna komisija pa je na predvečer seje predsedstva razpravljala o poslovniku za komisije. Z manjšimi popravki je bil osnutek poslovnika sprejet. S tem je bilo rešeno vprašanje statusa komisij in njihove organizacijske oblike, o čemer smo razpravljali že več let. Mi smo vedno zastopali stališče, da moramo dajati prednost vsebini dela komisij, ne pa njihovi zunanji obliki. Zato smo bili proti temu, da bi imela vsaka komisija svoj statut, kot so prvotno

zahtevali. Prav tako smatramo, da organizacijska oblika komisije ne sme biti ovira za čim širše sodelovanje strokovnjakov v komisijah. Zato smo že tudi predlagali, da bi imeli le eno komisijo, v okviru nje pa delovne skupine za posamezne probleme. Čeprav je vedno več pristašev tega gledanja, doslej še ni bilo osvojeno. Zaenkrat je uspeh že v tem, da nima vsaka komisija svojega statuta, kar bi gotovo zaviralo združitev komisij.

Belgijski predstavnik in predsednik pripravljalnega odbora za 20. kongres dr. Matton je dal podrobnejše informacije v zvezi s kongresom.

V zvezi s hmeljarskim odlikovanjem je bil sprejet sklep, da je potrebno predloge poslati do 15. junija. V razpravi je prišlo do izraza stališče, da bi zmanjšali število podeljenih odlikovanj. Na ta način bi ohranili

njegovo vrednost. Nekateri države (Anglija, ZR Nemčija) so zadnja leta že zmanjševala število odlikovancev. Sprejet je bil predlog, da se do naslednje seje izdelata nov ključ za podeljevanje odlikovanj, ki bo v skladu z omenjeno sugestijo.

Seja je bila zaključena ob 12. uri. Nato pa je bilo še skupno kosilo, ki je tudi ugodna prilika za izmenjavo gledišč.

Ob tej priliki je bila tudi seja predsedstva tehnične komisije pod vodstvom njenega predsednika dr. Matona (Belgija). Na njej smo izčrpno obravnavali program zasedanja tehnične komisije avgusta v Bruslju. Za izdajo publikacije TK bo potrebno okrog 805 USA \$. Ta predlog bo predložen predsedstvu EHB. Za izdelavo angleških in nemških prevodov referatov so se obvezali predstavniki iz Anglije in ZR Nemčije. Obravnavali smo še vprašanja za razpravo na zasedanju TK.

Milan Veronek

STROJNA REZ HMELJA

Pri rezi

Strojna rez hmelja v Jugoslaviji pa tudi v Sloveniji še ni razširjena, preizkušamo pa jo že od leta 1964. Zadnja leta jo tudi skušamo uvesti v prakso. Sorta Savinjskega goldinga jo dobro prenaša. Strojna rez ne zmanjšuje hmelju niti količine, niti kakovosti pridelka. V primerjavi z ročno rezjo in običajnim odkopavanjem, so stroški pri strojni rezi za ca. 350 din/ha nižji.

Nasadi hmelja so glede na starost, vrsto zemlje in oskrbo, bolj ali manj primerni za strojno rez. Primernejši so mlajši nasadi, ki morajo biti sejani nekoliko globlje kot običajno. Drugoletniki, ki so bili posejani s sadikami, niso primerni za strojno rez, ker so rastline še preslabo vraščene. Za strojno rez je važno, da je globina štorov enakomerna. Pri starih nasadih je zaradi večletne oskrbe in dosajanja globina štorov včasih zelo spremenljiva. Preslabo vraščeni ali previsoko sajeni štori lahko ob strojni rezi odmro, kar ima za posledico prazna mesta. Strojno lažje režemo na lažjih tleh. Delo obrezovalnika omejuje in mu zmanjšuje storilnost le prodnata zemlja, ker so potrebna

pogostejša brušenja stroja. Na zelo prodnatih zemljah, ki izključujejo uporabo obrezovalnika, imamo pri nas le malo hmeljišč.

Za strojno rez ne zahtevajo nasadi posebne oskrbe ali priprav. Zadovoljuje redna in povprečna oskrba. Hmeljišče mora biti v jeseni ali spomladi odorano. Tudi za strojno rez je zaželeno, da so vrste odorane čim bolj na ozko. Preširoke grebene pred rezjo zožimo tako, da jih odorjemo s strojnim odkopalnikom. V vsakem primeru pa je pred rezjo potrebno hmeljišče prebrnati s klinasto brano. Brananje hmeljišč spomladi je zelo koristen in star agrotehnični ukrep. Izvajamo ga redno.

Brananje je edina obdelava hmeljišč, ki je zgodaj spomladi dopustna. Z brano zapremo zimsko brazdo in zravnamo tla, uničujemo pa tudi že prve plevele in očistimo njivo od ostankov žice in hmeljevine, ki motijo delo stroja. Ravna površina omogoča enakomerno globoko rez in kvalitetnejše delo. Vodila vbadamo čim bližje štoru, da bi bila rez bolj gladka in rana čim manjša. Poganjkov ne polagamo po tleh. Tako gre tudi napeljava hmelja hitreje od rok. Dolgo grobane

trte in visoki grebeni bi ovirali obrezovalnik pri delu. Osipamo le srednje visoko. Spirale ali debelejši količki za pritrjevanje vodil so ovira za delo stroja. Ovirajo ga tudi pentlje vodilne žice v zemlji. Zato na strojno rezanih hmeljiščih rajši uporabljamo vrvico iz polipropilena. Če je zemlja prevlažna, tudi s tem strojem ne delamo. Mokra zemlja ne steče od stroja in od obrezlin, ki se pozneje rade na soncu zapečejo.

Najvažnejše pri strojni rezi je določiti pravilno globino oziroma ravnino, na kateri naj stroj obrezuje. Pri ročni rezi oblikujemo štor konveksno. Na enoletnem lesu ali glavi štor ostane po rezi še nešteto očes, ki ob vzniku poženejo. Rez stroja pa je ravna in glave štor ne moremo oblikovati kot pri ročni. Primernemu številu očes, ki bi naj ostala po strojni rezi, se skušamo približati na ta način, da stroj odreže vse stare poganjke, tik nad glavo ali pa celo del glave štor. To ravnino moramo torej z rezalnikom čim bolj zadeti. Velikost in število poganjkov po vzniku bo tako enako ali zelo podobno. tistemu, na dobro ročno obrezanem hmeljišču. Visoka rez daje preveliko število poganjkov in tako otežkoča izbrati najprimernejše in najlepše. Čiščenje in napeljava hmelja sta v tem primeru zelo zamudna. Poraba delovne sile je večja. Nizka rez daje nasprotno manj poganjkov, ki nekoliko pozneje vzklijejo in so tudi močnejši. Čiščenje in napeljava sta enostavnejša in hitrejša. Pri strojni rezi se bojimo, da bomo uničili veliko število štorov. Posledica tega je, da režemo previsoko. Ščasoma, po stopnjevanju visoki rezi nimamo več kaj obrezovati, ker so štori zravnani s površino zemlje. Stroja ne moremo več uporabljati.

Na pogled visoko rez ocenimo za normalno. Podrobnejša opazovanja in merjenja pa pokažejo, da je previsoka.

Na videz nizka strojna rez se je ob natančnih opazovanjih pokazala kot najprimernejša. V poizkusu je ravnina rezi obrezovalnika tekla povprečno 1 cm nad nivojem štorov. Pri tem je bilo 37 % štorov obrezanih tik nad glavo, 29 % z malo prerezano glavo in 8 % s prerezano glavo, kar znaša skupaj 75 % pravilno obrezanih štorov. Previsoko je bilo obrezanih 17 %, prenizko pa le 8 % štorov. Če razporedimo obrezane štores z ozirom na ostrino rezi po odstotkih, dobimo naslednjo sliko: (tab. 1).

Za previsoko strojno rez smatramo tisto, pri kateri je ravnina rezi tekla več kot 3 cm nad nivojem štor. Pri normalni strojni rezi glava štor ostane nedotaknjena, za nizko rez smatramo tisto, pri kateri je bila

Ostrina rezi	Visoka rez	Normalna rez	Normalna do nizka rez	Nizka rez	Zelo rez nizka
Odstotek obrezanih šotorov	16,8	37,5	29,2	8,3	8,2

glava štora le delno odrezana. Za zelo nizko rez smatramo tisto, pri kateri je bila glava štora odrezana po vsej površini, in je ostal le neznamen del ali pa je bila celo odrezana. Zaradi prenizke rezi nismo opazili praznih mest.

Tako opravljena strojna rez popolnoma zadovoljuje. Praviloma ne povečuje praznih

M. Veronek:

GLOBINA SAJENJA HMELJA IN NJEN POMEN ZA STROJNO OBDELAVO HMELJIŠČ

Ko zasajamo nove nasade, se često premalo zavedamo pomena pravilne globine sajenja hmelja. Z večanjem deleža strojnega dela v hmeljni proizvodnji je globina in posebno še enakomerna globina sajenja postala še pomembnejša. Za strojno obdelavo hmeljišč morajo biti hmeljski nasadi sajeni bolj globoko kot smo vajeni. Nasprotno pa ugotavljamo, da se je s stopnjevanjem ekonomizacije globina sajenja zmanjševala. Prihranek pri sajenju in nadalje pri odkopavanju, rezi, čiščenju in napeljavni ter delno tudi pri obdelavi hmeljišč, je bil viden. Dalo se ga je že vnaprej računsko prikazati. Žal se posledice plitvega sajenja pokažejo po-

ramo na težo zemlje, njeno odcednost in stopnjo mehanizacije. Posebno moramo upoštevati slednjo, če hočemo zagotoviti nemoten potek površinske in osnovne obdelave.

Merilo za globino pri sajenju naj bo glava štora. Ukoreninjenec, ki imajo glavo že naznačeno, je lažje posaditi na enakomerno globino. Pri sajenju sadik lahko nastanejo še spremembe po sajenju. Sadika ima dva ali več vencev očes. Poganjki poženejo najštevilneje iz zgornjega venca, iz spodnjih pa vedno manj. Praviloma se glava štora tvori na zgornjem vencu, ki naj bo merilo za ugotavljanje pravilne in enakomerne globine sajenja.

Težave, ki so posledica plitvega sajenja, se navadno pokažejo že jeseni pri osnovni obdelavi, ko ne moremo globoko odoravati. Plitvo sajeni nasadi ne dovoljujejo globokega odoravanja hmelja. Hmelj smemo namreč odorati v globino le do prvih trajnih korenin in ne kot bi bilo z ozirom na zbitost zemlje potrebno. Plast zemlje v območju trajnih korenin postaja vedno manj odcedna in zračna ter slabo rastišče za hmeljne rastline. Če pa odoravamo tako globoko, da režemo s plugom korenine, delamo škodo, ker se le-te na tem mestu v bližini štora slabo obraščajo ali pa sploh ne poženejo novih. Tako v obeh primerih preplitvo sajenje posredno zmanjšuje rodnost in moč nasada. Zavedati se moramo, da so nadzemni in podzemni deli rastline (korenine) v sorazmerju in tesni odvisnosti in da se nepravilnosti na enem sistemu odrazijo tudi na drugem.

Vrtanje jamic z motornim svedrom STIHL 08

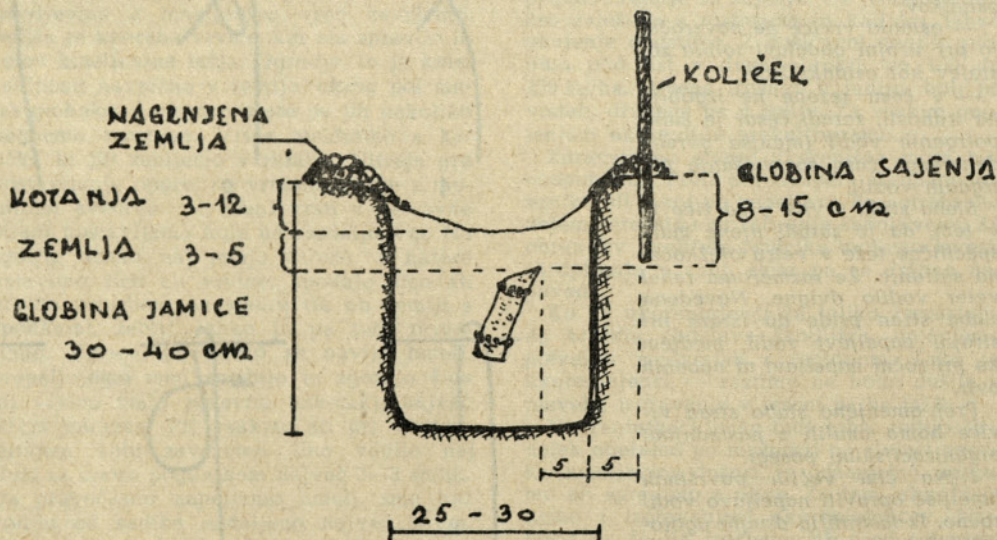
Tudi površinska obdelava posega v življenje tal in rastline. Posebno jo občutijo preplitvo posajene rastline. Nemalokrat najdemo v nasadu štor, ki se po odkopavanju hmelja drži zemlje le še z eno samo korenino. Kljub dobremu sadilnemu materialu se kaj hitro pojavijo preslege. Vzemimo primer posajene 12 cm dolge sadike. Na mestu prvega venca očes se bo razvila glava štora. Glavne korenine bodo pognale pretežno iz kalusa na spodnjem delu sadike. Če upoštevamo, da bo 1—2 cm dolgi enoletni les nad zgornjim vencem očes strohnel, bo steblo štora dolgo le okrog 10 cm. Če je bila sadika posajena z ravnino zemlje, bodo glavne korenine izhajale na globini 10 cm pod površino. Tu jih dosežemo z vsako obdelavo in so vedno ranljive. Če posadimo isto sadiko 5 cm pod ravnino zemlje kot danes delamo, bo začel razplet korenin ca. 15 cm pod površino, kar je z ozirom na obstoječo mehanizacijo in sedanji način obdelave ter na stroje, ki jih uvajamo, še vedno preplitvo. Torej se pri sajenju novih nasadov moramo zavedati, da je razraščanje korenin v globino med drugim tudi odvisno od globine sajenja in je njej sorazmerno.

Izvrtana jamica za sajenje s premerom 25 cm — poljubno globino do 70 cm

zneje in napake ni mogoče več odpraviti. Nastalo škodo lahko le cenimo.

V deželah s suhim in toplim podnebjem, kjer imajo malo padavin v času vegetacije, morajo saditi hmelj globoko, bolj globoko kot v vlažnem podnebjem. S tem zagotovijo rastlinam za kritična obdobja vsaj minimalen vir vode iz spodnjih, še vlažnih plasti zemlje. Tu je najpomembnejši činitelj voda. Pri nas imamo običajno dovolj padavin. Globino sajenja narekujejo bolj drugi činitelji, ki so pomembnejši. Predvsem se ozi-

JAMICA ZA SAJENJE

Sajenje, ki bi spravilo korenine hmelja globlje, zunaj območja obdelave, bi moralo biti z ozirom na že navedena dejstva, 8 do 15 cm pod površino. Pri takem sajenju ležijo tudi glave štorov globlje v zemlji. V večini nasadov bi naj bila lega štorov najmanj 10 cm pod površino. Zaradi nižje temperature spodnje plasti zemlje bodo rastline začele pozneje odganjati, kar bo pozitivno vplivalo na pridelek.

Slabe izkušnje z zgodnjim hmeljem so postale zadnja leta že skoraj pravilo. Tako bomo na težji in slabo odcedni zemlji z morebitno visoko talno vodo sadili plitveje, na lažji pa bolj globoko. Nikakor pa ne smeta na globino sajenja vplivati čas sajenja in globina jamic. Te morajo biti iz-

kopane dovolj globoko posebno, če sadimo ukoreninjenje, ali če ni bilo opravljeno globoko oranje. Za sadike naj bodo jamice globoke do 30 cm, za ukoreninjenje pa okrog 40 ali več. Pri tem se moramo zavesti, da prerahljanost tal tudi vpliva na narazraščanje korenin v globino. Seveda je kopanje globokih jamic zamudnejše. Delo gre pa hitreje od rok, če jamice vrtamo z motornim svedrom. Za stroj nekaj večja globina ne predstavlja ovire, pozna pa se pri kakovosti sajenja. Pripravni so motorni svedri v kombinaciji z motorno žago. Ta se opremi z reduktorjem in svedri različnih dimenzij, ki so vsestransko uporabni.

Saditi moramo takoj ali vzporedno s kopanjem ali vrtanjem jamic, v kompost ali

vlažno zemljo. Za kontrolo enakomerne globine pri sajenju se poslužujemo križa z nastavkom za globino. Ko jamico zasipamo, pazimo, da so korenine sadilnega materiala usmerjene navzdol, in da ga prekrije le do 5 cm debela plast zemlje, ki oblikuje kotanjo nad jamico. Ta plast zemlje zadovoljivo varuje vsebino jamice pred izsušitvijo in omogoča vznik tudi šibkejšemu in morebiti pozno sajenemu hmelju.

Da bo sajenje hmelja čim bolj uspelo, se nanj dobro pripravimo, saj je skrbno posajen sadilni material osnova rodnega in izenačenega nasada. Ob vedno večji rabi strojev za oskrbo hmeljišč pa je postal predpogoj in še toliko bolj pomemben.

Anton Sedovšek, kmet. inž.

NEKAJ MISLI IN NAVODIL O NAPELJAVI VODIL IZ SINTETIČNE VRVICE

Že v lanski strokovni prilogi Hmeljarja v številki 2 in 3 smo o sintetični vrvici kot vodilu v hmeljiščih že pisali. Zaradi aktualnosti in pa zaradi nekaterih novih spoznanj in izkušenj širše prakse ponovno pišemo o tem, ker so prednosti vrvice tako očitne, da se bo zanje letos odločilo še veliko proizvajalcev.

Hmeljna rastlina je ovijalka, zato rabi za svojo navpično rast oporo. V nasadih z žično oporo smo za vodilo uporabljali žgano žico premera 1,2 mm. Že nekaj let smo v inštitutu za hmeljarstvo v Žalcu preizkušali razne vrste vodil in tako prišli do zaključka, da je za vodila v hmeljiščih zelo primerna vrvica iz polipropilena ali drugače imenovana sintetična vrvica. Na podlagi naših izkušenj in navodil je bilo v letu 1969 že precej hmeljarjev, ki so žgano žico zamenjali s sintetično vrvico. Razen redkih izjem so bili z njo zadovoljni vsi, lahko trdimo, celo navdušeni.

Nekatere prednosti, ki jih ima vrvica pred žgano žico so:

- vodilo iz sintetične vrvice je cenejše od žgane žice,
- zaradi manjše specifične teže so manjši transportni in manipulacijski stroški,
- v žičnicah pod daljnovodi je nevarnost za delavce manjša,
- pri rezanju hmeljevine je delo lažje,
- pri požiganju hmeljevine ni ostankov,
- ostanki vrvice ne povzročajo pri strojni obdelavi toliko zastojev kot ostanki žice,
- v času sezone ne izgublja na trdnosti, zaradi česar je manj potrganih vodil (manjša poraba delovnega časa za obešanje potrganih vodil).

Slaba stran vrvice pred žico je v tem, da je zaradi njene male specifične teže v vetru otežkočeno sidranje. Že razmeroma rahel veter vodilo dvigne. Navedena slaba stran pride do izraza pri strojni napeljavi vodil, medtem ko pri ročni napeljavi ni nobenih ovir.

Prej omenjeno slabo stran vrvice bomo omilili z naslednjimi organizacijskimi posegi:

1. Na čim večjih površinah hmeljišč opraviti napeljavo vodil ročno. Iz lastnih in drugih ugotovitev lahko trdimo, da je storil-

nost pri ročni napeljavi vodil z vrvico večja kot pri žgani žici.

2. Sidranje opraviti takoj za strojno napeljavo.

3. Kljub prednostim, ki jih vrvica ima, bi bilo umestno na obratih z velikimi površinami hmelja za nekaj površin predvideti žgano žico. To velja takrat ko napeljujemo vodila strojno.

Za orientacijo navajamo nekaj podatkov:

Navedeni podatki lahko služijo le kot orientacija. Pri izračunu je upoštevan nasad s 6400 vodili na ha. V stroške smo zajeli material, delo z napeljavo pri katerem računamo, da je storilnost enaka ter nepotreben odvoz odpadne žice.

Oglejmo si načine napeljave vodil:

- ročna napeljava na enoletne kaveljčke
- ročna napeljava na stalne kaveljčke
- strojna napeljava.

Način izdelave zank je enak za ročno in strojno napeljavo.

Oglejmo si najprej kako jo naredimo:

Konec vrvice primemo z roko ter istočasno prekrivamo z njim daljši konec vrvice. (skica 1). Z drugo roko potegnemo s palcem in kazalcem skozi ta krog daljši konec vrvice (skica 2). S tem smo naredili zanko (glej skico 3), ki jo je potrebno samo še zategniti. Zategnemo jo tako, da z eno roko držimo za oba konca, z drugo primemo za vrh zanke.

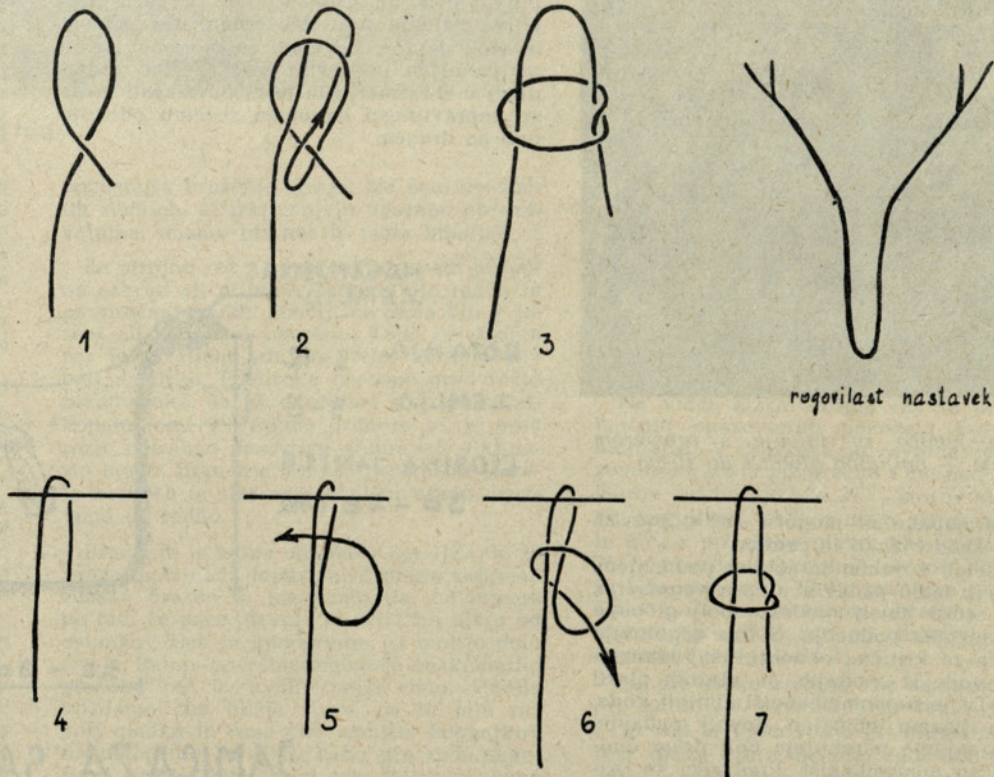
1. ROČNA NAPELJAVA Z ENOLETNI KAVELJČKI

Potrebujemo: palico za dviganje vodil,

nož ali škarje, vrvico in enoletne kaveljčke.

Potek dela je naslednji: V roko vzamemo enoletni kaveljček, v drugi roki imamo vrvico z zanko, narejeno na zgornji način, ki jo zatakemo v kaveljček in zategnemo. Kaveljček natakemo s krajšim koncem za palico in dvignemo, priklonimo k nosilni žici

Vrsta materiala	Rušilna trdnost v kg	Potrebnc kg/ha	Stroški ročne napeljave na ha	Indeks	Stroški strojne napeljave na ha	Indeks
žgana žica 1,2 mm	34 — 37	412	1729	100	1734	100
sintetična vrvica D-1300	27 — 31	37	1369	79	1309	75
sintetična vrvica D-1500	25 — 29	33	1323	76	1263	73

in obesimo. Ko smo vodilo obesili, stopimo z nogo na vodilo, da je napeto in odrežemo približno 70 cm od tal. Dviganje vodil lahko opravimo tudi tako, da istočasno dvignemo dve vodili in obesimo vsako na svoje mesto. S tem si prihranimo enkratno dviganje palice.

2. ROČNA NAPELJAVA NA STALNE KAVELJČKE

Za napeljavo na stalne kaveljčke moramo na palico nataktni rogovilast nastavek, oziroma dva, če hočemo dvigati dve vodili istočasno. Izdelano zanko nataktno na rogovilast nastavek, dvignemo palico, nataktno na kaveljček in zategnemo. Ostalo delo je enako kot zgoraj.

3. STROJNA NAPELJAVA

Pri tem potrebujemo: traktor stolp z žlebovi vrvico v snopih.

a) PRIPRAVA VRVICE: Sedaj način strojne napeljave vodil zahteva, da vrvico predhodno pripravimo. Vrvico narežemo na dolžino 7,20 m in naredimo snope s približno 2000 kom. vodil. Snope prevlečemo s plastično folijo. Tako pripravljene snopi so zelo primerni za transport in skladiščenje. S posebej za to izdelanim strojem je priprava hitra in enostavna.

b) POLNJENJE ŽLEBOV: Delovno skupino za strojno napeljavo sestavljajo traktorist in 4 delavci. Delavci morajo najprej v vsak žleb potegniti najmanj po

en snop vodil. Pri tem sta dva delavca na stolpu in dva na tleh. Snope z vodili imamo že na stolpu, delavca zgoraj vržeta snop vodil po žlebu ter ga pritrdira v žlebu zgoraj in spodaj. Z enkratnim polnjenjem je najmanj okrog 8000 kom. vodil v žlebovih, kar zadostuje za približno 1,20 ha. Pri vrvici D-1300 je skupna teža okrog 45 kg.

c) NAPELJAVA NA STALNE KAVELJČKE: Izdelava zanke je že opisana, zato tega ne bomo

ponavljali, držimo jo v eni roki, z drugo pa primemo nosilno žico in nataktno zanko na kaveljček ter zategnemo. Pri tem je važno, da je zanka pravilno narejena ter da jo dobro zategnemo, v nasprotnem primeru se lahko vodilo sname iz kaveljčka.

d) VEZANJE NA NOSILNO ŽICO: Pri napeljavi vodil brez kaveljčkov vežemo vrvico neposredno na nosilno žico. Zanke pred tem ne izdelujemo.

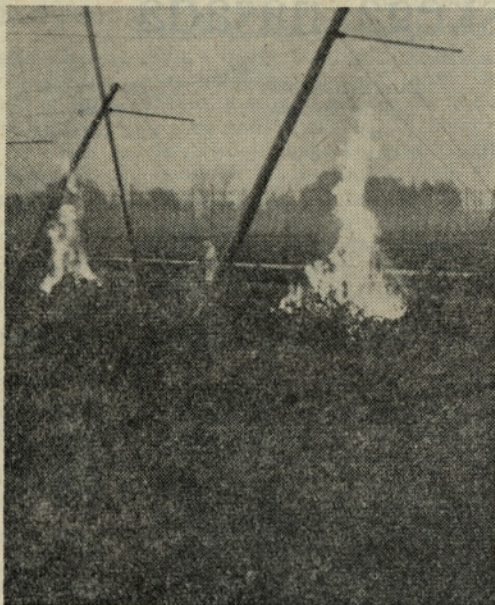
Vežemo na naslednji način: Z roko primemo konec vrvice ter

ga damo približno 20—25 cm preko nosilne žice (skica 4). Z eno roko primemo oba konca nekoliko pod nosilno žico, z drugo roko primemo krajši konec in naredimo krog (skica 5), nakar potegnemo krajši konec skozi krog (skica 6). S tem smo dobili enako zanko kot pri izdelavi zanke v roki, kar je razvidno iz skic 3 in 7. Vodilo moramo zatem dobro zategniti, da ne drsi po nosilni žici.

Pri strojni napeljavi je hitrost traktorja lahko okrog 1000 m na uro. Odvisna je od spretnosti delavcev na stolpu in od kvalitete pripravljene vrvice.

Sidranje vodil z zabadanjem v zemljo opravimo s palico z razporko. Po odbiri vodil, vodila napnemo in stopimo z nogo nanje približno 20 cm od sadike v smeri vrste. Do približno 10 cm od tal vodila preganemo najmanj trikrat na dolžino 15 cm. Na tako dobljeni pentlji naredimo voz. Pentljo položimo k sadiki v smeri vrste, nanjo nastavimo palico z razporko in z nogo potisnemo v zemljo toliko, da so vodila nekoliko napeta. Zabodemo v zemljo nekoliko pod kotom, s tem preprečimo izdiranje vodil. Način zabadanja je enak pri vseh načinih napeljave vodil.

Kakovost opravljenega dela bo tem boljša čim bolj temeljito se bomo pripravili sami, nepoučene pa naučili. Za večjo ali manjšo storilnost bo odločala tudi spretnost posameznika.

Hmeljevina na polipropilenski vrvici zgori popolnoma in živahno tudi v vlažnem vremenu

M. Veronek

Tehnologija pridelovanja ukoreninjenec

Izbira in priprava zemlje

Za ukoreninjanje sadik izbiramo lažjo in nezaplevljeno zemljo. V njej se sadike bolje ukoreninijo in korenine lepše razrastejo. Lažja je tudi obdelava in oskrba ukoreninjenec. Izplen je večji. Zaradi boleznih in škodljivcev pridelujemo ukoreninjenec po možnosti vsaj vsako drugo leto na novi površini. Za ukoreninjenec zemljo v jeseni preorjemo. Spomladi pred sajenjem kultiviramo in še po potrebi pobranamo. Če jesenska brazda ni bila narejena, preorjemo spomladi in takoj posadimo.

SAJENJE

Sadimo sadike iz priznanih matičnih nasadov. Sajenje naj bo plitvo in v ravne vrste. Medvrstne razdalje zavisijo od razpoložljive mehanizacije, načina obdelave ter oskrbe. Vrste naj ne bodo ožje od 80 cm in ne širše od 2 m. V vrsti sadimo na razdaljo 20 do 30 cm. Načini sajenja, ki so v rabi so pod brazdo, v jarke za osipalnikom, v klinaste jarke za podrahljačem in podobno. V vrste razporejene sadike plitvo pokrijemo z zemljo. Pred tem vrste posamično markiramo ali tako, da na vsakih 8 m potegnemo čez njivo vrvico in na križišče z vrsto zabodemo količek. Mreža količkov omogoča takojšnjo in točno postavitev opore. Na tako markiranem ukoreninjenec ni potrebno s postavljanjem opore čakati na vznik hmelja. Postavljanje opore po vzniku hmelja je otežkočeno in z njim poškodujemo precej vrhov mladih rastlinic, kar je zelo škodljivo.

OPORA

Opora je iz 2,5 m dolgih kolov, lahko tudi daljših; pocinkane žice 3—5 mm ali žične vrvi ali vrvice iz polipropilena. Za pritrjevanje vodil spodaj vzamemo vrvico iz polipropilena z nosilnostjo ca. 40 kg, zgoraj pa debelejšo z nosilnostjo 90—120 kg. Če nimamo na razpolago vrvice, pritrdiramo spodaj žico za vodila 1,2—1,4 mm, ki jo ob žetvi hmeljevine s hmeljevinno vred zavrzemo. Boljša je uporaba vrvice, ker sta spravilo in žetev hmeljevine lažja. Ogrodje, to je kole, zabijemo navpično v zemljo, okrog pol metra globoko, na koncu vrste pa jih nekoliko nagnemo navzven. Vrste zasidramo s količki, ki jih zabijemo v zemljo. Hitreje gre postavljanje opore, če vrtamo luknje z motornim svedrom. V robni vrsti z vetrovne strani postavljamo kole na razdaljo 4 m. Na zgornji strani naj imajo zarezo, v katero vstavimo žico ali vrvico. Spodnjo žico ali vrvico pritrdiramo na stebre tik ob zemlji s sponkami, želbli, lahko jo pa tudi privežemo. Vrvico, po kateri se navija hmelj, prepeljujemo med spodnjo in zgornjo žico ali vrvico malo poševno (cik-cak), največ 60 cm narazen. Pri vsakem ali pri vsakem drugem kolu zavežemo. Eno vodilo naj služi za oporo poganjkom največ 2—3 sadik. Da pravočasno napeljemo hmelj, sme biti vodilo od sadike oddaljeno največ 30 cm. Glede tega je boljše, da so vodila bolj na gosto. To preprečuje tudi nezaželjeno grobanje trt in dolg enoletni les, ki onemogoča sajenje neobrezanih ukoreninjenec.

OSKRBA UKORENIŠČA

Oskrba ukoreninjenec mora biti redna in pravočasna. Ko poganjki vzniknejo in so dovolj veliki, jih napeljemo na vodilo in poškrpimo proti peronospori. Napeljavo po potrebi večkrat ponovimo. Ukoreninjenec prekulativiramo in ročno okoplamo. S fosfornimi in kalijevimi gnojili (200 kg + 200 kg/ha) gnojimo pred oranjem oziroma na brazdo ali pri pripravi zemlje za sajenje. Če je zemlja dobro založena s fosforjem in kalijem, lahko gnojenje opustimo. Z dušičnimi gnojili gnojimo pod list v dveh obrokih po 150 do 250 kg/ha. Prvega trosimo v juniju, bolj po vrstah, drugega pa v juliju. Za vsakim gnojenjem ukoreninjenec prekulativiramo.

Zdravstveno stanje ukoreninjenec mora biti neoporečno. Proti peronospori škropimo ob vzniku ali takoj po napeljavi. Po potrebi dodajamo sredstva za zatiranje škodljivcev. Za ohranitev kvalitete pridelka moramo izvesti škropljenje v cvet, sicer pa se držimo napovedi.

Ko se ukoreninjenec že toliko razrastejo, da bi bila obdelava škodljiva, uničujemo plevel v medvrstah z reglonom. Tako se ukoreninjenec — rastline ne bodo dušile v plevelu, izoravanje v jeseni pa bo lažje.

Ukoreninjenec lahko tudi dobro rodijo. Pridetek oberemo po možnosti na stoječi opori. Ko hmeljevina dozori, jo odžanjemo, sežgemo ali spravimo z njive. Za tem lahko začnemo z izoravanjem ukoreninjenec. Najbolje je, če jih izorjemo tik pred sajenjem

ali prodajo. Ne ozirajte se na to, ukorenitve za izoravanje pripravimo jeseni, hmeljevino v vsakem primeru odstranimo z njive, ko je dozorela. Najprej jo odžanjemo spodaj, tik ob zemlji, nato pa še zgoraj. Odstranimo zgornjo žico ali žično vrv. Če smo uporabili vrvico, jo odrežemo in zavržemo s hmeljevino vred. Nato pospravimo kole. Pred izoravanjem ukorenitve dobro prebrano s kli-

nasto brano. Izoravamo z izkopalnikom za krompir, ki je za to opravilo posebej prirajen. Globino izoravanja naravnomo tako, da teče vsaj 10 cm pod spodnjim vencem korenin ukoreninjenec. Ko so ukoreninjenici izorani, jih preberemo in izločimo slabe ter poškodovane. Korenine prikrajšamo na okoli 15–20 cm dolžine. Zgoraj ukoreninjenec ne obrezujemo, razen če je enoletni les pre-

dolg. Tedaj ga prikrajšamo na približno 10 cm ali najmanj na dva venca očes. Dober ukoreninjenec mora biti zdrav, imeti mora 3–4 glavne korenine in več tanjših. Poskusi so pokazali, da neobrezani ukoreninjenici na stalnem mestu več obrodijo, kot obrezani, preostro obrezani pa dajejo pomembno nižje pridelke.

Vpliv sadilnega materiala na pridelek in izenačenost hmeljskega nasada

Ko zasajamo nove površine s hmeljem, se često premalo zavedamo pomena in vpliva sadilnega materiala na količino in kakovost pridelka. Pri drugih poljščinah je pomen dobrega semena že dolgo znan. S selekcijo novih sort pa je seme le še pridobilo na pomenu. Kako pa pri hmelju?

Hmelja ne razmnožujemo s semenom, ampak vegetativno, s sadikami. Lastnosti sorte, ki jo gojimo, se prenašajo s sadilnim materialom iz starih nasadov, na katerih nabiramo sadike v nove, popolnoma nespremenjene. Pri obstoječi sorti dednih lastnosti sadilnega materiala ne moremo spremeniti. Lahko pa izberemo boljše obliko sadilnega materiala npr. ukoreninjenice in s tem pomembno povečamo pridelok v letu sajenja ter dosežemo večjo izenačenost nasada.

Žal ugotavljamo, da v Sloveniji posadimo z ukoreninjenici le desetino površin vsakoletne obnove. Pri tem zavržemo možnost za povečanje pridelka samo pri prvoletnikih za najmanj 50 ton suhega hmelja letno. Ob podatku lahko le ugotovimo, kako malo cenimo dober sadilni material.

Z uvedbo sajenja ukoreninjenecv namesto običajnih sadik lahko pridelamo že v prvem letu trajanja nasada okrog 1000 kg suhega hmelja na ha. Nasad, ki toliko obroditi že na začetku, bi moral biti zasajen z res prvovrstnim sadilnim materialom. Praznih mest v njem praktično ni, rastline pa so po moči rasti med seboj izenačene. Ta izenačenost se odraža v velikih pridelkih tudi v naslednjih letih in lahko trdimo, skozi vso dobo trajanja nasada. V takšnem nasadu je povprečno nad 90% polnorodnih rastlin.

Nasprotno pa ob sajenju šibkega sadilnega materiala sadike ali slabih ukoreninjenecv pridelamo le ca. 500 kg ali manj suhega hmelja na hektar. V nasadu zabeležimo lahko tudi 10 in več odstotkov praznih mest. Neizenačenost nasada, ki nastane zaradi praznih mest in slabega, neizenačenega sadilnega materiala ter oskrbe, zmanjšuje število polnorodnih rastlin. Tako beležimo v posameznih nasadih tretjino ali pa še več negativnih rastlin, to je takšnih, ki dajo le malo pridelka ali pa sploh ne rodijo, ker so prešibke. Za večjo neizenačenost nasada so še drugi vzroki, ki pa niso takšne narave, da se ne bi dali odpraviti.

Jamstvo za izenačen nasad vsaj v prvih letih trajanja je prav gotovo zdrav in močan sadilni material. Pod tem pojmom ukoreninjenec, to je prejšnje leto posebej ukoreninjenec sadike. V ukoreninjenicu je nakopičeno neprimerno več rastne moči — potencialne energije bodoče rastline, saj je ta rasla že eno vegetacijsko dobo in se bolj ali manj okrepiła. Zato se ukoreninjenici tudi močnejše vrastejo, so vitalnejši, manj občutljivi na strojno obdelavo, dajo pa v pr-

Oblika sadilnega materiala	Doseženo optimalno število trt v %		Povprečni premer trt ene rastline v mm		Skupni presek trt na višini 1 m od tal v mm ²		Pridelek v 1. letu kg/ha
	3 trte	6 trt	1. leto	2. leto	1. leto	2. leto	
Sadike	47	67	7,40	26,40	1052	5449	250
Slabi ukoreninjenici	86	75	12,62	31,40	1945	6882	550
Močni ukoreninjenici	127	85	29,79	36,80	3563	8269	1042

vem letu na stalnem mestu tudi trikratni pridelok sadike. Da ni dovolj saditi kakršnekoli ukoreninjenice, naj osvetlijo številke iz sadilnega poskusa.

Kot vidimo, dajo različne vrste sadilnega materiala, različno močne rastline.

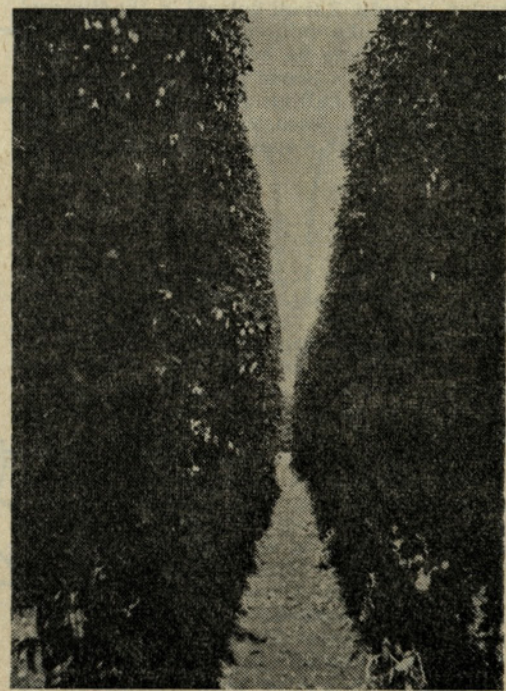
Pri močnih ukoreninjenicah je bilo treba poganjke že 1. leto ob napeljavi razredčiti. Optimalno število treh trt na rastlino je bilo preseženo. Pri sadikah oziroma slabih ukoreninjenicah optimalnega števila trt v prvem letu nasada nismo dosegli, ker je poganjkov ob napeljavi primanjkovalo. V drugoletnem nasadu že vzgajamo rastline s šestimi trtami — 3 na vodilo. Najbližje so se optimumu približali močni ukoreninjenici. Podobno kažejo meritve premera trt na višini 1 metra. Najdebelejše trte imajo še v drugem letu močni ukoreninjenici. Ker je pridelok rastline v pozitivnem odnosu z debelino in številom trt, lahko pričakujemo dober rod le od krepkih rastlin. Skupni premer vseh trt dobro rodne rastline je običajno med 30 do 60 mm. Rastline, vzgojene iz ukoreninjenecv dosežejo to območje v drugem letu. Absolutna vrednost preseka, to je prevodne površine trt na prerezu, na višini 1 m od tal, so izražene v mm² in kažejo prevodno moč rastlin za posamezno vrsto sadilnega materiala v poskusu. Nasad zasajen s sadikami je po izgledu in rodnosti še v drugem letu občutno šibkejši od nasada, ki je zasajen z močnimi ukoreninjenici. Toda razlika je vidna tudi med nasadoma, ki sta bila zasajena s slabimi oziroma močnimi ukoreninjenici. Meritve premera in števila trt posameznega postopka so to jasno pokazale. Tako lahko zaključimo, da **neizenačen sadilni material daje neizenačene rastline v nasadu. To dokazuje, da je neizenačenost mladih nasadov pretežno posledica neizenačenega sadilnega materiala. To se ob neugodnih rastnih prilikah in pomanjkljivi oskrbi le še stopnjuje, ker naprej podležejo že šibke rastline.**

Vsaka rastlina ima v novih nasadih, kjer se je število rastlin na hektar zaradi večjih medvrstnih razdalj zmanjšalo za približno 1000 (ca. 23%), še toliko večji delež pri pridelku. Tu vsako sadilno mesto opremimo z dvema vodili in gojimo rastline s šestimi trtami. Slabe rastline s šestimi trtami ne morejo obložiti s pridelkom, ne prenesejo pa tudi intenzivne strojne obdelave in herbicidov.

Osnova za dobro izenačenost nasada in velik odstotek polnorodnih rastlin je izenačen in izbran sadilni material, ki ima visoko potencialno energijo rasti. To so pa le prvovrstni ukoreninjenici.

Prednost nasadov zasajenih z ukoreninjenici se odraža tudi v tem, da omogočajo uvedbo strojnega dela in uporabo herbicidov že v drugem letu. Končno dajo večje pridelke ob nižjih proizvodnih stroških.

Koristno bi bilo vzporedno z načrtno obnovo hmeljskih nasadov načrtovati tudi pridelovanje prvovrstnih ukoreninjenecv ter na ta način zagotoviti zadosten vir dobrega sadilnega materiala za nove nasade.

Simetrija opoldne

Agrotehnične osnove obnove hmeljišč

Iz nekdanje oblike drobnega hmeljarjenja prehajamo na hmeljarjenje na velikih površinah — kompleksih. To zahteva novo tehnologijo pridelovanja z manj ročnega in več strojnega dela, ki smo jo v osnovni obliki že razvili. Le-ta mora biti cenejša in naj postane konkurenčna staremu načinu proizvodnje hmelja, ki zahteva mnogo ročnega dela.

Intenzivno hmeljarstvo moremo vpeljati le tam, kjer nam prirodne prilike to dovoljujejo ali pa jih moramo prej primerno pripraviti.

Veliki kompleksi intenzivnih hmeljišč morajo dati velike pridelke in krepke rastline že v prvem letu. Redni veliki pridelki v kasnejših letih morajo upravičiti intenzivnejšo oskrbo.

Naprava novega nasada je pri intenziviranju hmeljarstva sprožila vrsto problemov, od katerih so najvažnejši: izbira zemljišča, priprava tal, razdalja in čas sajenja ter kakovostni sadilni material. O tem, kakšna naj bodo tla za novo hmeljišče, smo že mnogo pisali. Žal se tega povsod ne držimo. Ponekod so bili v prehodni dobi tudi objektivne ovire (arondacija), razlike v dosedanjem gospodarjenju zemljišč, ki jih združujemo v kompleks itd. Danes moramo obnovo hmeljišč na večjih površinah planirati nekaj let naprej. Obilno gnojenje s hlevskim gnojem in setev detelj dvigne prirodno plodnost tal. Se prej pa moramo izvesti tudi potrebne hidro- in agromelioracije.

Priprava tal za nasad mora biti večstopenjska. Če je le možnost, poglobimo ornico in izvedemo globoko oranje že v zgodnji jeseni.

Razdalja sajenja znaša v novih nasadih $2,4 \times 1,3$ m. Ta razdalja daje poudarek posamezni rastlini. Rastline morajo biti izenačene že v prvem letu in ne smemo imeti praznih mest. Prav v nasadih v večjih kompleksih pa opazamo, da je izenačenost rastlin slabša kot v malih hmeljiščih. Neizenačenost rastlin in prazna mesta povzročajo nižji pridelek in krajšo dobo nasada. Za izenačenost rastlin se moramo v novi tehnologiji še toliko bolj zavzeti kot v stari: rastlin je tu manj in vloga posamezne rastline je izrazitejša. Ne sme nas pri tem zavajati, da imamo teoretično v novi tehnologiji več trt na enako površino kot v stari. Sistem napeljave to res omogoča, vendar, če so rastline slabe, ne moremo napeljati optimalnega števila trt. Vemo pa, če ni dovolj trt, je pridelek majhen. Velik pridelek po rastlini je ključ k velikemu hektarskemu pridelku. Neizenačene in šibke prvoletnike le težko izenačimo in jih težko privedemo v poprečno rodovitnost, ko so nasadi polnorodni. Da bo prvoletnik krepak, poleg zemljišča zavisi tudi od časa sajenja in sadilnega materiala. Sajenje novih nasadov moramo opraviti do začetka aprila. Ne moremo reči, da so bistvene razlike med jesenskim in zgodnjim pomladanskim sajenjem. Vendar se pomladansko sajenje le preveč zavleče in suh ter vroč maj ovira rast prvoletnika. Močnejše sadike in v boljših pogojih dajo tedaj boljše rastline, druge so slabše ali se posuše. Nasad je slab in neizenačen.

Kakovosten sadilni material je osnova krepkega in izenačenega nasada. Od sadilnega materiala je odvisno, kakšen bo nasad. Sadimo le priznan sadilni material. V novi tehnologiji težimo, da bi čim prej dosegli polno rodnost nasada, sadimo hmeljišča z ukoreninjenci. Ukoreninjenci imajo že osnovne korenine in dovolj rezervnih snovi, kar omogoča hitrejšo in bučnejšo razraščanje koreninske mreže ter več listne površine. To omogoča večje pridelke že v prvem letu in polno rodnost v drugem letu nasada. Tudi izenačenost nasada je večja, praznih mest je

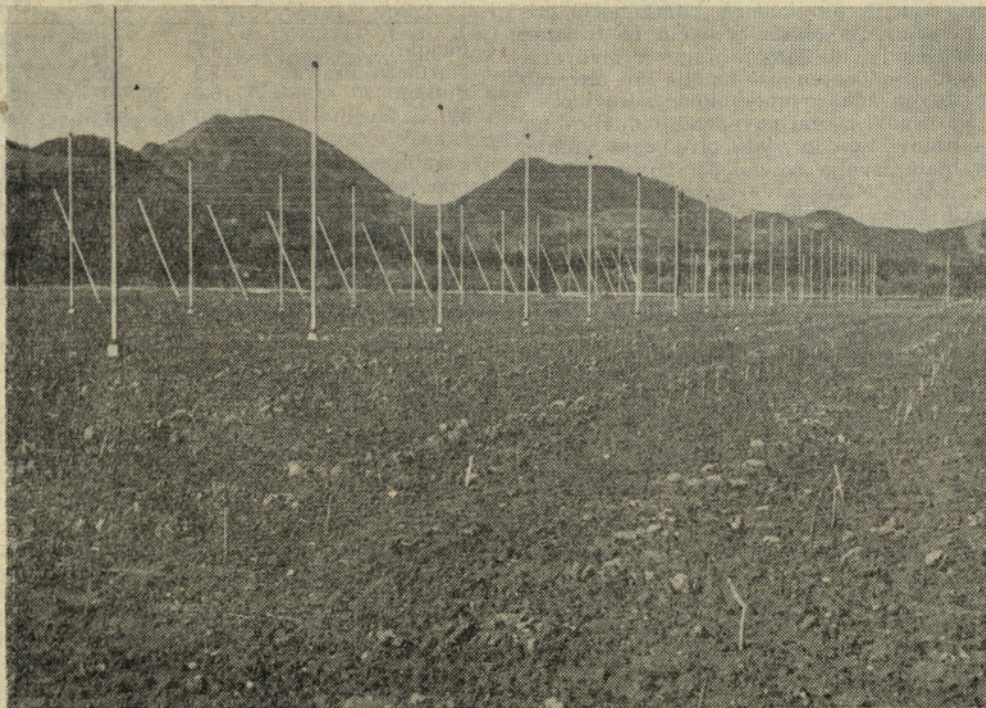
manj. Sadilni material mora odgovarjati postavljenim normam. V praksi se pri sadikah v glavnem držimo norm, medtem ko se jih pri ukoreninjenih držimo manj. Zato se še v praksi pojavlja mnenje, da se ukoreninjenec ne splača saditi. S slabimi ukoreninjenci bomo imeli manj uspeha kot z dobrimi, krepkimi sadikami, ki smo jih pravočasno posadili.

Za razvoj koreninske mreže mlade rastline so zelo važne fizikalne in kemične lastnosti tal. Fizikalne lastnosti tal smo že določili z izbiro zemljišča, s pripravo tal za novo hmeljišče pa jih lahko še izboljšamo. Mladi rastlinici morajo tla nuditi dovolj hrane za rast in razvoj. Posebno v onem sloju tal, kjer je masa korenin. Glede na fizikalne lastnosti tal se glavna masa korenin nahaja v debelejšem ali tanjšem sloju tal. Na tleh, ki so za hmeljišča zaradi prirodne in zaradi obdelave povzročene zbitosti in težjega mehničnega sestava, sega glavna masa korenin odrasle rastline le do 25 cm globine. To zasledimo tudi tam, kjer so tla plitva. Na globokih in drenažnih tleh sega glavna masa

korenin do 40 cm in korenine enakomerneje prepredejo talni profil. Zato v ta talni sloj pri pripravi tal za nov nasad tudi vnašamo gnojila. Tla oblagamo s fosforjem in kalijem na celi površini in jih zaorjemo v sloju, kjer se bo razvil koreninski sistem. Kemična analiza vzorca tal nam pove, kakšna je založenost tal s fosforjem in kalijem. Hmelj le slabo reagira na obilno gnojenje s fosforjem in kalijem, zato težimo le k srednji založenosti tal. Pri napravi novega nasada gnojimo z velikimi količinami le na tleh, ki so siromašna. Na srednje založenih tleh trosimo ob pripravi zemlje 600 kg fosfornih in 400 kilogramov kalijevih gnojil. Gnojenje v naslednjih letih omogoči, da rastlina dobi več fosforja in kalija kot pa ju odnese z zeleno maso t.j. s strožki in hmeljevino.

Naj na koncu strnemo osnove, ki jih moramo upoštevati pri napravi novega nasada: pravilna izbira prirodnih pogojev; pravilna in pravočasna priprava zemlje, ki izboljša fizikalne in kemične lastnosti tal in

pravočasno in pravilno sajenje z odličnimi sadikami ali z ukoreninjenci.

Spomladi

T. Wagner

HMELJ - SUROVINA V PIVOVARSTVU

Iz referata na III. pivovarniškem simpoziju v Splitu (21.—23. oktobra 1969)

V tehnološkem procesu proizvodnje piva kuhamo sladico s hmeljem. Pri tem pride do stabilizacije in aromatizacije sladice. Aromatične in grenke snovi hmelja se izlužijo, pride do koagulacije beljakovin in sterilizacije sladice. Z raztapljanjem specifičnih sestavin hmelja se ta aromatizira, spremeni barvo in okus.

Aromatizacijo povzročajo eterična olja in grenične snovi, ki se pri kuhanju ekstrahirajo iz hmelja in vplivajo na kvaliteto piva

tj. na njegov okus, biološko obstojnost in peno.

Grenične snovi hmelja so tista bistvena sestavina hmelja, ki odločilno vplivajo na obstojnost in kvaliteto piva in zaradi katerih se hmelj proizvaja in uporablja v pivovarništvu.

Grenične snovi hmelja delimo na mehke in trde smole. Prve so aktivne v procesu kuhanja sladice s hmeljem, medtem ko so trde smole v tem procesu neaktivne in so

oksidacijski produkt mehkih smol. Mehke smole dalje delimo v dve grupi, ki se specifično obnašajo v procesu kuhanja sladice. To sta: alfa-kislina (humuloni) in beta-kislina (lupuloni). Alfa-kislina se ekstrahirajo hitreje kot beta kislina in zato mnogo bolj vplivajo na grenčico piva.

Pri kuhanju piva prehaja humulon po svoji strukturi v izomer izohumulon, ki je bolj topljiv v sladici in pivu od humulona in je neposredni povzročitelj grenčice, antiseptičnosti piva in stabilnosti pene. Humuloni se sestojijo iz humulona, adhumulona in kohumulona in se v času kuhanja spremene v izomere, ki imajo grenak okus in se bolje topijo v vodi, sladici in pivu kot humuloni.

Količina hmelja, ki se uporablja za hmeljenje piva je zelo različna (100—500 gr na hl piva). Količina hmelja zavisi od mnogih faktorjev: vrste piva, koncentracije ekstrakta v osnovni sladici, kvalitete hmelja, kvalitete vode, postopka proizvodnje piva, postopka časa in časa dodeljevanja hmelja, okusa potrošnika itd. Zagotoviti stalno grenčico piva, ki jo povzroča hmelj, ni enostavno. Da bi bila grenčica piva vedno enaka, se količina porabljenega hmelja izračunava na osnovi grenčičnih snovi v hmelju. Za oceno grenčice hmelja se uporablja Wöllmerova formula $B = a + \beta/9$. Količina aktivnih grenčičnih snovi v hmelju ni konstantna, temveč nanjo vplivajo mnogi faktorji, kot so sorta hmelja, provinienca, klima, način pridelovanja, čas obiranja, način in trajanje skladiščenja itd. Zato je nujno v pivovarni izvesti kemično analize hmelja kot obvezno obratovno analizo uporabljene surovine.

Na osnovi zgoraj navedenih činiteljev ter na osnovi tipa in vrste piva, časa vrenja, kvalitete hmelja se določa, koliko hmelja se dodaja. Nikakor ne more biti govora o nekaterih naprej določenih normativih potrošnje hmelja in to niti v proizvodnji določene vrste piva zaradi zgoraj navedenih činiteljev.

Danes je v svetu po dolgih polemikah diskusijah prevladalo mnenje, da je za pivovarne odločujoč kriterij kvalitete hmelja količina alfa-kislin (humulonov). Posebno v zadnjih 10 letih je v tej smeri narejen velik napredek v pivovarnah v svetu, ki vse več upoštevajo kemično analizo hmelja na alfa-kislina in tako določajo količino uporabljene hmelja v procesu proizvodnje piva. Količina alfa-kislin v hmelju postaja tudi odločujoči faktor pri nakupu hmelja. Ne samo v pivovarnah, temveč tudi v ostalih organizacijah, ki se bavijo s proizvodnjo in trgovino hmelja v Zapadni Evropi in Ameriki je določanje grenčične vrednosti hmelja postalo odločujoče poleg ostalih faktorjev, ki določajo kakovost hmelja.

Pri uporabi hmelja moramo upoštevati naslednje:

1. Hmelj se v skladišču stara, zmanjšuje se količina alfa-kislin in grenčica hmelja odvisno od pogojev, v katerih je hmelj vskladiščen. To vpliva na grenčico piva. Zato je potrebno analizirati kemično vrednost hmelja, ne samo pri nakupu, temveč tudi v času uporabe.

2. Količino uporabljene hmelja moramo določiti na osnovi količine alfa-kislin, kar je posebno važno pri uporabi hmelja različnih sort, različno starega hmelja in hmelja različnih provinienec.

3. Odnos med humulonom in kohumulonom je različen pri različnih sortah hmelja. Ker je izkoriščanje kohumulona napram humulonu dvojno, je potrebno določiti njun odnos v hmelju, ki ga uporabimo. Delež kohumulona v humulonih je pri nekaterih sortah: Hallertau 20%, Fuggle 30%, Golding 30%, Bullion 50%. Količina grenčice se določa tako, da se določa kohumulon — faktor z ozirom na dotedaj uporabljeno sorto hmelja po formuli: jakost grenčice = %

alfa-kislin \times kohumulon faktor. Kohumulon faktor je npr. za Bullion napram Fuggle $50/30 = 1,6$. Tako je jakost grenčice sorte Bullion = % alfa-kislin $\times 1,6$. Če je % kohumulona enak kot pri dotedaj uporabljeni sorti hmelja, potem kohumulon faktor zanemarimo.

4. Pri večini sort hmelja je količina grenčičnih smol 12—20% od skupne teže absolutno suhega hmelja. Količina smol se spreminja med skladiščenjem, posebno se menja količina alfa-kislin. Mnoga raziskovanja v svetu so pokazala, da temperatura v skladišču negativno vpliva na količino alfa-kislin in da je potrebno skladiščiti hmelj pri temperaturi okoli 0° C.

5. Raziskovanja I. R. Hudsona so pokazala, da ako upoštevamo različno količino alfa-kislin pri poedinih sortah hmelja, dobimo lahko precej izenačeno grenčico piva. Rezultate teh experimentov navajamo v tabeli št. 1.

Tabela št. 1:
Količina različnih sort hmelja za enako grenčico piva.
(I. R. Hudson, 1969)

Sorta	% alfa-kislin	Hmelja, gr/hl	Grenčica piva
Fuggle	3,7	195	22
Northern Brewer	7,3	99	20
Bullion	6,8	107	22
W. G. V.	5,0	144	23

Porabljena količina hmelja sorte Fuggle je bila dvakrat večja kot sorte Bullion ali Northern Brewer za enako grenčico piva. Isti avtor navaja, da v grenčici in okusu piva ni prišlo do razlike pri uporabi 3 leta starega hmelja, ali hmelja tega letnika, če so količino hmelja določili na osnovi količine alfa-kislin.

Kakovost hmelja se danes vse pogosteje omenja v diskusijah in strokovnih razpravah hmeljarjev, trgovcev in pivovarnarjev. Uspeh proizvodnje hmelja je v precejšnji meri odvisen od njegove kvalitete. Vendar kot smo omenili, se je stališče in mnenje o kakovosti hmelja v zadnjem času precej spremenilo. Hmelj služi kot surovina v pivovarništvu, zato njegove kvalitete ne moremo določiti samo z organoleptično metodo. Zakaj ne, lahko obrazložimo, če kritično

obdelamo nekatere lastnosti hmelja, ki jih ocenjujemo po organoleptični metodi.

Kakovost obiranja lahko bistveno vpliva na količino snovi, ki predstavljajo balast pri proizvodnji piva. Z ročnim obiranjem v Sloveniji, kjer je bila kakovost ročnega obiranja evropsko poznana, smo vse manj zadovoljni, ker se nam povečuje količina listja in panog v obranem hmelju. Nasprotno temu pa se kaže zadovoljiva kakovost obiranja, vsaj kar se tiče primesi pri strojnem obiranju.

Barva hmelja je rezultat mnogih činiteljev. Nanjo vplivajo sorta, tehnologija proizvodnje, stopnja zrelosti, leto proizvodnje, čas in pogoji skladiščenja in drugo. Ta lastnost hmelja je zelo važna pri prodaji in nakupu hmelja, še več, od nje je odvisno določanje kakovosti hmelja in uvrščanje v kakovostni razred. Nasprotno temu pa je barva hmelja kot taka brez vrednosti, če vzamemo bistveni pomen uporabe hmelja v pivovarni. Ona nam je lahko samo pokazatelj kvalitete hmelja do določene mere v indirektnem smislu. Tako npr. hmelj, ki ima lepo barvo, je poškodovan in še ni prišel v proces razgradnje grenčičnih smol. V tem smislu bo barva hmelja ostala tudi v bodoče, dokler se bo hmelj prodajal v storžkih, važen pokazatelj kakovosti. Vendar, v kolikor dajemo barvi hmelja preveliko važnost, lahko naredimo bistvene napake pri določanju kakovosti hmelja. Tako ima hmelj, ki je izrazito zelene barve, manj grenčičnih smol, kot hmelj, ki ima zelenorumenno barvo, a je zato polno zrel. Ta ugotovitev velja pri isti sorti. A zopet so sorte, ki imajo kot sortno lastnost temnozeleno barvo zrelih storžkov in jo v fazi zrelosti zelo počasi izgubljajo. Kot npr. Northern Brewer.

Izgled storžkov je odvisen od sorte, prirodnih pogojev in načina proizvodnje. On je v indirektni zvezi s količino lupulina, ker vemo, da storžki, ki so čvrsti, gosto zraščeni, vsebujejo več lupulina, kot redki storžki. Seveda, če smatramo, da hmelj v obliki storžkov ni končni proizvod, temveč samo surovina za nadaljnjo predelavo v hmeljni koncentrat ali hmeljni ekstrakt, potem je izgled storžkov lastnost, ki nam za določeno sorto lahko določa kvantiteto proizvodnje koncentrata ali ekstrakta.

Lesk storžkov je lastnost, ki kaže na pravično ravnanje pri obiranju, sušenju in vskladiščenju hmelja.

(Nadaljevanje sledi)

Obrezano hmeljišče iz »voluharjeve« perspective